

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HR

HRVATSKA

RIJEČ

BROJ 842

7. LIPNJA 2019. CIJENA 50 DINARA

Intervju: Đorđe Pavićević

Političke podjele sve oštrije

Dužijanica malenih

Kroz igre o tradiciji

6

U Sonti održana 16. sjednica HNV-a

Osniva se Fondacija Cro-Fond

10

Nova donacija Rotary kluba Osijek Hrvatima u Srbiji

Potpora obrazovanju

12

Dr. sc. Đorđe Pavićević, politolog

Političke podjele sve oštrije

19

Radionice za djecu i roditelje

Hrvatske autentične igračke u Subotici

30

Novosadski *hommage* velikome glumcu

Još živi široki osmjech Ivana Hajtla

34

Početak obnove *Marianuma*, katedralne crkve s obrazovnim centrom Beogradske nadbiskupije

Dan novoga početka

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova

Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,

24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Ladislav Suknović (zamjenik predsjednika/ce),

Martin Bačić, Antun Borovac, Josip Dumendžić,

Petar Pifat, Josip Stantić, Thomas Šujić

RAVNATELJ

Ivan Ušumović

e-mail: direktor@hrvatskarijec.rs

V. D. GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

dr. sc. Jasminka Dulić (urednica@hrvatskarijec.rs)

LEKTOR:

Zlatko Romić

REDAKCIJA:

e-mail: desk@hrvatskarijec.rs

Zvonko Sarić

(koordinatorska služba)

Jelena Dulić Bako

(novinarka)

Davor Bašić Palković

(novinar, urednik rubrike kultura)

Ivana Petrekanić Sič

(novinarka i korektorica)

Željka Vukov

(novinarka, urednica društvene rubrike)

Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)

Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)

Jelena Ademi (grafička urednica)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)

Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)

Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Trkulja (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

TEKUĆI RAČUN: 325950060001449230

E-MAIL: ured@hrvatskarijec.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Doo Magyar Szó Kft Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila

Agencije za privredne registre Republike Srbije

pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Katalogizacija

u publikaciji Biblioteka

Matice srpske, Novi Sad

32+659.3(497.113=163.42)

PRAZNIK HRVATSKE ZAJEDNICE

SVEČANA AKADEMIJA

DAN IVANA ANTUNOVIĆA

13. 6. 2019.

Velika vijećnica Gradske kuće
u Subotici **18** sati

U okviru Dana Ivana Antunovića –
narodnog preporoditelja,
vezanog uz prosvjetu i obrazovanje,
bit će dodjeljene zahvalnice i nagrade
najuspješnijim učenicima
koji se školuju na hrvatskom jeziku
za ostvarene zapažene rezultate
tijekom školske 2018./19. godine.

SRDAČNO
VAS OČEKUJEMO!

**BAŠ
KAO
SVI**

Očitovanje predsjednika DSHV-a u povodu objavljivanja novoga izvješća Europske komisije o napretku Srbije

Glede donošenja novoga izvješća Europske komisije o napretku Srbije u procesu europskih integracija za 2019. godinu ističem kako je za DSHV proces europskih integracija bio i ostao jedan od najvažnijih prioriteta u političkoj platformi i političkim opredjeljenjima. I najnovije izvješće Europske komisije dolazi u pravome trenutku, jer su nedavno održani izbori za najviše predstavničko tijelo Unije, Europski parlament, kojima je i DSHV nastojao dati svoj skromni doprinos.

DSHV pozdravlja pozitivne konstatacije u izvješću koje se tiču jačanja tržišnoga gospodarstva i spremnosti Republike Srbije da odgovori na ekonomske izazove, napose glede makroekonomskih gibanja i općenito povećanja BDP-a. Kako su ljudska i manjinska prava jedno od ključnih polja ka kojima EU usmjerava svoje djelovanje, onda nam je važno upozoriti i na negativne trendove koji postoje u ovom području.

Kada je riječ o položaju nacionalnih manjina, valja istaknuti kako se u samome izvješću ono tematizira unificirano te se ne vide problemi svake zajednice ponaosob. Za hrvatsku zajednicu takav se pristup čini prijepornim, jer kao nova nacionalna manjina ima svoje posebne probleme – od isključenosti u sudjelovanju u procesu donošenja odluka, preko podzastupljenosti u tijelima uprave do velike etničke distance i raširenih negativnih stereotipa. U izvješću je kao točno navedeno da postoji neraz-

mjerna participacija nacionalnih manjina, što posebice pogađa hrvatsku nacionalnu manjinu, kao novu manjinsku skupinu s nedovoljno razvijenim institucionalnim okvirima. I premda se tvrdi da srbijanske institucije implementiraju Akcijski plan za zaštitu nacionalnih manjina, istodobno se postavlja i pitanje učinkovitosti njegovih mjera.

Recimo, kada je u pitanju ostvarivanje prava nacionalnih manjina treba ukazati da vijeća za međunacionalne odnose pri lokalnim samoupravama nisu formirana u svim multietničkim općinama, uključujući i ona u kojima Hrvati žive u znatnom broju.

Za hrvatsku manjinu posebice je važan i dio Izvješća koji se odnosi na deficite u procesuiranju ratnih zločina iz 90-ih godina prošloga stoljeća, budući da smo svjedoci kako srbijanske institucije nedovoljno čine na planu pravnog razrješenja zločina počinjenih nad Hrvatima u Srbiji. Uz konstataciju da Srbija postupa konstruktivno u bilateralnim odnosima, moramo primijetiti da Srbija već više od desetljeća ne primjenjuje sve odredbe Sporazuma o uzajamnoj zaštiti manjina. Navedeni problemi već su bili spomenuti u izvješćima u prethodne dvije godine te zabrinjava to što srbijanske institucije i dalje nisu započele njihovo rješavanje.

Tomislav Žigmanov, predsjednik DSHV-a

Marija Hećimović preuzela svoju nagradu

Priznanje *Ban Josip Jelačić* je priznanje koje Hrvatsko nacionalno vijeće dodjeljuje za društveni rad u hrvatskoj zajednici. Ovo priznanje, na prijedlog HKPD-a *Matija Gubec* iz Tavankuta, dobila je umirovljena uposlenica Hrvatske matice iseljenika **Marija Hećimović**. Koncem godine 2018., kada je bila dodjela priznanja, Marija Hećimović je bila spriječena nazočiti dodjeli priznja. Nedavno je posjetila svoj rodni kraj, pa joj je upriličena predaja priznanja.

I. D.

Sastanak s tavankutskim i mirgeškim elektorima

Prvi sastanak dužnosnika Hrvatskog nacionalnog vijeća s elektorima iz Tavankuta i Mirgeša održan je proteklog petka na Etno salašu *Balažević*. Sastanak je vodio dopredsjednik HNV-a za Suboticu **Ladislav Suknović**. Pozitivnim je ocijenjena odluka da se periodično održavaju sastanci s elektorima i time isti informiraju o aktivnostima i planovima te odlukama HNV-a. Nadalje je ukazano da je važno da se čuje glas i razmišljanje elektora glede pojedinih važnih pitanja. Kandidirana je kao važna manifestacija *Bunjevci bez granica* koja bi trebala označiti snažniju suradnju s Hrvatima iz mađarskog dijela Bačke.

Ladislav Suknović i Marija Hećimović

Sastanak na inicijativu premijerke Brnabić

Nestaju nazivi ulica po hrvatskim velikanima u Vojvodini

Glavni povod za održavanje sastanka jest nastojanje lokalnih vlasti u Pančevu da se ime Strossmayerove ulice promijeni u Miloša Crnjanskog

U povodu aktualnih tendencija kojima su promijenjena ili se nastoje promijeniti nazivi pojedinih ulica u vojvođanskim mjestima nazvanih po hrvatskim velikanima održan je 3. lipnja sastanak u Pokrajinskom tajništvu za regionalni razvoj, međuregionalnu suradnju i lokalni razvoj. Sastanak je bio iniciran od strane kabineta predsjednice Vlade Republike Srbije **Ane Brnabić** i Pokrajinskoga tajništva u kojemu je i održan.

Glavni povod za održavanje sastanka jest nastojanje lokalnih vlasti u Pančevu da se ime Strossmayerove ulice promijeni u Miloša Crnjanskog, što je izazvalo i reakcije od predstavnika Udruge banatskih Hrvata, najrelevantnije udruge u vojvođanskom dijelu Banata koja se bavi očuvanjem etnokulturološkoga identiteta Hrvata na tom prostoru. Predsjednik udruge **Goran Kaurić** se ovim povodom obraćao i Hrvatskom nacionalnom vijeću te je upozorio da je u Pančevu ovo postao svojevrsni negativni trend, te da je prethodno promijenjeno i ime Ulice Matije Gupca, a u Zrenjaninu je prethodno promijenjen naziv Frankopanske ulice, bez toga da su prethodno lokalne vlasti o ovome obavijestile HNV kao najviše tijelo kulturne autonomije Hrvata u Srbiji.

Negativni trend

Sastanku su prisustvovali viša savjetnica premijerke Srbije **Svetlana Jovanović**, pokrajinski podtajnik **Nebojša Jovanović** i predsjednik Komisije za imenovanje ulica Grada Pančeva **Nemanja Rotar** te predstavnici hrvatske manjine: predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić**, predsjednik Udruge banatskih Hrvata i vijećnik u HNV-u **Goran Kaurić** i međunarodni tajnik HNV-a **Darko Baštovanović**.

Jasna Vojnić je istaknula da mijenjanje naziva ulica s hrvatskim predznakom jest trend koji ponovno postaje sve prisutniji, što za hrvatsku manjinu ima izuzetno negativne konotacije i posljedice i da su u samo posljednjih nekoliko godina promijenjena imena preko petnaest ulica, i to u mjestima u kojima Hrvati žive u značajnijem broju. Predsjednica HNV-a je istaknula kako očekuje da se prilikom ovakvih inicijativa kontaktira HNV kao najviše tijelo manjinske samouprave Hrvata u Srbiji kako bi se pronašla odgovarajuća rješenja koja neće biti isključivo na štetu

hrvatskoga naroda u Srbiji. Vojnić je rekla kako je sazivanje sastanka dobar pokazatelj da postoji želja za rješavanjem problema kroz institucije i zahvalila predstavnicima premijerke na inicijativi da se sastanak održi.

Osporava se prisutnost Hrvata

Goran Kaurić je istaknuo da ovakve inicijative predstavljaju jedan dublji kulturološki problem i da se na ovaj način osporava prisutnost hrvatskoga naroda na ovim prostorima. Kaurić je istaknuo da je do sada izostajao konstruktivan dijalog lokalnih vlasti u Pančevu i da je o ovakvim pitanjima neophodno konzultirati predstavnike hrvatske manjine. Kaurić je rekao i da su Hrvati disperzirana manjina, u formalno-

pravnom smislu nova nacionalna manjina koja nije naslijedila prava koja su neke druge tradicionalne manjine naslijedile još iz vremena socijalizma i da je iz tog razloga neophodno da nositelji vlasti na lokalnoj razini očituju veće razumijevanje za probleme Hrvata na ovim prostorima.

Darko Baštovanović je istaknuo da se na ovakav način krše i europski standardi zaštite nacionalnih manjina, koje je Srbija svojim zakonodavstvom ratificirala i koji su iznad srbijanskoga zakonodavstva. Baštovanović je naglasio da se i manjinska pitanja koja imaju dublju kulturološku konotaciju ne mogu promatrati isključivo s formalno-pravnog i proceduralnoga aspekta, jer oni podrazumijevaju i kontinuirano unaprjeđivanje uvjeta za bolju implementaciju prava. Međunarodni tajnik je naglasio i da je proces europskih integracija i priključenje Srbije EU jedan od najvažnijih prioriteta HNV-a i drugih krovnih institucija hrvatske manjine i da ovakve inicijative ne mogu biti ocijenjene kao pozitivne pred međunarodnim mehanizmima monitoringa ovoga procesa.

Iako smatraju da procedure nisu prekršene, predstavnici državnih i pokrajinskih institucija su se suglasili sa stajalištem da je neophodno više konzultirati predstavnike manjina kada su ovakve inicijative u pitanju. Najavljeno je i da će obavijest i preporuku o takvom postupanju svim jedinicama lokalne samouprave uputiti Ministarstvo državne uprave i lokalne samouprave. Istodobno su naglasili i da će nastojati održavati komunikaciju s predstavnicima hrvatskih institucija.

H. R.

U Sonti održana 16. sjednica HNV-a

Osniva se Fondacija Cro-Fond

Jednoglasno usvojen prijedlog Odluke o osnivanju Fondacije Cro-Fond * Razriješen je stari i imenovan novi Upravni odbor NIU Hrvatska riječ * Svečano je potpisan Ugovor o donaciji između HNV-a i HKU-a Antun Sorgg iz Vajske kojim će sredstva koja je donirala Vukovarsko-srijemska županija biti upotrijebljena za sufinanciranje kupovine Šokačke kuće u Vajskoj

Šesnaesta redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća održana je u utorak, 5. lipnja, u maloj sali Doma kulture u Sonti. Vijećnica **Renata Kuruc** ukratko je predstavila aktualne probleme u Sonti danas, a sjednicu je otvorila predsjednica Vijeća **Jasna Vojnić**, uz prisustvo 24 vijećnika i gostiju, konzula prvog razreda **Mihaela Tomšića**, ravnatelja Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata **Tomislava Žigmanova**, te elektora iz Son-te **Andrije Andrašića** i **Daria Klecina**.

Povjeravanje odlučivanja i davanja mišljenja Izvršnom odboru

U cilju efikasnijeg rada, a temeljem članka 7. stavak 6. Zakona o nacionalnim vijećima nacionalnih manjina (*Službeni glasnik RS* br. 72/2009, 20/2014 – odluka US, 55/2014 i 47/2018) i članka 41. Statuta Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji ur. br.: 1 – 7/2019 od 29. siječnja 2019. godine jednoglasno je donijelo Odluku o povjeravanju Izvršnom odboru odlučivanja i davanju mišljenja o predloženim kandidatima za članove uprav-

nog, odnosno školskog odbora – predstavnika jedinice lokalne samouprave, davanju mišljenja u postupku donošenja akata o mreži odgojno-obrazovnih ustanova, osnovnih i srednjih škola, usvajanju odluka, pravilnika i drugih akata resornih odbora, davanju mišljenja o predloženim kandidatima za članove upravnih odbora ustanova kulture, davanju mišljenja u postupku utvrđivanja naziva ulica, trgova, gradskih četvrti, zaselaka i drugih dijelova naseljenih mjesta, te davanju mišljenja o natječajima za raspodjelu sredstava, pošto se o tome izjasni odgovarajući odbor iz čijeg je područja raspisan natječaj ako je rok kraći od pet dana. Sve ove odluke podliježu odobravanju na prvoj narednoj sjednici nacionalnog vijeća, a ukoliko ih HNV ne odobri, Izvršnom odboru prestaje mandat, a odluka ostaje na snazi.

Osniva se Fondacija

U nastavku sjednice govorilo se o temi od vitalnog značaja za dalji rad hrvatske zajednice u Srbiji. Razmatran je i uz dva prihvaćena amandmana jednoglasno usvojen prijedlog Odluke

o osnivanju Fondacije *Cro-Fond*. Odluka, usvojena temeljem članka 10. Zakona o zadužbinama i fondacijama (*Službeni glasnik RS* br. 88/2010, 99/2011 – dr. zakon i 44/2018 – dr. zakon). Po Odluci, Fondacija *Cro-Fond* osniva se s ciljem prikupljanja sredstava za financiranje programskih aktivnosti i projekata iz područja obrazovanja, kulture, informiranja i službene uporabe jezika i pisma. Sjedište Fondacije je u Subotici. Za zastupanje Fondacije tijekom postupka registriranja kod nadležnog tijela ovlaštena je predsjednica HNV-a Jasna Vojnić. Na sjednici je imenovan i Upravni odbor Fondacije. Sukladno članku 36. Zakona o zadužbinama i fondacijama (*Sl. glasnik RS*, br. 88/2010, 99/2011 – dr. zakon i 44/2018 – dr. zakon) i članka 10. Odluke o osnivanju Fondacije *Cro-Fond*, na mandatno razdoblje od četiri godine imenovani su **Mirko Ostrogonac** iz Žednika, **Branko Horvat** iz Tavankuta, **Svetislav Milanković** iz Subotice, **Katica Naglić** iz Surčina i **Ivan Majić** iz Odžaka.

Željko Pakledinac, Jasna Vojnić i Mladen Šimić

ce, **Josip Dumendžić** iz Bođana, **Marko Tucakov** iz Novog Sada i iz reda zaposlenih **Branimir Kuntić** iz Subotice.

Program rada ZKVH-a

U nastavku sjednice Program rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za 2020. godinu jezgrovito je izložio ravnatelj Tomislav Žigmanov, uz napomenu da će vijećnicima detaljnije biti predložen koncem godine. Temeljem članka 20. stavak 1. točka 23. Statuta Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji ur. br.: 1 – 7/2019 od 29. siječnja 2019. godine HNV je jednoglasno usvojio Odluku o suglasnosti za godišnji program rada Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata za 2020. godinu. Jednoglasno su donijete i odluke o davanju mišljenja o prijavi na Natječaj za sufinanciranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja u području javnog informiranja iz proračuna Grada Sombora za 2019. godinu, te o projektu *Jednog smo roda* Kanala 9 d. o. o. iz Novog Sada po Natječaju za sufinanciranje projekata sredstvima iz proračuna Grada Novog Sada u cilju ostvarivanja interesa u području javnog informiranja za 2019. godinu.

Na koncu sjednice svečano je potpisan Ugovor o donaciji između HNV-a i HKU-a **Antun Sorgg** iz Vajske. Predmet ovoga Ugovora je donacija u vidu sredstava u iznosu od 790.841 dinara od strane Donatora Primatelju donacije, koja će biti upotrijebljena za sufinanciranje kupovine *Šokačke kuće* u Vajskoj, a sredstva je donirala Vukovarsko-srijemska županija. Ugovor su potpisali predsjednica HNV-a Jasna Vojnić i predsjednik HKU-a **Antun Sorgg Mladen Šimić**.

Nakon sjednice vijećnici su posjetili crkvu Svetoga Lovre, gdje ih je sončanski župnik vlč. **Josip Kujundžić** upoznao sa stanjem u župi, uz opsežniji osvrt na građevinske radove na crkvi i pratećim objektima, realizirane u posljednje tri godine.

Ivan Andrašić

Novi Upravni odbor NIU Hrvatska riječ

Zbog evidentnih problema u radu, razriješen je stari i imenovan novi Upravni odbor NIU *Hrvatska riječ*. U tekućem mandatnom razdoblju stekli su se svi uvjeti za ovakvu odluku Vijeća. Naime, NIU *Hrvatska riječ* je 8. prosinca 2017. godine dostavila Prijedlog Upravnog odbora za razrješenje **Andreja Španovića** i imenovanje novog člana UO. Imenovan nije verificirao svoj mandat, nije nazočio sjednicama niti ostvario zadaće radi kojih je imenovan. Jasna Vojnić je, sukladno zakonu, 18. prosinca 2018. godine podnijela ostavku na mjesto člana i predsjednice UO nakon preuzimanja dužnosti predsjednice Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji, kako se ne bi našla u sukobu interesa. **Petar Pifat** je 5. svibnja 2019. godine obavijestio NIU *Hrvatska riječ* da iz osobnih razloga više ne može obnašati dužnost člana UO. **Thomas Šujić** je 22. svibnja 2019. godine podnio ostavku na članstvo u UO. Na sjednici od 23. svibnja zamjenik predsjednika **Ladislav Suknović** najavio je ostavku na mjesto zamjenika predsjednika, a i na članstvo u UO, jer smatra da su trenutačni uvjeti neprimjereni za daljnji rad i za legitimitet budućih odluka. Na temelju članaka 20. stavak 1. točka 19. Statuta Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji ur. br.: 1 – 7/2019 od 29. siječnja 2019. godine, donijeta je Odluka o imenovanju članova Upravnog odbora NIU *Hrvatska riječ* na mandatno razdoblje od četiri godine. Imenovani su **Ladislav Suknović** iz Subotice, **Josip Stantić** iz Subotice, vlč. **Dragan Muharem** iz Subotice, **Karolina Bašić** iz Subotice, **Tomislav Vuković** iz Sombora, **Krunoslav Đaković** iz Srijemske Mitrovi-

Što bi se dogodilo da nije bilo hrabrosti fra Marka Kuroлта?

Zraci dobrote usred kataklizme ljudskosti

Nakon što je uspio spasiti od otuđenja, propadanja ili uništenja brojne predmete umjetničkog blaga i knjižnične građe, pojavilo se pitanje kako to prevesti u Hrvatsku. Bilo je to vrijeme okupacije hrvatskog Podunavlja, a između dviju zaraćenih zemalja nije bilo nikakvih komunikacija

U franjevačkom samostanu u Vukovaru 3. svibnja otvoren je obnovljeni velebni Franjevački muzej. Koliko je on značajan za istok Hrvatske govori činjenica da su na otvaranju sudjelovali predsjednica Hrvatske **Kolinda Grabar-Kitarović** i predsjednik Vlade **Andrej Plenković**. U obraćanju sudionicima gvardijan vukovarskoga samostana fra **Ivica Jagodić** rekao je:

»Ovo je povijesni dan za naš franjevački samostan u Vukovaru, za našu vjerničku zajednicu, ali i za cijeli grad Vukovar jer danas, nakon dugoga i zahtjevnog puta završavamo cjelovitu obnovu samostanskoga kompleksa nakon kataklizmičkih razaranja i stradanja koje je pretrpio u Domovinskom ratu, naročito 1991. godine. Ovo je dan u kojemu svečano otvaramo Franjevački muzej Vukovar, novu i sjajnu vukovarsku zvijezdu čije svjetlo čuva i budućim naraštajima posreduje veliko bogatstvo duhovne i materijalne prisutnosti franjevaca i hrvatskog naroda u ovome gradu. Fra Jagodić se napose spomenuo zalaganja fra **Marka Kuroлта**, čijom je zaslugom veliki dio umjetničkog, a osobito knjiškog blaga u prosincu 1991. iznesen iz Vukovara i smješten u Franjevački samostan u Zemunu.

Vukovarsko-zemunska avantura

Što se sve u Vukovaru dogodilo 1991. neki od nas imali su prilike čuti i na lijevoj obali Dunava, a cijeli svijet je jasno vidio. U dramatičnom stradanju i nedostatku ljudskosti zasjale su i rijetke zrake poštenja i pogleda u budućnost. Jedna takva je osoba fra Marka Kuroлта (1939. – 2011.), spasitelja stvaralačkoga blaga koji je čuvan u franjevačkom samostanu u Vukovaru. Kako je ova avantura zaista bila provedena, uz kakve napore i domišljatost te s kakvim osjećajima znao je vjerojatno jedino pater Marko, no dobar dio ove ratne i »kulturne« drame ostao je zapisan u memoarima *Treba li sve zaboraviti?* koje je on priredio, a izdala Hrvatska franjevačka provincija sv. Ćirila i Metoda 2011. godine, u godini njegova preminuća.

Kako je posvjedočio, fra Marko je 1991. uspio posjetiti Vukovar nakon što je na jednom pogrebu upoznao pukovnika JNA, Hrvata. Na pitanje kako bi mogao osloboditi zarobljene franjevence, on ga je uputio na general-majora **Aleksandra Vasiljevića**, zapovjednika Kontraobavještajne službe, koji je upravljao lo-

Fra Marko Kuroлта

SVEĆENICI O FRATRU

Odgojio pravoslavnog paroha

Posebno dirljivim dijelom ove knjige dnevnčkih zapisa čine tekstovi trojice svećenika koje je fra Marko Kuroлта svojim osobnim primjerom oduševio za to zvanje. Današnji fratar, pater **Tonio Vučemilović**, gvardijan franjevačkog samostana u Bjelovaru i današnji paroh Srpske Pravoslavne Crkve otac **Nikola Soldatović**, koji službuje u Turiji kod Kučeva (istočna Srbija), početkom 90-ih bili su fra Markovi ministranti. Obojica su kasnije odlučili postati svećenici, svaki u svojoj crkvi, i sa zahvalnošću se prisjećaju svog duhovnog oca. Posebna priča je ona trećeg svećenika, don **Aleksandra Ninkovića**. Taj bivši časnik JNA (koji se razvojačio mnogo godina prije rata), komunist i ateist, inače Srbin po nacionalnosti, prvo se krstio kod fra Marka, a potom postao i katolički svećenik u Beogradu. I don Ninković ističe kako je za njegovo približavanje vjeri i svećeničkom zvanju najzaslužniji bio fra Marko koji je s njime proveo brojne dane razgovora.

gorskim sustavom bivše JNA. U pregovorima s generalom Vasiljevićem sudjelovao je i franjevački provincijal iz Zagreba, fra **Marko Malović**. Naposljetku je iz logora u Srijemskoj Mitrovici spašen posljednji zarobljeni franjevac, pater **Slavko Antunović** i fra Markov nećak **Dragan Kurolt**. Nakon višestrukih pozivanja, fra Marku je dozvoljeno da posjeti Vukovar te spasi što se spasiti može. Prva od ekspedicija spašavanja zbila se 12. prosinca 1991. godine. Put razorenog Vukovara, u osobnom automobilu, krenuo je **Nebojša Negovanović**, kapetan JNA, a s njime u autu **Dejan Radovanović**, ondašnji ravnatelj Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Novoga Sada **Mirko Kovačević**,

arhitekt iz Vlade Srbije, te fra Marko, tada gvardijan franjevačkog samostana u Zemunu. U Dalju im se pridružio ministar za prosvjetu i kulturu »SAO Krajine«, nepoznatoga imena. U automobilu se uglavnom šutjelo, posvuda su bile ruševine, a fra Marko je za to vrijeme molio krunicu. Ulazak u Vukovar i prolazak pokraj prizora grada sravnjenog sa zemljom, u što je bilo teško povjerovati, bio je posebno težak fra Marku koji je djetinjstvo i mladost proveo u tome gradu. Razoren i opustošen bio je i franjevački samostan i crkva sv. Filipa i Jakova. Ostalo je zabilježeno da je tadašnji ravnatelj Pokrajinskog zavoda za zaštitu spomenika kulture odmah predložio nazočnim časnicima da se građevina konzervira i takva ostane, a beogradski arhitekt je rekao kako bi trebalo »sve srušiti i napraviti vidikovac«.

Knjige iz samostana došle u vojarnu

Iako iz Beograda, u Vukovar nije nikada stiglo obećanih šest kamiona za spašavanje i prijevoz vrijedne samostanske knjižnice, crkvenih relikvija, slika i kipova, misala, obrednog posuđa i dokumenata te vrijedne umjetničke zbirke **Antuna Bauera**, fra Marko Kurolt je ipak uspio, uz odobrenje jednog razumnog i poštenog časnika JNA organizirati prijevoz dijela te građe vojnim vozilima do Šida. Tu nije bio kraj. Zahvaljujući ponekom odgovornom i poštenom časniku JNA fra Marko uspijeva spasiti od pljačke i uništenja brojne vrijednosti. Primjerice, knjige iz franjevačkog samostana, smještene u vojarni na Topčideru u Beogradu, nekoliko tisuća njih, bile su određene za reciklažu.

No, u posljednjem trenutku fra Marko s jednim kapetanom JNA dogovara njihov tajni prijevoz do franjevačkog samostana u Zemunu. O kakvoj se osjetljivoj operaciji radilo, dovoljno je reći da se franjevački samostan u Zemunu nalazio u »osinjem gnijezdu«, u neposrednoj blizini Zapovjedništva Zrakoplovstva bivše JNA i obližnje vojarnе.

Nakon što je uspio spasiti od otuđenja, propadanja ili uništenja brojne predmete umjetničkog blaga i knjižnične građe, pojavilo se pitanje kako to prevesti u Hrvatsku. Bilo je to vrijeme okupacije hrvatskog Podunavlja, a između dviju zaraćenih zemalja nije bilo nikakvih komunikacija. Sposobni i spretni fra Marko uspijeva na razne načine prokrijumčariti u Hrvatsku brojne umjetničke slike i kipove koji su spašeni iz Vukovara. Pod pritiskom *šešeljevaca* i ostalih srpskih ekstremista, Srijem napuštaju brojne hrvatske obitelji, a fra Marko uspješno nagovara izbjeglice da ponesu poneki vrijedni artefakt u domovinu. U domovini je tako završio i kip sv. Bernardice koju je jedan odvjetnik u Bloku 43 na Novom Beogradu držao u svojoj spavaćoj sobi.

Hrvatski predsjednik **Franjo Tuđman** odlikovao je fra Marka Redom hrvatskog pletera 1997. za osobit doprinos razvitku i ugledu Republike Hrvatske i njezinih građana. Za zasluge vezane uz svoj grad uručena mu je i Medalja grada Vukovara.

Život skromnoga franjevca

Fra Marko Kurolt rođen je 1939. u mjestu Ličko Petrovo Selo. Nekoliko godina kasnije obitelj će završiti u Borovu, a potom i u Vukovaru, gdje je završio elektrotehničku školu, a potom radio kao kinooperater u Vukovaru i Zagrebu. Postaje franjevcem s 24 godine. Studira filozofiju na Trsatu i teologiju u Zagrebu. Svečane zavjete položio je 1969. u Vukovaru, a za svećenika je zaređen u Zagrebu 1971. godine. Nakon službovanja u Krapini, gdje je bio i gvardijan franjevačkog samostana 1990. godine odlazi u Zemun gdje, osim vođenja samostana, upravlja i župom. Preminuo je u ožujku 2011. u bolnici u Zemunu, a pokopan je na vukovarskom katoličkom groblju.

Samostan kao višenamjenski kulturni prostor

Projektom integracije, kulturne i povijesne baštine Franjevačkog samostana u turističku ponudu Vukovara, s obnovom franjevačkog kompleksa otvorio se prostor za muzej na nekoliko etaža u koji su uvršteni riznica s vrijednim umjetničkim blagom, galerija slika starih majstora, knjižnica raritetnih knjiga, a posjetiteljima je omogućen posjet crkvi, kripti, zvoniku i klausturu, novoj knjižnici s čitaonicom te ostalim sadržajima poput vinoteke i suvenirnice uključujući i vanjski prostor u kojem se nalazi Pastoralni centar Sv. Bono i šetnica s pogledom na Dunav. Osim navedenog, u sklopu franjevačkog samostana smješten je Franjevački muzej kojim se predstavlja kulturna i umjetnička baština sačuvana u samostanskom arhitektonskom habitusu, dok je rekonstrukcijom i uređenjem potkrovlja stvoren odgovarajući prostor za znanstveno-edukativne aktivnosti kao i za odgovarajuće zbrinjavanje velikog fundusa knjiga knjižnice *Fra Marko Kurolt*. Ne manje važno, neiskorišteni podrum Franjevačkog samostana zamijenila je vinoteka i suvenirnica u sklopu kojih će biti dostupni suveniri i brošure te lokalni proizvodi.

Marko Tucakov

Nova donacija Rotary kluba Osijek Hrvatima u Srbiji

Potpورا obrazovanju

Nakon što su prije dvije godine Hrvatskom nacionalnom vijeću, odnosno Hrvatima u Srbiji, donirali 5.000 eura, iz Rotary kluba Osijek stigla je nova donacija toj zajednici, ovoga puta u iznosu od 3.500 eura. Uz osječki, u prikupljanju donacije ovoga puta sudjelovali su i Rotary klubovi iz Nove Gradiške, Slavonskog Broda, Zagreba te kao posebna zanimljivost i iz Nazareta (Izraela), što je bratski klub osječkih rotarijanaca. I ovoga puta donacija će biti usmjerena u područje obrazovanja na hrvatskom jeziku. Ugovori o donaciji potpisani su u subotu, 1. lipnja, u sjedištu HNV-a u Subotici.

Predsjednik Rotary kluba Osijek **Juraj Arambašić** kaže kako je jedan od šest pravaca djelovanja rotarijanaca upravo potpora obrazovanju i jačanju pismenosti, te dodaje kako žele kontinuirano pomagati Hrvate u Srbiji.

»Kada smo vidjeli rezultate naše prijašnje akcije, ne samo u financijskom nego i u moralnom smislu, odlučili smo pomoći ponovno. Rotary ima šest pravaca djelovanja, a jedan od njih je potpora obrazovanju i jačanju pismenosti. Projekata ovdje ima na pretek, željeli bismo biti kontinuirano prisutni ovdje, kao potpora zajednici Hrvata u Srbiji. Naše mogućnosti nisu velike, ali mislimo na ovu zajednicu. Nastojat ćemo priču o potrebama Hrvata u Srbiji proširiti diljem mreže Rotary klubova u Hrvatskoj, ali da nam se u tome pridruže i naši prijatelji rotarijanci u Srbiji, s kojima imamo dobru suradnju«, kaže Arambašić dodajući kako svake godine stipendijom pomažu i jednog učenika, najčešće slabijeg imovinskog stanja, iz hrvatske škole u Pečuhu.

Predsjednica HNV-a **Jasna Vojnić** ističe kako bez osjetljivosti institucija i pojedinaca i dodatne financijske potpore programi HNV-a ne bi mogli biti realizirani.

»Primjerice, prošle je godine započela reforma obrazovanja u Srbiji. Da nismo iznašli dodatna financijska sredstva, učenici koji pohađaju nastavu na hrvatskom jeziku ostali bi bez novih, odgovarajućih udžbenika. Prošli puta je donacija Rotary kluba Osijek bila usmjerena za udžbenike u nastavi na hrvatskom jeziku, a ovu donaciju iskoristit ćemo za financiranje izrade Programa nastave i učenja i izrade pripremnih predškolskih bilježnica. Puno je dodatnih programa koje HNV realizira, a koji iz samog našeg proračuna ne bi mogli biti ostvareni«, kaže Vojnić.

Nakon sastanka u HNV-a, na kojem su također upoznati i s položajem i aktivnostima Hrvata u Srbiji, izaslanstvo Rotary kluba Osijek je posjetilo manifestaciju *Dužijanica malenih* koju organizira HKC *Bunjevačko kolo*.

Rotary klub Osijek postoji od 1991., a od 1993. udruga je članica Rotary Internationala, međunarodne organizacije ljudi iz stručnog i poslovnog života koji se posvećuju humanim ciljevima, promiču visoka etička načela u poslovnom i privatnom životu, te šire dobru volju i razumijevanje u svijetu. Podsjetimo, sredstva koja su prvoga puta donirana hrvatskoj zajednici u Srbiji prikupljena su na Božićnom koncertu kojega je osječki Rotary klub krajem 2016. organizirao u osječkom Hrvatskom narodnom kazalištu.

D. B. P.

 Juraj Arambašić i Jasna Vojnić

Dosije: Zločini nad Hrvatima u Vojvodini (16)

Ubistva i nestanci Hrvata u Vojvodini

Ubistvo Marije Purić

Marija Purić (1966), Hrvatica iz sela Golubinci u opštini Stara Pazova, ubijena je 6. februara 1994. u porodičnoj kući.

Porodica Purić je od 1992. godine bila izložena telefonskim pretnjama. Obično bi posle ponoći neko pozvao i psovao im »majku ustašku« i pretio da će ih zaklati. Mesec dana pred ubistvo Marije Purić, NN lice je pozvalo telefonom porodicu Purić i tražilo od njih da dan kasnije ostave 2.000 maraka ispod cigle na prilazu njihovoj kući. Porodica Purić je odbila da to uradi.³⁸⁵

Dana 6. februara 1994. godine u kasnim večernjim satima NN lice je ušlo u kuću porodice Purić i ubilo Mariju Purić u trpezariji. Ona je izbodena nožem. U drugim prostorijama kuće u tom trenutku su bili Marijina majka i brat. Marijin otac se nalazio u štali. Kada su čuli buku, Marijina majka i brat dotrčali su do trpezarije, gde su zatekli Mariju u krvi. Odmah su je kolima odvezli u Dom zdravlja Stara Pazova, gde je konstatovano da je Marija preminula.³⁸⁶

Iste večeri, policija iz Stare Pazove je izvršila uviđaj u kući porodice Purić. Narednih dana policija je više puta ispitala oca i brata Marije Purić. Ispitivanje je vođeno tendenciozno, na šta, između ostalog, ukazuje i pitanje koje im je postavljano – zašto mrze Srbe. Iz tog razloga brat Marije Purić zaključio je da policija njega sumnjiči za ubistvo sestre, zbog čega je napustio Srbiju.³⁸⁷

Za ubistvo Marije Purić nikada niko nije procesuiran.

Ubistvo Živka Litrića

Živko Litrić (1936), Hrvat iz Kukujevac, ubijen je 12. avgusta 1995. godine u porodičnoj kući u tom selu u ulici Vuka Karađžića. Za ovo ubistvo osuđen je Vilim Virt, izbeglica iz Hrvatske, Hrvat oženjen Srpkinjom, koji se u Kukujevce doselio 1992. godine.

Vilim Virt se nakon doseljavanja u Kukujevce angažovao oko zbrinjavanja srpskih izbeglica. Kako je sam govorio, bio je spreman da pod pretnjom iseljava Hrvate iz Kukujevac. Pred istražnim sudijom i na suđenju za ubistvo Litrića, izjavio je da ga je ubio zato što se »ponašao prohrvatski, tačnije, bio je veliki Hrvat, puštao je Radio Zagreb u alkoholisanom stanju, psovao je majku četničku«. Virt je takođe tvrdio da ga je najviše pogodilo to što je Litrić puštao muziku u vreme dok su izbeglice dolazile u Kukujevce.³⁸⁸ Virt je, po sopstvenom priznanju, od dolaska u Srbiju bio član SRS.³⁸⁹

385 Izjava svedoka M.P. data FHP-u, oktobar 2018. godine.

386 *Ibid*; Podaci Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata (1991.) od 13. novembra 2018. godine.

387 *Ibid*; Izjava svedoka M.V. data Vojvođanskom građanskom centru, dostupna na <http://www.neispricanepriice.com/zrtva/milan-vidakovic/>, pristupljeno 23. novembra 2018. godine.

388 Dopuna krivične prijave KU-203/95 povodom KD učinjenog na štetu Litrić Živka iz Kukujevac od 15. avgusta 1995. godine, navedeno prema: Vojislav Šešelj, »Afera Hrtkovci i ustaška kurva Nataša Kandić«, Beograd, Srpska radikalna stranka, 2007. godina, str. 984-986; Presuda Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici u predmetu *Vilim Virt i Stevo Mrmoš* od 5. juna 1996. godine, str. 4-5.

389 Izjava Vilima Virta data 15. avgusta 1996. godine u SUP Sremska

Mitrovica, navedeno prema Vojislav Šešelj, »Afera Hrtkovci i ustaška kurva Nataša Kandić«, Beograd, Srpska radikalna stranka, 2007. godina, str. 987. 390 Presuda Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici u predmetu *Vilim Virt i Stevo Mrmoš* od 5. juna 1996. godine, str. 1-2.

Dva dana nakon počinjenog ubistva, Vilim Virt je, uz podršku zamenika predsednika SRS-a u Kukujevcima Petra Markovića, otišao u Zvornik i prijavio se kao dobrovoljac u srpske jedinice u BiH.³⁹¹

Po dolasku u Zvornik Virt je priznao da je u Kukujevcima ubio Živka Litrića. Vojne vlasti Zvornika su odmah obavestile SUP Sremske Mitrovice, nakon čega je Virt uhapšen.³⁹²

Vilim Virt je 1996. godine osuđen za ubistvo Živka Litrića na deset godina zatvora, dok je Stevo Mrmoš, koji mu je pomogao da prikrije dokaze, osuđen za krivično delo pomoći učiniocu posle krivičnog dela na šest meseci zatvora.³⁹³

Mitrovica, navedeno prema Vojislav Šešelj, »Afera Hrtkovci i ustaška kurva Nataša Kandić«, Beograd, Srpska radikalna stranka, 2007. godina, str. 987. 391 Izjava Vilima Virta data 15. avgusta 1996. godine u SUP Sremska Mitrovica, navedeno prema: Vojislav Šešelj, »Afera Hrtkovci i ustaška kurva Nataša Kandić«, Beograd, Srpska radikalna stranka, 2007. godina, str. 987. 392 Presuda Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici u predmetu *Vilim Virt i Stevan Mrmoš* od 5. juna 1996. godine, str. 9.

393 Nakon ubistva Živka Litrića, Stevo Mrmoš je dao Virtu odeću da se presvuče i uklonio njegovu odeću. Videti u: Presuda Okružnog suda u Sremskoj Mitrovici u predmetu *Vilim Virt i Stevan Mrmoš* od 5. juna 1996. godine, str. 3.

Fond za humanitarno pravo

Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« objavio je Fond za humanitarno pravo (FHP) – nevladina organizacija osnovana 1992. godine s ciljem dokumentiranja kršenja ljudskih prava koja su masovno činjena na prostoru bivše Jugoslavije. Dosije »Zločini nad Hrvatima u Vojvodini« je u cjelini dostupan na internet prezentaciji FHP-a www.hlc-rdc.org. Tiskani primjerak može se dobiti slanjem podataka na office@hlc-rdc.org.

Dosije objavljujemo u originalu kako je objavljen, uz nužnu redakcijsku opremu.

Političke podjele sve oštrije

Intervju vodio: Zvonko Sarić

Šef Delegacije Europske unije u Srbiji **Sem Fabrizi** sastao se prošlog tjedna s premijerkom **Anom Brnabić** u Beogradu kako bi joj uručio godišnji izvještaj Europske komisije o napretku Srbije u procesu eurointegracija.

Polarizirana politička scena i njen negativan utjecaj na demokratske institucije, a posebno na parlament, te korupcija, nizak broj osuđujućih presuda za organizirani kriminal i nepostojanje napretka u slobodi izražavanja neke su od ključnih negativnih točki najnovijeg izvještaja Europske komisije o napretku Srbije

od ožujka 2018. do ožujka 2019. godine. S druge strane, Srbija je pohvaljena za ekonomske reforme, regionalnu suradnju i uzdržanost u slučaju nametanja trgovačkih taksi od strane Prištine.

O ovom dokumentu Europske komisije i navedenim rezultatima u raznim poljima razgovarali smo s profesorom Fakulteta političkih nauka u Beogradu, politologom dr. sc. **Đorđem Pavićevićem**.

HR Odgovarajući na pitanje kako je došlo do toga da mu nije uručen izvještaj Europske komisije o napretku Sr-

Ozbiljan razlog za brigu jest što su se političke razlike i podjele izmjestile iz institucija i prelile i na druga područja: ulice, trgove, radna mjesta, porodice, sveučilišta itd. * Prag autoritarne vladavine u Srbiji prijeđen je već duže vrijeme * Vlast želi da pravosuđe, kao i ostale institucije, učini polugom svoje vladavine, a ne nezavisnom granom vlasti * Mi imamo političku scenu u kojoj Ustav, zakoni i institucije imaju samo sekundarnu ulogu * Građani Srbije žive u državi u kojoj se o svim važnim pitanjima pita jedan čovjek * Preostaje, plašim se, duga i mučna politička borba za alternativnu političku artikulaciju nezadovoljstva

FR U segmentu ovog dokumenta Europske komisije, koji se odnosi na političke kriterije, istaknuto je kako »postoji urgentna potreba« da se stvori više prostora za istinske međustranačke debate, »kako bi se uspostavio proeuropski konsenzus, koji je nužan za napredak države na putu ka EU«. Znamo da je nekoliko oporbenih stranaka započelo bojkot srbijanskog parlamenta početkom 2019. godine. Jesu li prakse vladajuće parlamentarne koalicije dovele do »pogoršanja zakonodavnih debata, čime je umanjena sposobnost parlamenta da nadgleda izvršnu vlast«, kako se navodi u izvješću?

Političke podjele su sve oštrije i to je jedan od razloga za brigu. Drugi, jednako ozbiljan razlog jest što su se političke razlike i podjele izmjestile iz institucija i prelile i na druga područja: ulice, trgove, radna mjesta, porodice, sveučilišta itd. Nakon promjena na mjestu pučkog pravobranitelja i povjerenika za informacije od javnog značaja, Skupština je bila posljednje institucionalno mjesto gdje se mogla čuti bilo kakava kritika vlasti. Praksa podnošenja pohvalnih amandmana na vlastite prijedloge koju je vladajuća koalicija koristila od donošenja proračuna 2017. godine da bi ušutkala i ove kritike bila je kulminacija obesmišljavanja parlamentarne rasprave i gušenja oporbe. Jedini logičan odgovor bilo je napuštanje Narodne skupštine, jer je ona postala samo još jedna pozornica za samohvalisanje, provlačenje protivnika kroz blato, detektivske priče i panegirike – pohvalne govore vođi. To nije moglo proći neopaženo, jer parlamentarizam, bez obzira na njegove uspone i padove, čini neupitnu osnovu europske demokratske države.

FR Glavna prepreka Srbije na putu prema Europskoj uniji može biti skretanje ka autoritarizmu, upozorio je 3. svibnja Istraživački servis Europskog parlamenta, a analiza Istraživakog servisa pripremljena za europarlamentarce ukazuje na aktualne okolnosti u Srbiji, položaj oporbe, slobodu medija te na preveliko koncentriranje političke moći u rukama bivšeg premijera i aktualnog predsjednika države Aleksandra Vučića. Je li to pogrešna analiza?

Kada se govori o službenim analizama ovog tipa, treba imati na umu da su iznijete ocjene uvijek oprezne i pažljivo politič-

bije, Vučić je rekao da su »oni htjeli da mu donesu«, ali da je on imao druga posla. »Ja obično kažem što mislim. Ne mislim da nedostajemo jedni drugima. Pročitao sam jedan dio, drugi nisam imao vremena«. Treba li Vučić imati druga posla i treba li imati vremena pročitati i drugi dio izvješća?

Neke izjave predsjednika ne bi, na žalost, trebalo uzimati previše ozbiljno. Svakako postoji netko u kabinetu tko to čita za njega. Dugo vremena je jasno da Srbija ima predsjednika kome je više stalo do vlastite političke promocije nego do njegove ustavne i političke uloge. Ovu izjavu možemo razumjeti u tom kontekstu kao način da se ublaže nepovoljne političke posljedice negativnog izvješća tako što će se omalovažiti cjelokupni izvještaj. Zanimljiviji dio ove izjave je da predsjednik misli da ne »nedostajemo jedni drugima«. Nadajmo se da je i ova rečenica dio kontrole štete nastale objavljivanjem ovakvog izvješća, ali ovakve rečenice mogu biti i najava raskida veze.

ki odmjerene i da, zbog toga, ne odražavaju situaciju u punom opsegu. Prag autoritarne vladavine u Srbiji prijeđen je već duže vrijeme. Mi imamo političku scenu u kojoj Ustav, zakoni i institucije imaju samo sekundarnu ulogu naknadne legitimacije politike Aleksandra Vučića i njegove stranke. Ako predsjednik krši Ustav, tu je Skupština ili Vlada da objasni zašto je mudrost predsjednika ustavna. Ako su nezakoniti veliki nacionalni projekti, tu je Skupština da promijeni zakon ili Vlada da donese uredbe kojima se to ozakonjuje. Predsjednik države miješa se u sve: crtanje trase puta, građenje gondole, kupovinu zlatnih rezervi, ocjene doktorata itd. Građani Srbije žive u državi u kojoj se o svim važnim pitanjima pita jedan čovjek. To je vidljivo čak i na nivou političke estetike, retorike ili rituala što može utvrditi i površni promatrač političke scene: predsjednik maše građanima, njemu se aplaudira i kliče, on igra košarku, šah ili bilijar i uvijek pobjeđuje, njegovo ime se spominje u drugoj rečenici govora, on otvara radove itd., itd.

FR **Odražava li prosvjed 1 od pet milijuna više nezadovoljstvo Vučićem nego potporu njegovim suparnicima?**

To je točno i moglo se vidjeti i bez posebnog istraživanja. Prije no što su predstavnici Saveza za Srbiju preuzeli organizaciju prosvjeda, prosvjed su činile najrazličitije grupe od kojih se neke otvoreno nisu slagale s politikom SZS-a. Kasnije su se ove grupe povukle, a organizatori prosvjeda nisu imali odgovarajuće odgovore na zahtjeve ovih grupa i za razloge njihovog nezadovoljstva. Na žalost, ovi prosvjedi nisu dobili odgovarajuću političku artikulaciju prije no što su počele političke borbe za stjecanje političkog kapitala iz prosvjeda. Neke stvari su postignute, ali preostaje, plašim se, duga i mučna politička borba za alternativnu političku artikulaciju nezadovoljstva i za širenje podrške takvoj politici u situaciji kada oporba, stranačka ili ne, nema na raspolaganju dovoljno resursa i institucionalnog prostora za to.

FR **U segmentu izvješća koji se odnosi na pravosuđe napominje se da su preporuke EK iz prethodnog izvješća »samo djelomice uvažene«, te da politički utjecaj u ovoj domeni i dalje zabrinjava službeni Bruxelles. U sažetku Izvješća o napretku Srbije podvlači se kako je »nužno da Srbija znatno ubrza ritam reformi u području vladavine zakona«. Je li pravosuđe u Srbiji neovisno? Postoji li ovdje mogućnost političkog utjecaja na pravosuđe kroz najviša sudačka i tužiteljska tijela – Visoki savjet sudstva i Visoki savjet tužitelja? To je, kako se navodi, »posebno važno kad je riječ o nezavisnosti pravosuđa, borbi protiv korupcije, slobodi medija, kao i rješavanju slučajeva ratnih zločina i organiziranog kriminala u samoj zemlji, ako Srbija želi održati sveukupnu ravnotežu u svojim pregovorima o članstvu s EU«.**

To je pitanje koje je odmah adresirano u procesu priključivanja, čak je i pokrenuta procedura izmjene Ustava kako bi se otklonile institucionalne prepreke za otklanjanje utjecaja na pravosuđe. Neslaganja struke i vlasti, koja su brzo uslijedila u pogledu institucionalnih rješenja ovog problema, ubrzo su pokazala koliko je vlasti stalo do kontrole pravosuđa i koliko im je strana svaka zamisao o podjeli vlasti i uspostavljanju nezavisnih institucija. Vlast želi da pravosuđe, kao i ostale institucije, učini polugom svoje vladavine, ne nezavisnom granom vlasti. Cirkus koji se pravi oko suđenja naprednjačkim prvacima u Brusu ili Grockoj dobar je primjer kako to izgleda. Tko se želi bolje upoznati s prilično lošim stanjem u pravosuđu može to pročitati na

blogu sudije **Majića** koji se pouzdano, posvećeno i istrajno, uz visoku cijenu koju sada plaća, bavi pitanjem vladavine prava i nezavisnosti sudstva u Srbiji. Možda njegov tretman u javnosti, čak i u skupštinskim raspravama, najbolje govori o odnosu vlasti prema nezavisnosti sudstva i vladavini prava.

FR **U dijelu koji se odnosi na postupke za ratne zločine, u Izvješću se ističe potreba da Srbija u potpunosti surađuje s Rezidualnim mehanizmom za kaznene tribunale u Haagu, uključujući i potpuno prihvatanje i provođenje presuda i odluka tog mehanizma i Haškog tribunala. Te odluke i presude su, kako se navodi, u Srbiji učestalo i javno, pa i s najviših mjesta, dovodene u pitanje. Konstatira se da je u Srbiji provođenje nacionalne strategije iz 2016. godine za istraživanje i kažnjavanje ratnih zločina nastavljeno veoma sporim tempom. Zbog čega?**

Razlog je dosta jednostavan, a to je visoka politička cijena koju bi ova vlast morala platiti zbog iskrenog razračunavanja s ratnom prošlošću i ratnim zločinima. Najprije, u nekom trenutku takvo istraživanje i kažnjavanje moralo bi doći do »svojih«, onih koji čine formalnu i neformalnu mrežu podrške ovoj vlasti. To su partijski funkcioneri, koalicijski partneri i lojalna oporba, dijelovi organizacija i pojedinci koji aktivno podržavaju vlast, organiziraju skupove, dovode podršku, osiguravaju javne događaje, miniraju, a ponekad i tuku, oporbu. U ovom slučaju to bi bilo imalo sličnosti s razračunavanjem vlasti s njom samom. Osim toga, takva politika bi imala loš odjek u dijelu biračkog tijela. Na žalost, značajan dio biračkog tijela u Srbiji još uvijek ima razumijevanja za takvu politiku prema kažnjavanju ratnih zločina. Ali to je druga i mnogo veća tema.

FR **U segmentu izvješća u kojem se ocjenjuje normalizacija odnosa s Kosovom EK konstatira kako je »potrebno da Srbija učini suštinske napore kako bi se stvorilo pogodno okruženje za postizanje pravnoobvezujućeg sporazuma«. Što bi konkretno značio taj pravnoobvezujući sporazum (mislim da to većini građana nije jasno)?**

Pretpostavljam da takva formulacija znači međunarodni sporazum koji sve strane imaju obvezu poštovati. Naš Ustavni sud je odbio da razmatra *Briselski sporazum*, jer to nije međunarodni sporazum koji ima obvezujuću snagu nego politički sporazum koji zavisi od volje strana da ga provode. Koju formu bi takav sporazum mogao imati ostaje da se vidi. Pretpostavljam da tu postoji puno pravnih detalja ne samo oko njegovog sadržaja nego i u svezi forme, tko s kim sklapa sporazum s obzirom na to da Kosovo nije priznata država, članica UN, tko ga usvaja itd. To su pitanja za međunarodne pravnike.

FR **Premijerka Brnabić je u nazočnosti veleposlanika Sema Fabrizia rekla da je zabrinjava i plaši situacija na Kosovu, jer imate posla s »ljudima koji su doslovno izašli iz šume«. Što mislite o toj izjavi premijerke?**

Premijerka Brnabić sve više preuzima ulogu radikalnog glasnogovornika predsjednika za unutrašnje potrebe. To je uloga slična onoj koju imaju neki ministri u Vladi, **Vulin** u polemikama s predstavnicima hrvatske vlasti, on i **Dačić** u komentiranju odnosa s Rusijom, NATO-om ili zapadnim državama itd. Tužno je, i skandalozno, što se to događa u kontekstu koji, u najmanju ruku, zahtijeva diplomatski obzir. Ovo je još jedan pokazatelj odnosa vlasti prema bilo kojoj kritici koja bi mogla doprijeti do biračkog tijela; njena relativizacija i skrivanje je važnije čak od incidenta u

odnosima s EU. Vjerojatno će predsjednik, kao autoritativna figura, svojim izjavama gladiti taj dojam, ali onda kada domaća publika bude isključena, u čemu će mu pomoći lojalni mediji.

PB **Predsjednik Vučić je 30. svibnja izjavio da je načinom na koji je nedavno provedena akcija kosovske policije u sjevernim općinama prijeđena granica koju Srbija može trpjeti, te da je time srušeno povjerenje i bilo kakav partnerski odnos sa zapadnim svijetom po pitanju Kosova. Kako komentirate ovu izjavu?**

To je ono što se pažljivo skriva od javnosti sve vrijeme. O kakvom partnerstvu, dogovorima, obećanjima, povjerenju je riječ. Javnost u Srbiji ne zna gotovo ništa o pregovorima koji se vode i oni su svedeni na osobne odnose Aleksandra Vučića s nepoznatim partnerima koji imaju povjerenje jedni u druge. Privatizacija pregovora dovela je građane koji se suprostavljaju takvom načinu vođenja državne politike u poziciju da o svemu mogu samo nagađati, a da glavni glumac može superiorno komentirati tuđe neznanje. Teško je nedvosmisleno reći što znače određeni potezi u pogledu politike Srbije prema Kosovu i obrnuto, jer se oni mogu uklopiti u različite scenarije razrješenja krize, a o scenarijima koji su na pregovaračkom stolu ne znamo ništa pouzdano.

PB **U izvještaju se kaže da su »ekonomske reforme dale neke rezultate, posebno u makroekonomskoj stabilizaciji«, da su »cijene zauzdane i prilike na tržištu radne snage poboljšane«. Zvuči super, ali kako onda objasniti da sve više građana Srbije odlazi u inozemstvo u potrazi za boljim životom i sve više konstatacija da je danas u Srbiji na tržištu radne snage – prekarijat?**

Ovo je veliko pitanje i ne tiče se samo Srbije. U pogledu odgovora na njega preklapaju se interesi MMF, EK i vlasti u Srbiji. I jedni i drugi se slažu da terete krize i makroekonomske stabilizacije (nova mantra za sve) moraju platiti građani za koje su dizajnirane »mjere štednje«. Ove politike imaju za posljedicu očuvanje i uvećanje nejednakosti i zatvaranje perspektive za one u lošijem položaju. U državama poput Srbije one dobijaju oblike ogoljene eksploatacije, preraspodjele, privatizacije i pljačke resursa, čega nisu pošteđene ni rijeke, obale, izvori, zrak, rude, trgovi itd. Malo pažnje je dobilo istraživanje da je Srbija drugoplasirana država u Europi na listi nejednakosti. Vjerojatno je da nepravde, nejednakosti u raznim sferama i nedostatak perspektive, više nego apstraktni makroekonomski pokazatelji, utječu na to da ljudi sve manje žele svoju sudbinu i sudbinu svoje djece vezivati za ovakvu državu. Teško je uvjeriti ljude da trebaju prihvatiti weberovski interpretiranu protestantsku posvećenost koja se ne obazire na vlastito blagostanje u okruženju u kome bezobzirnost i partijska pripadnost postaju instrumenti društvene promocije. Zbog toga, smatram, a to je u ovom trenutku samo vjerodostojna pretpostavka, da migracije koje svakodnevno gledamo nisu samo ekonomske. One više liče na očaj ljudi s Bliskog istoga nego na potragu za većim plaćama i boljim standardom. O tome svjedoče i teške odluke mnogih ljudi u srednjim godinama, koji vjerojatno neće dočekati da uživaju u takvim blagodatima, da s obitelji napuste zemlju.

PB **Poseban akcent u Izvješću stavljen je na slobodu izražavanja. Srbija nije ostvarila napredak u slobodi izražavanja, iako je u izvjesnoj mjeri u tom području pripremljena za EU, i taj nedostatak napretka sada izaziva ozbiljne bojazni, navodi se u godišnjem Izvješću. Kako se navodi, Srbija treba**

stvoriti okruženje za neometanu slobodu izražavanja, osigurati poštovanje medijskih zakona, usvojiti novu medijsku strategiju i osigurati odgovarajuće financiranje javnih servisa i transparentnost vlasništva u medijima. Zbog čega je porebno da se državi to predočava u Izvješću? Valjda bi političke stranke koje su u koalicijskoj vlasti, kao i predsjednik i premijerka, to trebali znati.

Mislim da znaju, ali da imaju svoju agendu koja je drugačija. Ona podrazumijeva kontrolu medijskog prostora, ali i pokušaj da se ova kontrola, makar formalno, prilagodi europskim standardima i zakonskom okruženju. Ono što vlast u Srbiji duže vrijeme radi jest da uspostavlja sve snažniju kontrolu kojoj pokušava dati europsku formu. Tako je, na primjer, iskorištena prethodna strategija čije je djelomično provođenje iskorišteno za prisvajanje lokalnih medija. Na takav način se tumače ovlaštenja REM-a. Slično je i s korištenjem državnih resursa da se kupuje i financira lojalnost privatnih medija tako da svi plaćaju da bi ih lagali, blatili, prikazivali im skupo plaćene i lojalne zvijezde, zvjezdice ili sportaše, skretali pažnju s nezadovoljstva korupcije, nepočinštava i onoga što se oko događa itd. Slično važi, u drugoj formi naravno, i za pravosuđe, nezavisna tijela i druge institucije. U svim ovim slučajevima vidimo napor vlasti da se sveobuhvatnoj kontroli da vanjska glazura koja je prihvatljiva europskim partnerima. Problem s ovom strategijom je davno uočen, »nemoguće je varati sve ljude sve vrijeme«, a veoma teško veliki broj ljudi duže vrijeme, ma koliko resursa uložili. Kontrola vremenom postaje sve skuplja, grublja, zahtjevnija i teže provodljiva. Zbog toga ju je teško održati u prihvatljivoj formi koju bi, čak i prethodno blagonakloni izvještaji EK mogli tolerirati. Otvoreno je pitanje kako će izgledati i koliko uspješno će biti discipliniranje medija bez ove formalne glazure, koju je do sada, makar djelomično, osiguravala EU. To će u mnogome zavisiti od primjera uspješnih otpora i mogućnosti medija da prežive nezavisno od izvora koje osigurava vlast.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 25. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O DONIJETOM RJEŠENJU KOJIM JE DANA SUGLASNOST NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Dana 31. 5. 2019. godine nositelju projekta »Metalopromet« doo Kula, Vrbaški put bb, je dana suglasnost na studiju o procjeni utjecaja na životni okoliš projekta: »Postrojenje za sakupljanje, skladištenje i fizički tretman neopasnog otpada«, na katastarskoj parceli 32279/3 KO Donji grad, Ulica Batinska br. 92 (46.083705^o, 19.636783^o).

Glavni razlozi na kojima se odluka temelji mogu se vidjeti u obrazloženju Rješenja, kao i Studija, u kojima su dane mjere koje je nositelj projekta dužan poduzimati u cilju sprječavanja, smanjenja ili otklanjanja štetnih utjecaja, i mogu se u cijelosti preuzeti na sajtu Grada Subotice (www.subotica.rs) na oglasnoj ploči u odjeljku zaštita životne sredine.

Vila s pogledom na vlakove

U knjizi koju je ljekarnik i zaljubljenik u Palić **Aurel Stadler** napisao šezdesetih godina prošlog stoljeća, a objavljena je naknadno, 1998. godine, u izdanju JP Palić – Ludaš, pod naslovom *Istorija Palića 1462. – 1958.*, autor među brojnim podacima o ovom kupalištu bilježi i zanimljivu priču o vili bračnog para glumaca:

»Subotičko gradsko pozorište je 14. prosinca 1904. godine proslavilo pedesetogodišnjicu svog rada. Nekada najbolji članovi Kazališta, bračni par **Imre Demidor** i **Emá Takács**, napustili su Kazalište i sagradili vilu na Paliću. Ova interesantna jednokatna vila postoji i danas, blizu željezničke pruge u ulici **Józsefa Hegedúsa** (ranije Amerikanska ulica), na uglu, kod vile Latinovića. Demidor je kasnije postao odvjetnik i, čak, tajnik Odvjetničke komore. I čuvena **Kornelija Priele**, velika zvijezda dramske umjetnosti, bila je izvjesno vrijeme član subotičkog Kazališta, a kada se povukla, živjela je više godina na Paliću i bila vrlo popularna...«.

Na karti Palića iz 1928. godine ovaj objekt u Amerikanskoj ulici nosi broj 8.

Vila glumačkog bračnog para postoji i danas, poslije 115 godina, no to je tek jedna njena polovica, a druge polovice više nema. Naime, nekada su placevi za paličke vile bili veliki; vidi se to i na starim kartama. Vile su bile okružene vrtom, a na ostatku placa su postojali voćnjaci i vinogradi. U proteklih stotinu godina nekadašnja velika imanja su usitnjena, među njima i spomenuto, na kome su do danas nastala četiri placa. Fasada objekta u proteklom razdoblju je mijenjana, a promijenilo se i okruženje ove neobične paličke vile: željeznička pruga još postoji, ali vlakovi ovuda više ne prometuju.

Danas meni, sutra tebi

Ne znam zašto, ali ova latinska sentenca: *hodie mihi, cras tibi* od prvih gimnazijskih dana duboko se urezala u moju svijest. Ovom izrekom toliko sam bio ushićen da sam na zid ulaza na tavan (koji je bio pomalo skriven) crvenim slovima napisao ovaj moj prvi i jedini grafit koji stoji skriven i danas. Razmišljajući danas, puno godina kasnije o svojim motivima, najvjerojatniji motiv mi je bio to što sam se – zahvaljujući mojoj majci (koja je bila profesorica tjelesnog odgoja) – od rane mladosti bavio sportom i susretao se sa stalnim pobjedama ali i gubicima. Stoga mi je naprosto bilo prirodno boriti se, ali time i riskirati određene poraze nakon kojih ponovo moraš ustati i boriti se dalje do konca svog života. Ovakve misli su mi se vrzmale

u glavi kada sam slušao dva govora predsjednika naše države. Prvi govor, zapravo izvješće, predsjednik je održao u zgradi Narodne skupštine povodom rasprave o Kosovu i pregovorima s tom bivšom Pokrajinom, koja prema Ustavu ima najviši stupanj autonomije. Izvješće je počelo s demografskim analizama o broju Srba u toj pokrajini nekad i sad, o projekcijama budućeg broja stanovnika srpskog i albanskog naroda itd. Moram priznati da sam poslije izvjesnog vremena referiranja lijepo utonuo u san i probudio se tek koncem dvoipolsatnog govora kada je službeno počela rasprava o referatu, o kojem su prvi govorili glasnogovornici pojedinih stranaka. Ovo zasjedanje nastavljeno je i sutradan nakon čega je Narodna skupština glasovanjem usvojila izvješće. Trebam napomenuti da dio oporbe nije prisustvovao sjednici i pokušali su zaustaviti (navodno) i predsjednika, zatim nekog predstavnika tzv. konstruktivne oporbe čiji šofer je te »izgrednike« rastjerao s kod nas veoma popularnom bejzbol palicom.

Država ni na nebu ni na zemlji

Slušajući razne rasprave i odgovore našeg predsjednika, stekao sam dojam da spektakularni plan za rješavanje kosovskog čvora zapravo ne postoji, to jest »plan je da nema plana«. Postoje samo neke preporuke velikih sila da tzv. dijalog treba postaviti, a za njegov nastavak naša država zahtijeva ukidanje »na-

metnutih taksi«, to jest carine. U svijetu trenutačno dvije naveće države, SAD i Kina, vode carinski rat, ali one ne nastupaju s ovakve pozicije kao naša država. U čemu je kvaka u našem slučaju? Principijelno smo suverena država, možemo drugoj suverenoj državi nametnuti ekstra carine, sankcije izvan nekih postojećih međunarodnih dogovora, kao što je učinila Europska Unija i SAD, Rusiji, zbog, po njihovom mišljenju, nelegalnog pripajanja Krimskog poluotoka. Ali što je dozvoljeno velikim Jupiterima, nije dozvoljeno malom volu. Prevedeno na naš slučaj po tumačenju naših pravnih eksperata »kako može dio našeg teritorija koji se nelegalno otcijepio od naše države, uspostaviti granicu i nametnuti ekstra carine?!« Mnogo je pisano o raznim uvoznio-izvoznim malverzacijama u svezi carina ove naše Pokrajine npr. s benzinom. Kao »benzin se izvozi u drugu državu s poticajem eksporta, što znači nema izvozne carine, a zatim se ilegalno šumskim putovima vraća u Srbiju« uz lijepu zaradu. Možda su za ove radnje »privremene vlasti« u Prištini i međunarodne organizacije npr. UNMIK saznali i zato su nametnuli ekstra carine?! Naši čelnici, među njima i predsjednik, najavili su da će tužiti međunarodnom sudu ovu »lebdeću državu« zbog kršenja trgovinskih dogovora, ali su odustali, jer su shvatili da time indirektno priznaju tu državu, zato su najavili skori oštri odgovor prema Prištini, što bi formalno pravno značilo »uvođenje izvanrednog stanja na dijelu svoje države«. Sve uz deklarativni »u svakom trenutku smo spremni za dogovor« samo da oni....itd. itd.

Ne, ne nikada!

U svojoj raspravi u Skupštini vođa frakcije **Bálint dr. Pásztor** naveo je da Mađari jako dobro znaju u kakvoj je situaciji danas Srbija i srpski narod, »jer smo prije 99 godina i mi bili u sličnoj situaciji«, i zato on i frakcija podržavaju sve napore u rješavanju spora Predsjednika i ostalih. Predsjednik se zahvalio i naglasio da su odnosi Srbije i Mađarske trenutno na najvišoj povijesnoj razini. Pásztor je mislio na »Trijanonski sporazum« potpisan prije 99 godina, 4. lipnja 1920. godine. U utorak je bila »proslava ovog jubileja« koju je Mađarska proglasila »danom nacionalnog jedinstva« i tim povodom su održani razni spomen skupovi u Mađarskoj, ali i u drugim zemljama. Tim sporazumom »Velika povijesna Mađarska« svedena je na današnju »malu«. Neki povjesničari ovaj sporazum nazivaju »diktatom mira« a ne sporazumom. Naime, tadašnju delegaciju Mađarskog kraljevstva nisu ni saslušali, nego su gotov sporazum stavili ispred njih na potpis. Tadašnji vođa delegacije grof **Albert Apponyi** i ostali članovi delegacije su odbili potpisati takav po njima »sramni dokument«. Na koncu, po nalogu regenta mađarskog kraljevstva »Admirala na bijelom konju«, potpisali su ga ministar za rad i socijalna pitanja i jedan državni tajnik, dok se širom zemlje iz usta demonstiranata orilo »ne, ne, nikada!«. Pa ipak se to desilo. Nakon Pariškog mira 1947. godine, Mađarska je ostala u granicama iz 1937. godine, s tim da je nepovredivost granica u Europi potvrdio i Helsinški dogovor sklopljen 1975. godine.

Na što nam ukazuje (novi) stadion?

Drugo lice SUBOTICE

Ovih dana među ljubiteljima nogometa (i ne samo nogometa) česta tema razgovora je vijest da će Fudbalski savez Srbije uložiti značajna sredstva za izgradnju novih i rekonstrukciju postojećih stadiona širom zemlje. Lijepa vijest zasigurno, jer se na prste jedne ruke mogu izbrojati oni postojeći koji iole zadovoljavaju suvremene potrebe i zahtjeve. Na našu opću radost među gradovima koji će imati ovaj privilegij našla se i Subotica. Međutim, priličnu zabunu i nedoumicu unijelo je priopćenje da će se u našem gradu graditi novi stadion. Neće. Samo će se nastaviti započeta rekonstrukcija postojećeg. Da se podsjetimo što je urađeno do sada: postavljena je umjetna trava na pomoćnom terenu, stadion je dobio reflektore (iz drugog pokušaja – prvi nije uspio jer temelji stupova za reflektore nisu bili propisno i sigurno urađeni!), obnovljeni su atletska staza, glavni teren i svlačionice. U odnosu na prošlu godinu nesumnjivo veliki napredak. Fanatici popularnog *Spaleta* (*Spartaka*) malo zlobno, ali s pravom, primjećuju da »prošle godine nismo imali reflektore i dobar teren, ali smo imali dobar tim, a danas je obrnuto« (slažem se, op. a.).

Postojeći gradski stadion izgrađen je i predan na uporabu 6. lipnja 1936. godine povodom sleta sjevernih župa Saveza Sokola Kraljevine Jugoslavije, pod imenom *Sokolsko sletišće – Stadion kralja Petra II.* Po tadašnjim normativima stadion je bio kapaciteta do 25.000 gledatelja. Sve do 1972. nije bilo većih ulaganja. Te godine betonirane su sve tribine i to povodom odlučujuće kvalifikacijske utakmice između *Spartaka* i *Budućnosti* iz Titograda (danas Podgorica) za ulazak u tadašnju Prvu ligu.

Sljedeće veće ulaganje bilo je 1978. povodom SOŠOV-a (Sportska olimpijada školske omladine Vojvodine) kada stadion dobija suvremenu tartan atlešku stazu, a službeni kapacitet stadiona bio

je maksimum 20.000 gledatelja. Devedesetih godina prošlog vijeka počinje postavljanje sjedišta na tribinama (zapadnoj i istočnoj), te je kapacitet smanjen na 12.500 gledatelja koliki je službeno i danas (iako dobar dio sjeverne i južne tribine zbog dotrajalosti nije u funkciji, op. a.).

Projektom rekonstrukcije predviđa se da kapacitet stadiona bude 8.000 gledatelja (sic!) s natkrivenim tribinama, a primijenit će se tzv. E4 norme (stadioni predviđeni i osposobljeni i za međunarodne utakmice). Na što nam ukazuje »novi« stadion? Da je bitna kvaliteta a ne kvantiteta – komforniji i sigurniji, prilagođen suvremenim zahtjevima i (potajnu) želju da naši *plavi golubovi* ponovno igraju u europskim kupovima (ne smije se zanemariti da Ženski fudbalski klub *Spartak* to čini već godinama), ali i da se više pažnje pokloni atletici – bitnom bazičnom sportu! – po čemu je naš grad itekako nekada bio poznat. Ali ukazuje i na jednu bolnu činjenicu – sve nas je manje u ovom gradu, te će (nažalost) predviđeni kapacitet biti dovoljan. Tijekom protekle 83 godine od izgradnje, kapacitet se smanjio za 50%, a sada će još za cca. 33% u odnosu na postojeći. Koliko li nas je stvarno manje u Subotici u odnosu na popis iz 2011., usprkos tome da smo po mišljenju politički podobnih izuzetno perspektivan grad, nitko službeno ne kaže, slučajno ili namjerno, odlučite sami (osobno sam za ovo drugo).

Brojni osvajači i okupatori prodoše ovom zemljom, a narod ostade. Onda dođoše rodoljubi, kontroverzni biznismeni, čuvari vjekovnih ognjišta, dobrovoljni davatelji tuđe krvi, školovani stručnjaci po načelu »još dvije rate do diplome« (eventualno u nešto boljem slučaju u stilu »navečer prelistaš, sutradan zablistaš«) – i narod ode.

A. D.

Potpisani ugovori s budućim korisnicima poljoprivrednih kredita

Potpisivanje ugovora s predstavnicima 14 udruženja građana koji su uspješno konkurirali na natječaj Tajništva za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša Gradske uprave Grada Subotice upriličeno je u petak, 31. svibnja, u Plavoj dvorani Gradske kuće. U pitanju su udruženja koja se pretežito bave poljoprivredom, odnosno programskim aktivnostima vezanim za ovu granu gospodarstva.

Ukupna vrijednost natječaja je dva milijuna dinara, a udruženja su pojedinačno mogla dobiti do 200 tisuća dinara za svoje programske aktivnosti, seoske manifestacije i za popularizaciju malih poljoprivrednih proizvođača, odnosno lokalnih i domaćih proizvođača.

Član Gradskog vijeća zadužen za poljoprivredu **Simon Osztragonác** je ovim povodom rekao kako je bilo više zahtjeva za subvencioniranim kreditima registriranim poljoprivrednim gospodarstvima s teritorija grada, međutim nisu svi ispunjavali sve potrebne uvjete. Također, budući da je traženo nešto više sredstava od onih s kojima se raspolagalo (dva milijuna dinara u gradskom proračunu), svima je traženi iznos smanjen za deset posto, što znači da su svi budući korisnici dobili oko 180 tisuća dinara.

Udruženja su uglavnom konkurirala za razne seoske manifestacije kao što su *Utrka magaraca* u Kraljevom Brigu, *Festival mlade rakije* u Mirgešu, *Dan češnjaka* na Šupljaku, *Dani vina* u Hajdukovu i dr.

Među budućim korisnicima poljoprivrednih kredita je i predsjednik Udruženja proizvođača i ljubitelja rakije *Subotička pješčara* **Saša Kopilović**.

»Udruženje ove godine organizira 12. po redu Festival mlade rakije *In memoriam Blaško Kopilović*. Došli smo potpisati ugovor o financiranju iz područja poljoprivrede, gdje smo konkurirali kako bismo dobili određena sredstva s kojima bi nas grad sufinancirao u određenom dijelu našeg projekta koji se održava 12. put. *Festival mlade rakije* će, kao i do sada, biti održan druge subote u 11. mjesecu, a ove godine to će biti 9. studenog. Sva sredstva su uvijek dobrodošla i uvijek korisna, pogotovo kada grad prepozna ono što smo napravili. Ovo je drugi put da smo od grada tražili i dobili financijsku potporu«, navodi Kopilović.

U povodu potpisivanja ovih ugovora, zamjenica gradonačelnika Subotice **Timea Horvát** je rekla da s ovim činom dokazuju kako Gradska uprava i ove godine pomaže rad udruženja građana koja rade na popularizaciji svojih aktivnosti i domaćih proizvođača, ali i na popularizaciji samog imena grada jer mnoge manifestacije vezane za ove programske aktivnosti nisu samo lokalnog već i državnog i međunarodnog karaktera.

I. P. S.

Radionice za djecu i roditelje

Hrvatske autentične igračke u Subotici

Zvutka, Pagus, Čičulin i Znatijeljna nit četiri su hrvatske autentične igračke predstavljene prošloga tjedna, 30. i 31. svibnja, u vrtićima *Marija Petković Sunčica* i *Biser*. Radionice i predstavljanje spomenutih igračaka nazočnima je predstavila i pokazala projektna menadžerica u kulturi struc. spec. oec. **Tanja Tandara** iz Zagreba.

Ove četiri igračke djelo su studenata prve godine Studija za dizajn, Arhitektonskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu, koji su dobili jedinstvenu priliku dizajnirati prve didaktičke igračke inspirirane hrvatskom kulturnom baštinom u suradnji s Udrugom za projektni menadžment u kulturi *poVUcizakulturu*.

Igračke inspirirane baštinom

Dokazano je već da djeca najbolje uče kroz igru, te su studenti i njihovi mentori željeli upravo tako nešto napraviti i kada je u pitanju hrvatska baština; približiti hrvatsku baštinu djeci na zanimljiv i kreativan način. Tako je nastala *Zvutka*, autorice **Karle Kocijan**. Ova igračka inspirirana je narodnom nošnjom, folklorom, te je u spomenutim vrtićima djecu najviše i oduševila.

»Kada je u pitanju *Zvutka*, nema određenih pravila za igru. Djeca su kreatori igre, a *Zvutka* je nastala primjenom principa i forme zvrka. Ovdje su potrebni kreativnost i maštovitost«, pojašnjava Tanja Tandara.

Djeca su dobila materijal u obliku kruga, koji je imao u središtu rupu i tada su vodenim bojama mogli materijal ukasiti raznim motivima. Materijal bi stavili na *Zvutku* i okretali je poput zvrka, te su dobili prekrasan spoj boja i mašte.

Zanimljivo je bilo vidjeti i čuti priču o kruhu, koja je okupljene uvela u igračku koja nosi naziv *Čičulin*. Autorica ove društvene igre je **Erika Filipan**. U igri se može nadmetati, ali i surađivati jer je simbolički cilj sačuvati kruh od ilustriranog miša.

Još jedan pokazatelj poveznice igračke i kulturne baštine je igračka *Pagus*, koja se zapravo nastavlja na tradiciju izrade ču-

ne paške čipke. Također, nema određenih pravila, nego se ostavlja djeci na maštu. Autorica ove igračke je **Paula Kovač**.

Znatijeljna nit kojom se može tkati djelo je autorice **Jovane Vlaisavljević**. Ova igračka uvodi nas u tkanje, jedan od najstarijih zanata u izumiranju. Igračka je osmišljena na jednostavan način, prilagođen predškolskom uzrastu, postoje tri dimenzije tkanja: trodimenzionalno, paralelno i kružno, a na djelu su opet mašta i kreativnost.

Drvo i akrilno staklo

Po riječima Tanje Tandara, u ovome projektu je sudjelovalo 30 studenata, no ove četiri igračke su prijavili na natječaj Ministarstva obrazovanja i znanosti, te su dobili sredstva kojima su uspjeli pokrenuti igračke, prateću ambalažu, koju su također kreirali studenti, a svaka igračka ima i popratnu knjižicu koja je opisuje.

»Ove četiri igračke su odabrane jer su imale najviše pedagoških i didaktičkih elemenata, a da uz to nose i notu hrvatske baštine«, kaže Tandara.

Tri igračke, *Zvutka*, *Čičulin* i *Znatijeljna nit* su napravljene od bukve i nemaju nikakvih premaza niti boja, dok je *Pagus* napravljena od akrilnog stakla. Sve četiri igračke su prošle kontrolu Zavoda za javno zdravlje u Hrvatskoj. Dodatni materijali koji se koriste su tekstil i vuna.

Cijeli projekt je započeo sa željom kako djeci predškolske dobi približiti kulturnu baštinu.

Ovakve edukativne radionice održavaju se po cijeloj Hrvatskoj, a sada su prvi puta provedene i u Vojvodini.

Ova radionica bila je plod dugogodišnje suradnje Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Predškolske ustanove *Naša radost*, koji su i organizatori ove aktivnosti.

Ž. V.

DIGITALIZACIJA GOSPODARSTVA omogućuje pametnima da stignu bogate

Predstavljanje proizvoda i usluga, povezivanje tvrtki i pokretanje gospodarskih aktivnosti i suradnje poduzetnika u regiji ciljevi su Međunarodnog i regionalnog sajma gospodarstva, koji je protekloga tjedna održan 13. puta u subotičkoj Dvorani sportova

Naglasak ovogodišnjeg Sajma bio je na predstavljanju najnovijih informacijskih tehnologija (IT) i mogućnosti njihove primjene u gospodarstvu. O značaju IT sektora u poduzetničkim vodama svjedoči i podatak o sve većem broju tvrtki koje se bave ovom djelatnošću na području našeg grada, rekao je prigodom otvorenja Sajma gradonačelnik Subotice **Bogdan Laban**.

»Značaj Sajma je promoviranje strateških ciljeva ove regije. Jedan od tih ciljeva je i uvođenje suvremene IT tehnologije u poduzetništvo, te tako danas imamo oko 200 gospodarskih subjekata koji se bave IT poslovanjem na teritoriju Grada i okolnih općina.«

Međunarodni i regionalni sajam gospodarstva u Subotici rezultat je uspješne suradnje Grada Subotice i Pokrajinskog tajništva za gospodarstvo, Javnog komunalnog poduzeća *Subotičke tržnice* i Regionalne gospodarske komore, a uključivanje i konzularnih predstavništava u organizaciju Sajma svake godine rezultira sve većim brojem gospodarstvenika koji sudjeluju na ovoj značajnoj manifestaciji.

Na Sajmu je, među ostalim, sudjelovalo i devet regionalnih gospodarskih komora s preko 60 izlagača, među kojima su bile i dvije komore iz Mađarske.

Sajam prati i promovira tehnološke inovacije

Srbija je u Hrvatskoj svrstana među najznačajnija tržišta vanjsko-trgovinske razmjene poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, međutim Županijska komora Osijek ovoga je puta izostala sa Sajma uslijed nepredviđenih obveza. Dugogodišnja suradnja osječke sa subotičkom Komorom i dalje je vrlo uspješna, te je u planu da Subotičani na jesen sudjeluju na sajmu ove vrste u Osijeku, najavio je savjetnik u Regionalnoj gospodarskoj komori Sjevernobačkog upravnog okruga **László Karai**. On je dodao da je cilj ovog sajma predstaviti domaćim gospodarstvenicima IT sektor, koji se sve više razvija i ima značajnu ulogu u svijetu poduzetništva.

»Sagledali smo djelatnosti na razini regije i uočili uzlazni trend tvrtki i gospodarskih društava koji se bave informacijskim teh-

nologijama. Naime, treći smo u zemlji po broju IT pravnih osoba i to nas je potaknulo da kao vodeću temu ovogodišnjeg Sajma upravo uzmemo IT sektor i na taj način omogućimo povezivanje gospodarstva i kompanija koje se bave informacijskim tehnologijama. Nadam se da će Sajam ubrzo dati i prve rezultate.«

Branislav Mamić iz Gospodarske komore Vojvodine kaže da je IT sektor trenutačno u velikoj ekspanziji, kao i da je primjerice Novi Sad dobio titulu nove *Silikonske doline*, odnosno epicentra tehnološke industrije, koji ima preko 250 uspješnih novoosnovanih *start up* poduzeća s inovativnom idejom ili proizvodom. Najčešće su to mala poduzeća koja imaju pažljivo osmišljenu kratkoročnu strategiju za uspjeh i kojima, kako je rekao, Komora pruža svu moguću potporu.

Među sudionicima subotičkog Sajma koji se bave informacijskim tehnologijama bili su i predstavnici tvrtke *Positive* iz Novog Sada, članice Vojvođanskog IT klastera, koja u proteklih dvadesetak godina uspješno djeluje u pružanju IT usluga, kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu. Njezin predstavnik prodaje **Petar Roljača** navodi da im je fokus na unaprjeđenju poslovanja tvrtki putem uvođenja suvremenog pristupa u korištenju IT tehnologije.

»Imamo određene proizvode koji praktično kapitalne troškove pretvaraju u operativne. Poduzetnicima je to vrlo bitno, jer nije potrebno da inicijalno investiraju u računalnu opremu i softver nego to sve mogu dobiti od nas kroz odgovarajuće usluge i pakete koje prilagođavamo danim potrebama neke tvrtke. Na taj način imaju isplaniran operativni trošak i tako mogu znatno preciznije procijeniti svoje prihode i rashode. To je jedan inovativni pristup poslovanju i nastojimo ga predstaviti na području cijele Vojvodine. Moram priznati da je u pitanju prilično pionirski posao, jer je to još uvijek novina na našem tržištu.«

Tijekom ove četverodnevne manifestacije svoje je proizvode i usluge predstavilo oko 180 izlagača iz Srbije, Italije, Slovenije, Mađarske, Bosne i Hercegovine, Crne Gore i Češke.

Ovogodišnji partner Sajma bila je Italija, s kojom Srbija održava diplomatske odnose u proteklih 140 godina, a od uspostavljanja strateškog partnerstva ove dvije zemlje prošlo je točno desetljeće. Italija je kao vanjskotrgovinski partner Regionalne

gospodarske komore Sjevernobačkog okruga na četvrtom mjestu po ukupnoj robnoj razmjeni, koja je u 2018. godini iznosila 125 milijuna eura, što je gotovo 12 posto više u odnosu na 2017. godinu. Na Sajmu su sudjelovali predstavnici talijanskog okruga Varese i pokrajine Lombardija, Unije poslodavaca, Talijansko-srbijanske gospodarske komore, Agencije za gospodarski razvitak Italije, te nekoliko talijanskih tvrtki.

Inovativni proizvodi

Subotički Sajam pruža mogućnosti za uspostavljanje još boljih gospodarskih odnosa između zemalja u regiji, kao i unutar domaćeg gospodarstva, a manifestacije ovakve vrste odlična su prilika za inovativne proizvode, koji se tek trebaju probiti na našem tržištu. Takav proizvod mogao se vidjeti na štandu tvrtke *Bi-odry-S* iz Loznice, koja je predstavila jedinstveni proizvod za trajno uklanjanje kapilarne vlage na objektima. Budući da je riječ o predstavništvu švicarske kompanije koje je u Srbiji otvoreno početkom ove godine, sajmovi su idealan način za promociju novog proizvoda, kaže predstavnica ove tvrtke **Velinka Tošić**.

»Ovo je jedini uređaj ove vrste u svijetu i za rad mu nije potrebna struja niti baterije, tako da nema elektromagnetnih polja, nema negativnog utjecaja na ljude i na životni okoliš, dakle sto posto je ekološki proizvod. On je proteklih deset godina dostupan na svjetskom tržištu, a od sada i kod nas. Ova tehnologija usmjerena je na rješavanje problema s kapilarnom vlagom, koja može dovesti do narušavanja zdravlja. Objekti koji su time najviše pogođeni su uglavnom stare građevine. Ovaj uređaj antenski preusmjerava električnu smetnju držeći je na razini terena, te se zid koji više nije pod električnim naponom počinje sušiti na prirodan način. Dakle, inovacija je u tome što se vlažni zidovi suše na prirodan način, pri čemu se pazi da se sam zid očuva.«

Srednjoškolce od jeseni očekuje učenje kroz rad

Osim IT tehnologije, tema ovogodišnjeg Sajma bila je i suradnja obrazovnih ustanova i gospodarstva, te su tako svoje štandove imale i subotičke srednje škole. Naime, suradnja će se provoditi kroz sustav dualnog obrazovanja, koje osim standardnog usavršavanja znanja u školi podrazumijeva i dio koji učenika obvezuje da to znanje primijeni kod poslodavca kako bi stekao odgovarajuće kvalifikacije za rad. U sustav dualnog obrazovanja uključene su za sada subotička Politehnička škola, Tehnička

škola *Ivan Sarić*, Ekonomska škola *Bosa Miličević* i Kemijsko-tehnološka škola u Subotici.

Ekonomska srednja škola predstavila je na ovogodišnjem Sajmu plan upisa i potrebe tržišta rada za njezinim obrazovnim profilima, a novina je da će od naredne školske godine biti uveden model dualnog obrazovanja za ugostiteljski smjer na mađarskom jeziku, najavio je psiholog u ovoj školi **Igor Bem**.

»Od rujna kreće puna primjena Zakona o dualnom obrazovanju, te se očekuje novi nastavni plan i drukčiji odnosi između učenika i gospodarstva, a roditelji će biti također uključeni u ovu priču. To će biti vrlo zahtjevno, ali se očekuje da će na taj način učenici dobiti znatno više praktičnih znanja koja će im omogućiti gospodarski subjekti, koji će pri tome biti u obvezi ispuniti određene zakonski propisane standarde. U okviru poduzeća će biti tzv. instruktori zaduženi za rad s učenicima, koji će do rujna proći odgovarajuću obuku za to.«

Igor Bem je dodao da su upisne kvote u Ekonomskoj srednjoj školi u skladu s trenutnim potrebama tržišta rada, da čak godinama unatrag manjka jedan odjel, te da su sva mjesta već u prvom krugu upisa popunjena, što je, kako kaže, ujedno potvrda da nakon završetka ove škole učenici imaju mogućnost zaposlenja, ali i vertikalne prohodnosti za daljnje školovanje.

Sajam gospodarstva u Subotici uvijek je prilika za stvaranje novih poslovnih veza i uspostavljanje gospodarske suradnje, što je važan korak u reindustrijalizaciji našega grada, koji je posljednjih desetak godina privukao mnoge investitore.

Opterećeni činjenicom da su naša prepoznatljiva poduzeća desetak godina u procesu tranzicije i lošim privatizacijama, ali i činjenicom da i danas egzistiramo u situaciji teške ekonomske krize, ostaje i nadalje pokušavati gospodarstvo ponovno postaviti, a potom i održati na zdravim temeljima. Ozbiljne korake u tom smjeru Subotica je načinila kada je promijenila odnos i poslovnu politiku spram investitora, zahvaljujući čemu je otvorila svoja vrata inozemnim tvrtkama, koje su svoju proizvodnju započele u našem gradu. Radi se o solidnim ekonomskim rezultatima, određene reforme jesu pridonijele određenom podizanju ekonomije i bilo bi uistinu krucijalno da bar blago nastavimo rasti. Sve to treba gledati i kroz prizmu parlamentarnih izbora koji se održavaju sljedeće godine, kada će »politički ring« doseći najusijaniju atmosferu. Naravno, sve će se to odraziti i na domaće gospodarstvo, koje posljednjih godina uz male investicije gubi ono što je ipak daleko najvrjednije – ljude.

Marija Matković

Zajedništvo za buduće naraštaje

Ideja za jačim povezivanjem bunjevačkih Hrvata u Srbiji i Mađarskoj, odnosno nekada čuvenoga Bajskog trokuta (Subotica-Sombor-Baja), pretvorena je prije četiri godine u zajedničku manifestaciju *Kulturna baština Bunjevaca bez granica*. Manifestacija je prije svega kulturna i okuplja udruge (KUD-ove) koje se bave tradicijskom kulturom. Premijerno je održana u Tavankutu, a nakon Gare i Subotice, ove je godine na red došao Aljmaš (Bácsalmás) u Mađarskoj, gdje su se u subotu, 1. lipnja, u organizaciji tamošnje Hrvatske samouprave, ponovno susreli bunjevački KUD-ovi. Festival je započeo svojevrsnom himnom bunjevačkih Hrvata – *Kolo igra*, nakon čega je manifestaciju otvorio ravnatelj Kulturnog centra Hrvata u Baji **Mladen Filaković**, naglasivši potrebu i svrhu organiziranja ovakvog festivala, »jer je zajedništvo potrebno njegovati kako bi se budućim naraštajima ostavilo u naslijeđe sve što je stoljećima građeno«.

Na ovogodišnjem festivalu nastupili su HKC *Bunjevačko kolo* iz Subotice, HKPD *Matija Gubec* iz Tavankuta, *Bunjevačka zlatna grana* iz Baje, KUD *Rokoko* iz Čikerije, KUD *Kolo* iz Tompe, Tamburaški sastav iz Gornjeg Svetog Ivana i domaćini KUD *Zora* iz Aljmaša. Plesalo se i pjevalo, a sve u znaku očuvanja tradicijske kulture bunjevačkih Hrvata, unatoč brojnim izazovima poput asimilacijskih procesa posebno prisutnih u Mađarskoj.

Manifestaciji su, među ostalim, nazočili i dopredsjednica Hrvatske državne samouprave **Angela Šokac Marković**, predsjednik Saveza Hrvata u Mađarskoj **Joso Ostrogonac**, predsjednik Hrvatske samouprave Bačko-kiškunske županije **Joso Šibalin** i predsjednik Izvršnog odbora Hrvatskog nacionalnog vijeća iz Subotice **Lazar Cvijin**.

Sljedeći, peti festival *Kulturna baština Bunjevaca bez granica*, bit će održan u Srbiji.

I. D.

Vojvođanski Šokci na Baranjskom bećarcu

HKU Antun Sorgg iz Vajske sudjelovala je uspješno na reviji nošnji u okviru 25. Baranjskog bećarca u Duboševici. Odjeveni u nošnje, Sorgg su predstavljali **Katica Barukčić** i **Marin Šimunović**, a pridružila im se i **Evica Bartulov** iz Plavne. Marin Šimunović (koji je nastupio zajedno s **Paulinom Gurić**) osvojio je posebnu nagradu za mušku nošnju, dok

je Evica Bartulov osvojila treće mjesto. Inače, posebnu nagradu za nošnju osvojila je Šokica iz Monoštora. Program je vodio **Branko Uvodić**.

Na reviji su prikazane nošnje iz raznih krajeva Hrvatske, Mađarske i Vojvodine. Na manifestaciji je, među ostalim, predstavljena i knjiga *Šokačka rič* u kojoj se nalazi i pjesma **Stanke Čoban** iz Bača.

Baranjski bećarac održava se od 1987. s ciljem očuvanja kulturne baštine baranjskih Šokaca. Svake se godine održava u drugom selu Općine Draž, a idući će biti u Topolju.

A. Š.

Gubec u Đakovštini

HKPD Matija Gubec iz Tavankuta gostovalo je protekloga vikenda sa svojom reprezentativnom skupinom u Satnici Đakovačkoj na 11. po redu manifestaciji *Satnica u igri, pjesmi i plesu*. U dvodnevnom programu sudjelovalo je preko dvadeset KUD-ova. Prvog dana na sceni su se vidjeli izvođači iz Starih Perkovaca, Ivanovca, Koške, Lapovaca, Donje Motičine, Koritne, Kupine, te Tavankuta. Osim ugodnog nastupa i lijepog provoda, Tavankučani su stekli nova prijateljstva i dogovorili buduću suradnju.

I. D.

Tjedan u Somboru

Komunalne teme i dileme

Mi Somborci više ne bismo trebali imati problema.

Barem ne onih komunalnih. U tome nam treba pomoći novi gradski servis »Prijavi komunalni problem«. Naše je samo da

ono što nas u gradu muči, tišti, ner-

vira prijavimo, a za 48 sati oni čija je briga rješavanje tih problema trebaju dati odgovor mogu li i kada riješiti naše muke. I sve to sada je postalo lakše i dostupnije jer nije potrebno trčati do prvog računala da bi se prijavio bahati vozač koji se parkirao na vaš ulaz, divlji deponij, polomljene klupe i kante za smeće, ulična rasvjeta koja ne radi i još sijaset drugih komunalnih problema koje vidite čim zakoračite na ulicu. Dovoljno je u ruci imati pametni telefon i za čas posla vaša prijava s lokacijom – koju i ne morate utipkati, jer će vas locirati pomoću GPS-a (ako želite i bez vašeg imena i prezimena) – stići će tamo gdje treba – pred nekog općinskog službenika koji vam za početak treba odgovoriti, a onda i poduzeti nešto da se problem riješi. Tako je zamišljeno da funkcionira. Kako mi uvijek pravimo razne teorije zavjere otvorilo se nekoliko pitanja glede upotrebe servisa »Prijavi komunalni problem«. Prvo novac: koliko to košta; drugo: koliko su naši podaci sigurni i treće: može li se nakon prve prijave putem GPS-a ubuduće pratiti lokacija mobitela? A po redoslijedu posloženih pitanja odgovori su sljedeći: godišnje ovaj servis gradski proračun košta 420.000 dinara, jer toliko košta korisnička licenca »Prijavi komunalni problem« (vlasnik aplikacije i domene je beogradsko poduzeće KEY4S doo). Svoje osobne podatke oni koji prijavljuju problem ne moraju ostaviti, a ukoliko ih i ostave sustav ih ne čuva te samim tim nema ni mogućnosti zlouporabe. Za određivanje točne lokacije problema koristi se GPS, ali to ne znači da se u bilo koje doba dana i noći može pratiti lokacija tog mobilnog aparata, jer se informacija o lokaciji dobija samo u trenutku slanja prijave.

Još samo da provjerimo da li to funkcionira.

Z. V.

Zajednica **Cenacolo** – mjesto nove nade za život

Iz puta tame, u svjetlo

»Nisam bio svjestan koliko ovisnost može biti opasna. Upustio sam se u to iz znatiželje, da se dokažem i da budem prvi u nečemu. Međutim, droga je vremenom sve više uzimala maha i ja sam sve manje bio dio svoje obitelji, dio normalnog društva * Skoro četiri godine sam u Zajednici i ne želim izaći iz nje kao netko tko nije više ovisan nego želim još raditi na sebi i biti potpuno slobodna osoba«, kaže Stjepan Mijatović

Bolesti ovisnosti čine široku grupu problema koji se vezuju za suvremeno doba. Novije doba donijelo je nove vrste ovisnosti, a pored alkoholizma i narkomanije, kao najpoznatijih, u društvu je sve više prisutna i ovisnost od kocke, ali i ovisnost od interneta i prekomjerne kupovine. Za ovisnost stručnjaci kažu da je moždani poremećaj. U Srbiji je trenutno registrirano oko 500.000 alkoholičara i oko 20.000 narkomana. Bez obzira o kojoj vrsti ovisnosti se radi, svaka direktno ili indirektno narušava ne samo zdravlje već i kvalitetu života pacijenta i njegove obitelji.

Stres – najčešći »okidač«

Faktori rizika nastanka bolesti ovisnosti mogu biti različiti: društveni (društvena i ekonomska kriza, siromaštvo, društvena izoliranost), školski (koji se vezuju za tinejdžersko doba), obiteljski (koji su najčešće ključni za razvoj ove bolesti) i posebna grupa faktora, koju čine same karakterne osobine pojedinaca.

»Uslijed nekog uzroka, najčešće stresa, pojedinci potežu za određenim supstancama koje u njima izazivaju osjećaj zadovoljstva, euforije, dobrog raspoloženja. Postaje im privlačno, pa se njihovo konzumiranje ponavlja. Nakon ponavljanja više puta, čovjek postaje ovisan. Organizam gubi kontrolu nad sobom. To je jedan širok pojam psihosocijalne supstance koja izaziva poremećaj. Tu spadaju klasične droge, od marihuane do kokaina i ekstazija. U tu grupu spada i alkohol, pušenje, igre na sreću, pojedini lijekovi, internet, hrana, ali i kupovina može biti vrsta ovisnosti«, kaže neuropsihijatar **Pavle Sklenar**.

Kao jedan od najčešćih uzroka zbog kojeg ljudi uzimaju određene supstance su uglavnom određeni stresovi (nesklad u obitelji ili razvedena obitelj), ali uzrok mogu biti i genetske predispozicije.

»Oko 60 posto alkoholičara je prema pojedinim autorima genetski uvjetovano. Nije svaki čovjek koji konzumira alkohol alkoholičar. Adolescencija je jako kritično razdoblje i uglavnom osobe koje u tim godinama počnu konzumirati alkohol u velikom postotku postaju alkoholičari. Također, postoji i identifikacijski faktor. Djeca iz obitelji gdje se pije alkohol i gdje su roditelji alkoholičari često i sami postanu alkoholičari. Oni se poistovjetuju s roditeljem. Postoje slučajevi da to bude i kontra onoga što je bilo u obitelji, pa djeca postaju pobornici borbe protiv alkohola. No, to je rjeđi slučaj. Psihosocijalni faktori, genetski faktori, stre-

sne situacije u životu, sve su to »okidači« koji jednog dana mogu od osobe stvoriti ovisnika«, navodi dr. Sklenar.

Ovisnost – općedruštveni problem

Poražavajuća je činjenica da je posljednjih godina starosna dob ovisnika sve niža. Navodi se primjer djeteta koje je već u svojoj 15. godini života registrirano kao alkoholičar. Zdravstveni radnici ističu da je najvažnije da se problem uoči na vrijeme i da se odmah pristupi liječenju ovisnosti.

»Postoje određene metode liječenja poput stacionarnog i bolničkog. Problem je što ovisnik nikada ne dolazi sam. Nikada se ne javlja spontano, samoinicijativno. Uvijek je primoran ili od psihosocijalnog pritiska društva ili od obitelji. Ovisnici nemaju internu motivaciju nego je ta motivacija vanjska i ona je na »staklenim nogama«. Naš trud kod liječenja jest da im imputiramo motivaciju kako bi shvatili što su sebi napravili time što su se izložili nekom psihosomatskom agensu. Kada oni prihvate jedan takav pristup, onda smo dosta postigli. Rezultati liječenja su dosta dobri, ali postoji dosta recidiva. Problem ovisnosti nije samo medicinski nego je to općedruštveni problem. Kada mi kao liječnici ovisnika dovedemo u određeno stanje apstinencije, on se vrati natrag u sredinu koja ga je dovela do toga. Ona na njega ponovno negativno utječe i on se ponovno suočava s istom situacijom u društvu i u obitelji i često dolazi u napast da se vrati istom poroku«, kaže naš sugovornik.

Kao jednu od ključnih stvari navodi podršku obitelji, ali i da pojedinac shvati gdje je griješio, kao i da takav način života mora promijeniti i isključiti se iz one sredine koja ga je stimulirala da postane ovisnik.

Izvor nade i spasenja

U Vrbovcu u Hrvatskoj nalazi se Zajednica **Cenacolo**, mjesto koje je tijekom godina postalo izvor nade i uskrснуća za mnoge izgubljene u svijetu tame i tuge, marginaliziranosti, očaja i ovisnosti. Časna sestra **Elvira Petrozzi**, danas poznata kao majka **Elvira**, započela je sa Zajednicom **Cenacolo** 1983. godine. Odgovor je to Božje nježnosti na vapaj mnogih mladih koji izgubljeni i razočarani traže radost i smisao života. Trenutno postoji 61 braćovština u 18 zemalja svijeta gdje je prihvaćeno oko 1.000 osoba. Zajednica ne želi biti samo mjesto oporavka i socijalne skrbi

Tjedan u Srijemu

Izvanredno stanje

Zbog visoke razine podzemnih voda uslijed obilnih padalina proteklog tjedna, na teritoriju Grada Srijemska Mitrovica je u nedjelju proglašena izvanredna situacija. Ovoj odluci prethodila je sjednica Gradskog stožera za izvanredne situacije

na kojoj je konstatirano da su najugroženiji dijelovi Lačarka i gradska naselja u blizini velikih kanala Starog i Novog Čikasa i Radinačkog vrela. Vodoprivredna poduzeća su tijekom proteklih dana intervenirala na kanalskim vodotokovima u skladu s novonastalom situacijom i spriječili novi dotok vode. Kanalska mreža je prema riječima gradonačelnika Srijemske Mitrovice **Vladimira Sanadera** sanirana u onim dijelovima gdje su bili zatrpani kanali, a podzemna voda bi se trebala povući onog momenta kada padne razina vode u kanalima. Početkom tjedna nije bilo točnih podataka koliko je kućanstava ugroženo. Ono što se zna jest da je voda ušla u nekoliko kuća u mjesnoj zajednici Sava u Srijemskoj Mitrovici, dvije kuće u Lačarku, a ugroženo je i nekoliko kućanstava u mjesnoj zajednici Slobodan Bajić Paja, u kojima je podzemna voda ušla u dvorište. Iz gradske uprave pozivaju građane čija su kućanstva ugrožena da svoj problem prijave. Također poručuju da je situacija stabilna i da razina vodostaja na Savi ne predstavlja opasnost za grad. Ohrabrujuća vijest za stanovnike Srijemske Mitrovice jest da će se grad u skoroj budućnosti braniti od visokih voda brzo-montirajućim panelima koji će biti postavljeni u dužini od 1.057 metara kao i rekonstrukcija obaloutvrde na mačvanskoj strani. Odluku o realizaciji tog projekta donijela je Vlada Srbije, a Svjetska banka će uz Vladu biti financijer tog projekta. Taj projekt će prema riječima članka lokalne samouprave donijeti najsigurniji način obrane od poplave za stanovnike Srijemske Mitrovice. Do tada preostaje nam samo da se nadamo da sljedeći val oborina neće prouzročiti porast Save, koji bi mogao utjecati na sigurnost ljudi i imovinu i da se više nikada neće ponoviti poplave koje su se desile u svibnju 2014. godine.

S. D.

Stjepan Mijatović

nego škola života, jedna velika obitelj gdje se prihvaćena osoba može osjećati kao kod kuće i na taj način pronaći vlastito dostojanstvo. **Stjepan Mijatović** iz Daruvara u Zajednici *Cenacolo* je nešto manje od četiri godine. Podijelio je s mladima iz Srijema i s nama svoja životna iskustva.

»Imao sam želju posvjedočiti o svom izlasku iz ovisnosti, iz neurednog života i beznađa. Taj put mi nije bio nimalo lagan, međutim isplatio se. Skoro četiri godine sam u Zajednici i ne želim izaći iz nje kao netko tko nije više ovisan nego želim još raditi na sebi i biti potpuno slobodna osoba. Puno stvari ima koje su me kočile u životu, a droga je samo jedna koja je u mom životu bila

kriva, koja me je odvela na pogrešan put i izdvajala me iz društva kao nekoga tko je izvan zakona. Ima još dosta stvari koje želim napraviti za sebe i želim živjeti slobodu u punom smislu te riječi«, kaže Stjepan.

On objašnjava uzroke stanja u kom se našao:

»Nisam bio svjestan koliko ovisnost može biti opasna. Upustio sam se u to iz znatiželje, da se dokažem i da budem prvi u nečemu. Međutim, droga je vremenom sve više uzimala maha i ja sam sve manje bio dio svoje obitelji, dio normalnog društva. Kroz razdoblje u kom sam se drogirao upadao sam u razne probleme sa zakonom, obitelji, u odnosima s prijateljima, curama... i sve me to dovelo do toga da sam izgubio smisao života. Jedini smisao mi je tada bio kako se snaći za taj dan, što i gdje uzeti.«

Ohrabrenje

Kako kaže, Zajednica mu je puno pomogla. Njegov prvi kontakt s njom bio je kad je došao na pripremne razgovore u trenutku kada je odlučio da tako više ne može živjeti. Ohrabрили su ga osmjesi na licima momaka koje je tada sreo, entuzijazam i vjera u novi život. Isto to je i sam želio.

»Čovjek se može dići iznad svega toga i taj put je za mene bio čudan. Kada sam čuo da su neki od momaka u zajednici četiri godine i više, bilo mi je sve suludo. Ali vremenom kroz život u zajednici naučio sam se mnogim stvarima: urednosti, dolasku na vrijeme na ručak, odlasku u radionicu. Odnosi u zajednici nisu uvijek sjajni i često dođe do određenih mimoilaženja mišljenja. Ali sam vremenom naučio komunicirati i razgovarati s ljudima i shvatio sam da se problemi ne moraju rješavati galamom i agresijom nego da se može nešto i prešutjeti i riješiti na miran način. Također sam shvatio da moj život ne čine samo par sitnica, površnih stvari, nego da je moj život puno dublji«, zaključuje naš sugovornik.

Stjepan je samo jedan od momaka iz Zajednice *Cenacolo* koji se zahvaljujući svojoj istinskoj želji za promjenom, kroz promjenu navika i ponašanja te duhovnu izgradnju, uspio izboriti sa svojom ovisnošću i krenuti u novi život. Njegovo svjedočanstvo samo je jedno u nizu mnogih koji su shvatili da ovisnost nije put kojim žele ići nego da žele voljeti sebe i svoj život.

S. D.

Manifestacijski turizam (10.)

Elementi organiziranja i planiranja manifestacijskog turizma

Svaka manifestacija, pa tako i turistička, odlikuje se nekom svojom osobenošću i specifičnošću programa, odnosno sadržajem. Zbog toga ne postoji neka univerzalna formula kako planirati i organizirati manifestaciju, jer to ovisi o brojnim faktorima (programski i sadržajno, o cilju, mjestu, vremenu i učestalosti održavanja, heterogenosti sudionika i posjetitelja, prirodno-zemljopisnih uvjeta i antropogenog naslijeđa i turističko-zemljopisnog položaja mjesta održavanja itd.). Međutim, postoje elementi bez kojih nije moguće dobro planiranje i organiziranje jedne turističke manifestacije, a svode se na sljedeće:

- što je motiv organiziranja manifestacije,
- tko su organizatori planiranja manifestacije,
- koje su potrebne aktivnosti planiranja manifestacije,
- planiranje i izvršenje propagandnih aktivnosti vezane za manifestaciju i
- tko su sudionici i posjetitelji manifestacije (ali i u svojstvu kao mediji propagande).

Motiv organiziranja manifestacije

Motiv organiziranja turističke manifestacije u suštini proizlazi iz želje i potrebe da se istaknu prirodne, kulturno-povijesne, gospodarske, etnografske i druge vrijednosti i specifičnosti naselja ili regije u cilju povećanja turističkog prometa. Istovremeno, ove manifestacije mogu imati i edukativni karakter. Manifestacija će biti uspješna ako se točno prepoznaju i definiraju motivi i ciljevi organiziranja. Motivi za organiziranje manifestacije mogu biti raznovrsni, ali neki od njih su od prevashodne važnosti za pojedina mjesta i regije kao što su ekonomski, turističko-komercijalni, socio-kulturni, ekološki i društveno-politički. Važan motiv je i podizanje samosvjesti lokalne zajednice, odnosno lokalnog stanovništva o vrijednosti

načina života i tradicije dotične sredine. Navedeni motivi iskazuju se (a mogu biti i pokretač) kod organiziranja turističkih manifestacija svih rangova.

Od motiva organiziranja ovisi kakva će biti manifestacija, koji će je subjekti organizirati i koji će prostori biti uzeti u obzir.

Planiranje organiziranja turističkih manifestacija

Organizatori turističkih manifestacija mogu biti državna tijela, javne organizacije i poduzeća, udruženi organizatori na osnovu tzv. horizontalne i vertikalne povezanosti (subjekti isih, sličnih, odnosno različitih djelatnosti, ali logično i interesno povezanih), strukovne udruge i organizacije, gospodarski subjekti, udruženi javni i privatni sektor, kulturne institucije, organizacije nevladinog sektora, ali i pojedinci. Tko će biti ili će se naći u ulozi organizatora i suorganizatora

Manifestacija će biti uspješna ako se točno prepoznaju i definiraju motivi i ciljevi organiziranja * Važan motiv je i podizanje samosvijesti lokalne zajednice, odnosno lokalnog stanovništva o vrijednosti načina života i tradicije dotične sredine *

Feljton

manifestacije ovisi od motiva organiziranja. Po općem pravilu, u organiziranje svake manifestacije treba uključiti i prateće subjekte (komunalna djelatnost, promet, sigurnosna tijela, zdravstvo, zakonom predviđene i potrebne inspekcijske službe i sl.), jer nedvojbeno imaju važnu ulogu tijekom održavanja manifestacije.

Što je turističko mjesto

Što se tiče turizma, važeća državna statistika naselja svrstava u turistička mjesta, ostala turistička mjesta i ostala mjesta. U koju će grupu biti svrstano mjesto, ovisi od stupnja razvijenosti turizma u njemu.

Turistička mjesta trebaju ispuniti četiri bitna uvjeta:

- da su atraktivna (prirodne ljepote, ljekoviti izvori, kulturno-historijski spomenici, razne kulturne, zabavne, sportske i druge manifestacije),
- da su komunikativna (mogućnost pristupa, prometna povezanost i sl.),
- da su receptivna (osigurana infra i suprastruktura za prihvata i boravak turista) i
- da su uređena (parkovi, šetnice, kupališta i dr.).

Po Zakonu o turizmu turističko mjesto je »organizirana i funkcionalna cjelina s formiranom turističkom ponudom, prirodnim vrijed-

nostima, kulturnim dobrima i drugim znamenitostima značajnim za turizam, komunalnom, prometnom i turističkom infrastrukturom, kao i objektima i drugim sadržajima za smještaj i boravak turista«.

Na osnovu ove definicije u turizmu se izdvajaju sljedeća mjesta:

- gradski centri
- toplice
- planinska mjesta
- mjesta pokraj jezera
- mjesta pokraj rijeka
- mjesta pokraj mora
- mjesta s izraženim kulturno-povijesnim spomenicima
- ostala turistička mjesta
- ostala mjesta

Ostala turistička mjesta su ona koja imaju nedovoljno izraženu turističku atraktivnost, a ostala mjesta su ona koja nemaju atraktivne turističke vrijednosti. Nisu sva naselja turistički atraktivna, te se neka nalaze u kategoriji »ostalih mjesta«. To su naselja gdje su turistički lokaliteti zapostavljeni.

Turističke manifestacije se mogu organizirati u tri grupe naselja:

1. Razvijena turistička naselja, koja imaju i raspolazu s atraktivnim receptivnim i prometnim faktorima za turističku ponudu i s karakterističnim manifestacijskim turizmom (toplice, planinska, primorska turistička mjesta),
2. Naselja koja imaju određenu kulturno-povijesnu tradiciju i folklorno naslijeđe i omogućuju najneophodnije uvjete potrebne za manifestaciju i
3. Metropole, gradski i regionalni centri, kao i mjesta u kojima se najčešće organiziraju i održavaju manifestacije od većeg značaja.

Naselja imaju utjecaj na održavanje turističke manifestacije, a to se ogleda prije svega u raspolaganju vlastitim direktnim ili indirektnim smještajnim kapacitetima, kao i svojim određenim antropogenim specifičnostima. Također, mogu imati utjecaj na broj sudionika i posjetitelja kao i na nivo kvalitete i ostale efekte kao što su ekonomski, kulturno-socijalni i ekološki.

Treba razlikovati turistička mjesta (naselja) od turističkog prostora. Turistički prostor je jedinstvena i nedjeljiva geografska i funkcionalna cjelina prirodnih i stvorenih resursa i vrijednosti od značaja za turizam.

Atila Dunderski, dipl. turizmolog

Kazalište *Žar ptica* gostovalo u Vojvodini

SONTA – U okviru projekta izvođenja predstava, temeljenih na književnom predlošku hrvatskih autora, djeci Hrvata koji žive izvan Hrvatske, u Vojvodini je gostovalo Gradsko kazalište *Žar ptica* iz Zagreba. Njihova predstava *Dnevnik Pauline P.*, rađena po istoimenom tinejdžerskom romanu **Sanje Polak**, a u režiji **Snježane Banović**, igrana je u tri mjesta – Sonti, Subotici i Monoštoru.

U Sonti je predstava igrana u Domu kulture, a gledali su je učenici mjesne OŠ *Ivan Goran Kovačić*. Djeca su bila oduševljena, a na samom kraju predstave, pozvana od glumaca, s njima su i zaplesala na pozornici. Nakon gotovo deset godina ovo je bila prva predstava jednog dječjeg kazališta iz Hrvatske, održana u Sonti. Nakon predstave domaćini su gostima priredili kratko druženje uz domjenak u *Šokačkoj kući*. Dobro raspoloženje djece krasilo je i gostovanje predstave u subotičkom Dječjem kazalištu, o čemu možete čitati u idućem broju našeg tjednika.

Organizaciju gostovanja *Žar ptice* u Vojvodini pomogli su HNV i ZKVH.

Nova knjiga o Matošu

OSIJEK – Iz tiska je izašla knjiga *Sonetist Antun Gustav Matoš* autorice dr. sc. **Vlaste Markasović** u nakladi Društva hrvatskih književnika Ogranak slavonsko-baranjsko-srijemski (Osijek) i Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata (Subotica). Knjiga donosi sve Matošove sonete i opsežnu studiju dr. sc. Vlaste Markasović, istaknute znanstvenice i pjesnikinje iz Vinkovaca. Urednik knjige je **Mirko Ćurić**, a recenzentice su: akademkinja **Dubravka Oraić Tolić** i dr. sc. **Sanja Jukić**. Knjiga će biti predstavljena 12. i 13. lipnja, u sklopu ovogodišnjih 3. *Matoševih dana* u Tovarniku i Zagrebu.

Andrašićev dramski tekst u bosanskoj Posavini

TOLISA – Amaterska dramska skupina Centra za kulturu Orašje i KUD-a *Kralj Tomislav* iz Tolise u BiH izvela je nedavno premijerno

predstavu *Il' Mata il' štranjga*, a koja je rađena po komadu *I knez je pofalijo* hrvatskog pučkog dramatičara iz Vojvodine Ivana Andrašića. »Premijera je pokazala koliko je dobar ovaj vid suradnje s našim ljudima, bez obzira što nas dijele državne granice. Rekla bih, Šokac je Šokac, gdje god živio. Tako je i ova drama vojvođanskog Hrvata – Šokca dirnula u dušu Šokce bosanske Posavine. Stoga vjerujem da ćemo surađivati i ubuduće«, rekla je nakon predstave ravnateljica KC *Orašje* **Mandica Živković**.

Tambura na dar za HGU iz Subotice

OSIJEK – Tamburaški orkestar HGU-a *Festival bunjevački pisama* sudjelovao je na 42. međunarodnom festivalu umjetničke tamburaške glazbe u Osijeku, gdje je osvojio I. nagradu i zlatnu plaketu. Solistice su bile **Magdalena Temunović** na basprimu i **Tamara Štricki Seg** koja je kao vokalna solistica izvela pjesmu s *Festivala bunjevački pisama*.

Na natjecanju je sudjelovalo 23 orkestra, a najbolje plasirani je bio orkestar TD *Gaj* iz Zagreba koji su na poklon dobili tamburicu prim iz majstorske radionice *Žmegač* iz Varaždina. Dar je primio njihov dirigent **Krešimir Račić**. Primajući tamburicu uradio je nesvakidašnju gestu: tamburicu je poklonio HGU-u iz Subotice, kao malu pomoć buduću da su prije nekog vremena bili pokradeni te su ostali bez dijela instrumenata potrebnih za rad udruge.

»Beskrajno smo zahvalni gospodinu Račiću kao i članovima njihovog orkestra. Iznenađenje je bilo toliko veliko da je i poneka suza zasjala u našim očima«, kaže **Mira Temunović** iz HGU-a.

Šokci i bećarci u šokačkim mjestima

BAČ, SONTA, BEREG – Nakon Bača, knjiga *Šokci i bećarci* čije su autorice **Marija Šeremešić** i **Milica Lerić**, a koja je objavljena u nakladi UG *Urbani Šokci* iz Sombora, bit će predstavljena u Sonti i Beregu. Promocija u Sonti je večeras (petak, 7. lipnja) u *Šokačkoj kući*, u 19 sati. U programu će sudjelovati **Marica Mikrut** i članovi KPZH-a *Šokadija* iz Sonte. Promocija u Beregu bit će održana 17. lipnja u *Šokačkoj kući*, u 19 sati, a u programu će sudjelovati članovi mjesnog HKPD-a *Silvije Strahimir Kranjčević* i tamburaši.

Z. V.

Alasi i bećari u Monoštoru

MONOŠTOR – KUDH *Bodrog* organizira manifestaciju *Sastali se alasi i bećari* koja će biti održana sutra (subota, 8. lipnja) u Monoštoru. Manifestacija je posvećena očuvanju tradicijskog načina kuhanja ribljeg paprikaša (fiša). Ovom manifestacijom ujedno će podsjetiti i na jedno od najstarijih zanimanja u Monoštoru koje je na pragu izumiranja a to je zanimanje alasa (ribara). Na manifestaciji, koja ima natjecateljski karakter, sudjelovat će ekipe iz Srbije, Hrvatske i Mađarske. Manifestacija se održava ispred i u Domu kulture, a središnji program najavljen je za 19 sati. Kao sastavni dio manifestacije, uz već poznate tamburaše, radi se i o popularizaciji »bećarca« kao, za šokačke Hrvate, karakterističnog vokalnog izričaja.

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata

Novi sadržaji digitalizirane baštine

Zavod za kulturu vojvođanskih Hrvata je koncem 2018. i u prvoj polovini 2019. godine u okviru redovitih aktivnosti na planu digitalizacije knjiške i novinske baštine vojvođanskih Hrvata digitalizirao i objavio na svojim mrežnim stranicama (www.zkvh.org.rs) u rubrici *digitalizirana baština* veliki broj sadržaja, što je ukupno više od dvije tisuće stranica.

Tako su objavljeni rari naslovi s početka 20. stoljeća poznatih autora, primjerice **Lajče Budanovića** (*Bog : Čitaj pa se misli*, 1927. i *Budite svjesni katolici*, 1928.) i **Paje Vidakovića** (*Božić*, 1907.), ali i građa koju je »po starim ,Danicama' napabirčio I. P. Jablanović« (pravo ime **Ive Prčić**; *Ezopčice: Priče za kat. mladež*, 1928., *Tmurni i vedri dani : crtice iz prošlosti Bunjevaca i Šokaca*, 1927.).

Godina velikana

Obilježavanje značajnih obljetnica rođenja i smrti hrvatskih velikana u Vojvodini/Srbiji kroz dugogodišnji program *Godine velikana* provodi se i kroz digitalizaciju njihove pisane ostavštine. Na taj način se djela, teško dostupna široj zainteresiranoj javnosti, vraćaju u život i postaju predmetom proučavanja. Iznimno mjesto svojim djelima zauzima svećenik, bibliograf, prevoditelj i pisac **Ivan Kujundžić** čija su tri djela digitalizirana i objavljena povodom pedesete obljetnice njegove smrti. Riječ je o važnim publikacijama: *Bunjevačko-šokačka bibliografija : prilog kulturnoj povijesti bunjevačko-šokačkih Hrvata* (Zagreb, 1969.) i *Izvori za povijest bunjevačko-šokačkih Hrvata* (Zagreb, 1968.) te o knjizi pripovjedača *Deran s očima i druge pripovijesti* (Subotica, 1969.).

Pučki kalendari

Za istraživače kulturne povijesti posebno mjesto imaju kalendari do kojih je teže doći, a koji imaju svoju kulturološku vrijednost donoseći poput neistražene škrinje brojne podatke o osobama, događajima i kulturnoj baštini Hrvata u Vojvodini. Među njima su i kalendari čija nam sva godišta nisu dostupna te će mnogi od njih biti upotpunjeni pronalaskom nedostajućeg godišta. Digitaliziran je *Biskupa Ivana Antunovića kalendar : za prostu godinu 1935.*, čiji je urednik **Balint Vujkov**, a prvi i jedini broj tog kalendara izašao je u Subotici za 1935. godinu. Sada su dostupni *Pravi bunjevački kalendar* za 1934., 1935. i 1936. godinu te *Bunjevački kalendar za godinu 1940.*, čiji je odgovorni urednik **Ivan Poljako-vić**, a izlazio je od 1939. do 1941. u Subotici. *Kalendar Hrvatska riječ za prestupnu 1952 godinu*, izašao je samo te godine, a uredio ga je **Josip Kujundžić – Kejo**. Digitalizirani su *Narodni kalendar* za 1937., 1941., 1947. i 1948., *Pučki kalendar* za godinu 1938. te *Zemljodilski kalendar* za 1924., 1926., 1927. i 1936. Dodajmo tomu *Kalendar Katoličkog pučkog saveza* za godinu 1913. i 1914. (inače objavljen za godišta 1909.-12., 1914.-15. i 1917.) i *Katolički kalendar : za prostu 1979. godinu*, koji je priredio **Ivo Topalić** (tiskano prigodom 200. godišnjice župne crkve u Baču). Nabrojani naslovi ukazuju na našu bogatu tradiciju tiskanja pučkih kalendara o čijoj će se ulozi još govoriti i pisati, a njihova će dostupnost u tome biti važan korak.

Digitalizacija spomenutih sadržaja realizirana je uz potporu Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske.

(ZKVH)

Novosadski *hommage* velikome glumcu

Još živi široki osmijeh Ivana Hajtla

Jedna kuća u danas ultrapopularnoj Ulici Laze Telečkog u Novom Sadu priča svojim posjetiteljima od petka, 31. svibnja, dvije kazališne priče. Toga dana u njezino su ime progovorili kazalištarci, rodbina, prijatelji i čuvari uspomena na **Ivana Hajtla**. Kuća na broju 15, naime, poslužila je toga dana oživljavanju uspomene na velikoga glumca, koji je svojom pojavom obilježio kazališne daske, televizijske ekrane i filmske scene druge polovice prošloga stoljeća u Vojvodini. Pojavile su se toga dana (a tijekom najzubljevijeg dijela *Sterijinoga porzja*) ispred kuće izloženi kazališni plakati, najave predstava i fo-

idućih četvrt stoljeća, provevši divne dane. Dolazili su im brojni beogradski redatelji i glumci. Odužili smo veliki dug i prema Ivanu Hajtlu i prema povijesti SNP-a i pružili poruku da ovaj grad ne zaboravlja ono što je bilo vrijedno u njemu«, kazao je Čoban.

Glumačke i životne uloge

Jovana Važić, najmlađa unuka Ivana Hajtla, ističući brojne uloge svojega djeda (a bilo ih je preko 70, po riječima upravnika SNP-a **Zorana Đerića**), istaknula je njegovu najvažniju, životnu ulogu – oca, muža, djeda i pradjeda. »Bio je privilegij živjeti u jednoj takvoj obitelji, ispunjenoj ljubavlju, razumijevanjem i podrškom. Djed Ivan je volio i slavio život«, kazala je Važić.

Otvarajući izložbu, pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević** istaknula je da je Hajtl na »odličan način dočaravao život maloga čovjeka, i beskrajno prisno donosio svaku od uloga. Često sam čitala da je po svom stasu on djelovao kao velik, goropadan čovjek, od koga se očekuje da nekoga udari na sceni, no on ga je pomilovao«, kazala je Milošević.

»Studija vojvođanskoga seljaka«

Hajtl je bio glumac hrvatskoga podrijetla. Rođen je u Osijeku prije 101 godine. Vrlo se rano počeo amaterski baviti glumom. Prvi je poluprofesionalni aranžman imao u Narodnom kazalištu u Somboru (1948.-50.), gdje je nakon toga bio i stalno angažiran, te djelovao i u kazališnoj trupi ondašnjega Hrvatskoga kulturnoga društva **Vladimir Nazor**. U SNP je prešao osam godina kasnije. Briljirao je u plejadi rola, no najupečatljiviji je bio u komedijama, tumačeći komične likove iz pučke svakodnevice. Čuvenom ulogom Mirka Bezara, dobroćudnoga Lale u komediji **Selo Sakule, a u Banatu Zorana Petrovića**, za koju je dobio i *Sterijinu nagradu* 1970. godine, ostao je zauvijek u sjećanju nostalgičnih ljubitelja prikaza vojvođanskoga ruralnoga ugođaja. Na Susretu vojvođanskih kazališta 1970. dobio je nagradu za ulogu **Makse Svilokosića** u predstavi *Adam i berberin*. Nositeljem je diplome Zajednice profesionalnih kazališta Vojvodine za dugogodišnji rad i postignute uspjehe na unaprijeđenju kazališnoga stvaralaštva u Vojvodini. Na festivalu u Puli dodijeljena mu je 1975. diploma za »studiju lika vojvođanskoga seljaka« iz filma *Hitler iz našeg sokaka*. Dobitnikom je i Listopadske nagrade Novog Sada, *Iskre* Kulturno-prosvjetne zajednice Vojvodine. Zlatnu medalju **Jovan Đorđević** SNP mu je dodijelilo 1978. Preminuo je u Novom Sadu 4. svibnja 2005. godine. Dvanaest godina nakon njegove smrti jedan prolaz u blizini glumčeve kuće, koji spaja ulice Zmaj Jovinu i Ilije Ognjanovića, poneo je naziv po Hajtlu.

M. Tucakov

tografije Hajtla na sceni. Sve što je prikazano tiskano je u istoj toj kući, u kojoj se do prije 15 godina nalazila tiskara *Talijs* Srpskog narodnoga kazališta (SNP) kojoj, u borbi s tržišnom konkurencijom, nije pomogla niti muza čije je ime nosila.

Kuća koja priča

U stanu čiji prozori gledaju na vrevu Zmaj Jovine ulice od 1958. do 1983., kada je umirovljen, živio je Ivan Hajtl sa svojom suprugom Marom i sedmero njihove djece. Povijest kuće, doduše, počela je ranije. Kako je na otvaranju izložbe *Ivan Hajtl i tiskara Talijs: jedna kuća, dvije kazališne priče* rekao **Robert Čoban**, inicijator izložbe i vlasnik *Color Press Group*, kuća je pripadala trgovačkoj obitelji Milutinović i stara je preko 160 godina.

»Nacionalizirana je nakon II. svjetskog rata i data SNP-u. Na mjestu staja i stana za konjušara napravljena je kazališna tiskara. U prednjem dijelu, Kazalište je 1958. uselilo svoga tada mladoga glumca, pristigloga iz Sombora, i to u krojačnicu, koja je bila neka vrsta privremenoga smještaja. Obitelj Hajtl je tu ostala

Vojvođanski Hrvati na *Etnology Festu* u Beogradu

Nošnje kao visoka moda

koji su, kako se to kaže, nosili reviju, bile su zadužene **Nada Sudarević** iz Subotice i **Katica Naglić** iz Surčina. Osim ovoga, organizatori su na reviji neovisno od hrvatske zajednice predstavili i žensku nošnju šokačkih Hrvata iz Podunavlja, a iz fundusa Ansambla narodnih igara i pjesama Srbije *Kolo*. Inače, nakon objave fotografije na našem facebooku, nekoliko osoba iz šokačkih udruga negativno je komentiralo »nepravilnosti« u načinu na koji je manekenka odjevena u šokačku nošnju.

Katica Naglić kaže za HR kako važnim drži svako predstavljanje surčinskih Hrvata široj javnosti, izvan vlastite manjinske zajednice, a *Etnology fest* se pokazao kao dobra prigoda za to. Ona dodaje i kako se udruga *Fischer* predstavila i štandom u pratećem programu manifestacije. Uz predmete »iz starih ormara«, na štandu su izložili i radove članova Kreativne sekcije. Budući da je revija bila posvećena nacionalnim manjinama iz AP Vojvodine, na otvorenju se obratila i pokrajinska tajnica za kulturu, javno informiranje i odnose s vjerskim zajednicama **Dragana Milošević** koja je istaknula kako se »prošlost i sadašnjost oživljavaju kroz niz novih formi, koje

U Beogradu je od 30. svibnja do 1. lipnja, u Domu vojske, održan treći po redu međunarodni festival *Etnology fest*. Pod sloganom *Odbrana tradicije*, *Etnology Fest* je modna manifestacija – promocija narodne nošnje u formi visoke mode. Osim prezentacije nošnji, festival je ujedno i potpora starim obrtima i obrtnicima da se očuva ovaj dio tradicijske baštine uz nastojanje da se mladima privuče pozornost na nju. Treći dan festivala bio je posvećen nacionalnim manjinama iz AP Vojvodine, a svoje nošnje predstavili su Hrvati, Slovaci, Rumunji, Romi, Bunjevci i Crnogorci. Hrvatska manjina se, u koordinaciji sa Zavodom za kulturu vojvođanskih Hrvata, predstavila nošnjom bunjevačkih Hrvata iz Subotice i srijemskih Hrvata iz Surčina. Za pomoć oko odijevanja profesionalnih manekena

predstavljaju jedan kulturno-etnografski osvrt na dugu tradiciju, kulturu i simbole koji čine nacionalne identitete«. U ime Delegacije Europske unije u Srbiji prisutne je pozdravio **Paul Henri Passet**, šef njihova odjela za komunikaciju. Među zvanicama na reviji je bilo poznatih ličnosti iz javnoga i političkog života Srbije, među ostalim i državni tajnik MDULS-a **Ivan Bošnjak**, te diplomatskoga kora.

Specijalni gost ovogodišnjeg *Etnology festa* je bila Rumunjska, koja ujedno predsjedava ove godine EU-om. Ravnateljica Festivala **Goga Grubješić** kaže kako se nada da će specijalni gost, odnosno zemlja partner, iduće godine biti Hrvatska.

Lj. C. / D. B. P.

Štand Hrvatske čitaonice *Fischer* iz Surčina

Collegium musicum catholicum obilježava 25 godina rada

Marijanska nadahnuća za početak jubileja

Komorni zbor *Collegium musicum catholicum* ove godine slavi 25 godina svojega postojanja, što će obilježiti serijom koncerata. Prvi u tom nizu održan je nedjelju, 2. lipnja, u crkvi Isusova Uskrsnuća u Subotici, ne bez razloga na tome mjestu. Naime, upravo je to crkva, odnosno župa, u kojoj je zbor nastao sada već daleke 1994. a na poticaj tamošnjeg župnika mons. **Bele Stantića** i pod vodstvom s. **Bernardice Đukić**. Zbor je svoje prvo desetljeće i djelovao kao zbor te župe, kada prelazi u sastav Katoličkog instituta *Ivan Antunović* iz Subotice i mijenja ime u današnji *Collegium musicum catholicum*.

Nedjeljni koncert bio je naslovljen *Marijanska nadahnuća*, a na programu su se, sukladno temi, našle skladbe iz repertoara zbora posvećene upravo Bogorodici: gregorijanskog korala, **Andrije Motovunjanina**, **Albe Vidakovića**, **Mate Leščana**, **Milana Asića**, Glagoljaške antifone u obradbi **Ivana Kokota**, **Mokranjca**, te pučkih ostvarenja. Uz zbor su nastupili i orguljaš **Kornelije Vizin** te vokalni solisti **Emina Tikvicki** i **Dragan Muharem**. Zborom je ravnao **Miroslav Stantić**.

»Otvorili smo jubilarnu godinu skladbama u čast Bogorodice, najupečatljivija po meni bila je Leščanova *Zdrava Devica*. Nakon ovoga spremamo još tri jubilejska koncerta. Za rujan pripremamo koncert s djelima baroknih skladatelja, koncert s djelima **Albe Vidakovića** izvest ćemo za njegov rođendan 2. listopada, a završni i najsvečaniji koncert priredit ćemo krajem studenoga, kada ćemo nastupiti s Novosadskim komornim orkestrom

te ćemo izvesti kantatu *Gloria* koju je specijalno za naš jubilej napisao novosadski skladatelj **Svetozar Saša Kovačević**. Uz to, planiramo objaviti i monografiju o radu zbora, a *Književna večer* u sklopu *Dužijance* će dijelom biti posvećena *Collegiumu*«, navjahuje voditelj zbora Miroslav Stantić.

Nakon koncerta, za doprinosu radu zbora župniku mons. **Beli Stantiću** uručena je zahvalnica.

D. B. P.

Novi dokumentarac **Branka Ištvančića**

Pouke o čovječnosti

Redatelj **Branko Ištvančić**, podrijetlom iz Tavan-kuta, snimio je novi dokumentarni film *Pouke o čovječnosti* koji je nedavno pretpremijerno prikazan u Hrvatskom narodnom kazalištu u Zagrebu. Film je snimljen u produkciji udruge *Artizana* tijekom 2018. godine uz financijsku potporu Ministarstva hrvatskih branitelja, Grada Zagreba, Grada Pakraca i Zaklade *Adris*. Kako se navodi, priča je to o jednoj od najhumanijih akcija hrvatskih branitelja koji su, u ratnom vihoru, 1991. uz pomoć medicinskog osoblja evakuirali i spasili iz neprijateljskog okruženja preko 300 psihijatrijskih bolesnika iz psihijatrijske bolnice u Pakracu, od kojih su većina pacijenata bili srpske nacionalnosti, te na taj način stekli status heroja čovječnosti. Film je nastao po istoimenoj knjizi autora **Veljka Đorđevića**. Originalnu glazbu za film potpisuje **Pere Ištvančić**.

Pouke o čovječnosti uvrštene su u natjecateljski program ovogodišnjeg Pulskog filmskog festivala, gdje će imati premijerno nacionalno prikazivanje.

Nacionalni susret volontera i djelatnika Caritasa Srbije 2019.

Zagrljaj za svakog čovjeka

U subotu, 1. lipnja, u Ruskom Krsturu, u Marijanskom svetištu *Vodica* održan je Nacionalni susret volontera i djelatnika Caritasa. Na susretu se okupilo 320 volontera i djelatnika iz svih pet dijeceza u Srbiji, a domaćin ovogodišnjeg susreta bila je grkokatolička Eparhija sv. Nikolaja.

Nakon okupljanja sudionika susreta, sve prisutne pozdravili su oci biskupi, mons. **Đuro Džudžar** i predsjednik Caritasa Srbije, beogradski nadbiskup mons. **Stanislav Hočevar**.

Mons. Džudžar je naglasio da je dobročinstvo služba ljubavi u Kristu, usmjerena prema svakom čovjeku, i da bi Crkva postala humanitarna agencija s odjelom za logistiku kada bi pružala samo materijalnu pomoć. »Caritas je dobročinstvo, a ne samo puko davanje. Caritas je zagrljaj Boga za svakog čovjeka«, istaknuo je mons. Đuro Džudžar.

Predsjednik Caritasa Srbije, mons. Stanislav Hočevar zahvalio je na gostoprimstvu novom eparhu mons. Đuri Džudžaru u Eparhiji sv. Nikolaja, koja je nedavno proglašena, odlukom pape **Franje**, i u ime svih biskupa u Srbiji pozdravio je sve prisutne volontere i djelatnike u Caritasu. Mons. Hočevar ukazao je na to da se ovaj susret održava tijekom Duhovske devetnice, u vrijeme kada posebno molimo za svako odbačeno ljudsko biće, te je podsjetio kako je svako ljudsko biće stvoreno prema Božjoj slici.

Slijedilo je liturgijsko slavlje, koje je predvodio mons. Đuro Džudžar uz koncelebraciju mons. Stanislava Hočevara, vlč. **Ivice Damjanovića**, ravnatelja Caritasa Eparhije sv. Nikolaja preč. **Vladislava Varge** i brojnih svećenika iz svih dijeceza. Sveta misa je služena po bizantskim obredima, dok su liturgijska čitanja i homilija bili na hrvatskom i mađarskom jeziku. U svojoj homiliji mons. Hočevar istaknuo je da je glavni problem današnjice nedovoljna upotreba

razuma, koji je darovan svakom čoveku. »Ljudi, kao i Bog, imaju svjetlost razuma da mogu otkrivati što je dobro, a što ne, što je istina, a što ne, što nas spaja, a što razdvaja i što je to što spaja obitelj, a što je razara«. Ovom prigodom mons. Hočevar je također pozvao sve ravnatelje dijecezanskih caritasa i sve svećenike da učine sve da naše obitelji budu prave obitelji i da se svako dijete smije roditi iz bezuvjetne ljubavi oca i majke. Također, svim djelatnicima u Caritasu poručio je da moraju braniti tu bezuvjetnu Božju ljubav i naglasio da, samo ako budemo imali takve obitelji u kojima će vladati bezuvjetna ljubav, možemo doći do integralnog razvoja.

Po završetku prvog dijela susreta uslijedio je ručak i zajedničko druženje uz predivne zvuke lokalnog muzičkog benda iz Ruskog Krstura *Aria*, koji je izveo nekoliko domaćih i stranih muzičkih skladbi.

Tema ovogodišnjeg susreta bila je posvećena razvoju župskih caritasa u Srbiji, a geslo susreta bilo je ŽUPA + ŽUPNIK + VOLONTER = USPJEH. Održano je pet radionica u pet odvojenih skupina, koje su podijeljene po starosnoj dobi: skupinu za mlađe od 30 godina vodio je ravnatelj Caritasa Srbije vlč. Ivica Damjanović; skupinu za osobe od 30 do 50 godina s. **Mihaela Vorotnjak** iz Ruskog Krstura; skupinu za starije od 50 godina preč. Vladislav Varga, ravnatelj Caritasa Eparhije sv. Nikolaja; skupinu za svećenike, redovnike i redovnice mons. Stanislav Hočevar, dok je skupinu na mađarskom jeziku vodio vlč. **István Dobai**.

Nakon kratke pauze i osvježanja, uslijedila je zajednička molitva krunice, koja se molila naizmjenično na hrvatskom, mađarskom i rusinskom jeziku. Po završetku krunice volonteri su uz Božji blagoslov krenuli svojim domovima obogaćeni novim iskustvom, novim poznanstvima i smjernicama za dalji volonterski rad.

Dan novoga početka

»Želimo da se na ovom svetom mjestu susreću svi narodi i da se sretnu kod naše zajedničke Majke Blažene Djevice Marije«, kaže beogradski nadbiskup mons. Stanislav Hočevar.

Impozantno svetište Uznesenja Blažene Djevice Marije smješteno je u dijelu Beograda zvanom Neimar. U doba svog osnutka povjereno je redovnicima asumpcionista koji su 1924. godine zamolili tadašnjeg nadbiskupa **Rafaela Rodića** da u Beogradu osnuju svoj samostan, kao i poseban samostan za sestre asumpcioniste. Osnutak župe prihvatilo je i Ministarstvo vjera 1927. godine, a župu su na upravu tada dobili francuski asumpcionista koji su sagradili prvu crkvu posvećenu Marijinom uznesenju na nebo. Njena gradnja započela je 1938. godine. Prvobitno je ona bila mala, a kasnije je izražena želja da se na tom mjestu postavi veliki zajednički spomenik Francuske i Srbije, u čast svim palim francuskim borcima na istočnoj fronti. Uskoro je počela izgradnja crkve. No, počeo je Drugi svjetski rat i radovi su prekinuti. Za vrijeme rata njemački vojnici su crkvu koristili kao magacinski prostor za municiju, a tek poslije osamdesetih godina XX. stoljeća crkva je na pojednostavljen način završena. Danas je ona sjedište župe Uznesenja Blažene Djevice Marije, a od 1988. godine katedralna crkva. Unatoč tome što je ovo svetište svjedok neobične povijesti, naroda i crkava, vrijedan spomenik kulture i umjetnosti, projekt obnove i njenog uređenja nije dovršen. Tijekom posljednjih desetljeća, zbog prisutnih podzemnih voda, svetište je ugroženo razornom vlagom i vapi za neodložnom obnovom. Ono što ohrabruje jest da će zahvaljujući donatorskim sredstvima već u lipnju započeti sanacija vlage. A kako najavljuju u Beogradskoj nadbiskupiji nadaju se da će uređenje katedrale kao centra susreta i permanentnog obrazovnog procesa biti završeno za tri godine.

Mjesto pomirenja

Katedralna crkva na Neimaru oduvijek je bila znak povezanosti, znak pomirenja i znak susreta. Završetkom njene obnove u planu je da ona bude mjesto za susrete vjernika različitih nacionalnosti i konfesija, ali i mjesto gdje će hodočasnici imati priliku upoznati se s bogatom poviješću katedrale i čitavog kompleksa.

»Želimo da pored crkve bude centar za duhovne vježbe. Trenutno smo u sinodarnom procesu i trebamo okupljati mlade na duhovnim vježbama, kao i članove pastoralnog i ekonomskog vijeća. Željeli bismo da kao i do sada ovdje dolazi veliki broj vjernika iz udaljenijih mjesta, kojima je potrebno omogućiti boravak. Njih osobito zanima odnos s Pravoslavnom Crkvom. U našoj crkvi je jedna iznimka koju možda mnogi katolici neće odo-

bravati. Naime, među ostalim freskama na zidu iza oltara, koje su nadahnute preplitanjem Istoka i Zapada, nalazi se i freska sv. Save. Zato je to posebno prijemčiv prostor i za ekumenske odnose. Kako bi došlo do veće suradnje između Istoka i Zapada, želimo ovaj prostor namijeniti zajedničkim velikim nacrtima čitave nadbiskupije. Također, u planu nam je i izgradnja doma za starije nemoćne svećenike i muzeja. Velika je šteta da nemamo nijedan muzej naše crkve, kako bismo javnosti mogli predstaviti sve ono što se događalo u povijesti o prisutnosti Katoličke Crkve u Srbiji«, ističe nadbiskup **Stanislav Hočevar**.

On dodaje da će se tamo održavati i studijski dani:

»Caritas Srbije je uvijek morao tražiti svoj prostor, a sada će svoje aktivnosti moći obavljati ovdje. Kao marijanska crkva na poseban način želimo se baviti promicanjem žene. Znamo da je svatko od nas od rođenja dan ženama. Majke su one koje nose živote. Mi smo uvjereni, tumačeći Isusovu oporuku na križu *Evo ti majke*, da će ova crkva i čitav kompleks govoriti svim ljudima *Evo ti majke, nisi sam. Majka je s tobom*«.

Pripremni radovi

Pripremni radovi su počeli. Trenutno se čiste prostorije ispod crkve, nekadašnja kripti i prostorije koje su bile namijenjene za druge pastoralne djelatnosti. U njima je velika vlaga i trenutno u tom prostoru ne može nitko boraviti.

»Projekt obnove iznosi 1.850.000 eura. Zato se obraćamo svima za pomoć. Sveta Stolica nam je obećala pomoć i sanaciju smo započeli s 350.000 američkih dolara. Vrlo smo sretni što nam je i milanski kardinal odobrio sredstva, a očekujemo pomoć i od talijanske biskupske konferencije. Ono što je za nas najvažnije jest što smo molitveno okupljanje s većim brojem vjernika pokrenuli na blagdan Gospe Fatimske 13. svibnja. Od tada svake prve subote imamo molitvu za sredstva, kako bi ovdje mogao nastati veći duhovni centar za edukaciju starijih i mlađih vjernika«, kaže mons. Hočevar.

Glavni radovi na sanaciji katedralne crkve početak će u srpnju, a očekivanja su da će se za tri godine završiti obnova čitavog kompleksa, kako bi on mogao služiti promicanju integralnog razvoja, integralne vjere, ali i susreta i pomirenja.

»Pozivamo sve da nam prema svojim mogućnostima pruže financijsku podršku kroz donacije i da se iskrenog srca pridruže molitvama i bogoslužjenjima za blagoslov i uspjeh svih radova«, kaže na kraju razgovora beogradski nadbiskup.

S. D.

Devetnica u župi Marija Majka Crkve u Subotici

U susret blagdanu Marija Majka Crkve u istoimenoj župi u Subotici u tijeku je devetnica u čast nebeskoj Majci. Devetnica traje sve do samog blagdana – 10. lipnja, a mise su svakoga dana u 18.30 sati.

Misa zahvalnica

Misa zahvalnica za kraj školske godine bit će slavljen sutra, 8. lipnja u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske, s početkom u 10.30 sati.

U susret blagdanima

9. lipnja – Duhovi
10. lipnja – Marija Majka Crkve
16. lipnja – Presveto Trojstvo
20. lipnja – Tijelovo (Brašančevo)
Ž. V.

Upis u *Paulinum*

Biskupijska klasična gimnazija i sjemenište (kolegij) *Paulinum* obavještava zainteresirane učenike o upisu. Gimnazija *Paulinum*, koju je ustanovila Subotička biskupija, ima međunarodno priznanje izjednačeno sa svim ostalim školama. Gimnazija priprema učenike prvenstveno za teološke i filozofske studije, te za klasične jezike i za povijest, ali učenici po završetku mogu upisati i druge fakultete. Posebnost ove škole je da ne samo poučava nego i odgaja, prije svega na kršćanske vrijednosti.

Za upis u gimnaziju *Paulinum* potrebni su isti dokumenti kao i za svaku drugu gimnaziju, odnosno srednju školu.

Prvi rok upisa traje iza male mature do početka srpnja. Više informacija možete dobiti na adresi:

Biskupijska klasična gimnazija *Paulinum*, 24000 Subotica, Trg sv. Terezije br. 2. Tel/fax: 024/555-340, email: paulinum@tippnet.rs; www.paulinum.edu.rs.

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Pedesetnica

Znakovi vjetra i ognja označili su Pedesetnicu. Oni još od Staroga zavjeta označavaju Božju prisutnost, a sada u istim tim pojavama Duh silazi na apostole. To nam potvrđuje da je Duh Sveti Bog, jednak s Ocem i Sinom, te ga treba jednako častiti i molitvom mu se utjecati, jer je on treća osoba Presvetoga Trojstva.

Silazak Duha Svetog

Vjetar i plamen koji označavaju prisutnost Duha izraz su snage kojom je Isusove učenike potaknuo na djelovanje i kojom on i danas djeluje u Crkvi. Isus je prije uzašašća na nebo apostolima dao zadatak da sve narode učine njegovim učenicima. Njima nije bilo jasno kako će to učiniti, niti su mislili da mogu. Iako su ga tri godine slijedili, slušali što naučava i gledali čudesa koja je činio, ipak većina njih su bili neuki ribari nevični poučavanju i propovijedanju. K tome, iako je od Isusove smrti prošlo gotovo dva mjeseca, iako su znali da je on uskrsnuo, ipak su još uvijek osjećali određenu dozu straha. Isus je znao kakvi su njegovi učenici, znao je sve njihove mane i vrline, znao je da su mu vjerni, ali da sami ne mogu ispuniti ono što im je zadao. Zato deset dana nakon njegovog odlaska k Ocu dolazi Duh Sveti, koji će poput vjetra raspršiti svaku nesigurnost, strah i zbunjenost te zapaliti u njihovim srcima plamen koji u sebi treba imati navjestitelj evanđelja, plamen koji daje snagu njihovim riječima da se na njih obraćaju tisuće i tako već prvog dana narodi postaju Isusovi učenici, novi Božji narod, Crkva.

Duh je tada učinio čudo i od skromnih ribara učinio velike i neustrašive propovjednike, koji su od toga trenutka počeli živjeti za evanđelje. Ali, učinio je još jedno čudo: mnoštvo iz različitih naroda koje je toga dana bilo u Jeruzalemu čulo je ih svatko na svome jeziku. Što se to dogodilo ostaje ljudskom razumu nedokučivo, ali vjernik zna: Duh Sveti je učinio čudo i tako otpočeo širenje Crkve među narodima. Odmah je pokazao svoju božansku moć kojom može pokrenuti ljudima nezamislive pojave. Pokazao je i da je Crkva djelo Božje koje postoji već dvije tisuće godina unatoč svim protivštinama i postojat će do konca svijeta, dok to bude Božja volja. Duh u njoj počiva i vodi je podižući u svakom

vremenu svete ljude koji slušaju njegov glas i čine ono na što ih on nadahnjuje. U povijesti mnogo je takvih ljudi koji su svojim životom pokazali da je Duh Sveti prisutan u Crkvi, a oni su i danas naši vjerski uzori.

Suradivati s Duhom Svetim

Pedesetnica se u životu svakog kršćanina događa primanjem sakramenta potvrde. Istom onom snagom kojom je sišao na apostole Duh Sveti silazi na svakoga krizmanika. Kako onda nitko ne naviješta evanđelje inim žarom i onom ljubavlju kao što su to oni činili? Kako se više ne događaju ona obraćenja koja su se dogodila kada su apostoli naviještali evanđelje? Zar Duh ne djeluje po suvremenom čovjeku kao što je djelovao prije dvije tisuće godina? Istina, u našim sredinama ne djeluje, ali ne zato što ne želi ili ne može nego zato što to ne želi suvremeni čovjek. Apostoli su htjeli biti širitelji evanđelja, ali svojim ljudskim snagama nisu znali i nisu mogli ostvariti povjeren im zadatak. Bili su otvoreni djelovanju Duha i htjeli su s njime suradivati. Današnji čovjek odbija suradnju, a Bog ne želi prisiljavati, on dolazi i čeka čovjekov pristanak. Zapitajmo se i sami, tko želi živjeti za evanđelje? To je težak život, pun odricanja; to je život u kojem se mora prigriliti križ, u kojem često moraš biti neuklopljen u sredinu, ponekad i odbačen, ismijan, u kojem sve nedaće moraš prihvatiti s ljubavlju prema Bogu u radosnom iščekivanju vječnosti, bez gundanja zbog onoga što nas je snašlo. Tko želi takav život?

Suviše zaokupljeni zemaljskim ne marimo dovoljno za nebesko, zato ne želimo da baš mi budemo ti koje će Duh Sveti potaknuti na djelovanje. Zatvaramo se pred njim, jer nam nije ideal biti dobar Kristov učenik nego biti uklopljen u materijalistički svijet. I ne treba nikakvo bolje objašnjenje nego da pogledamo naše mlade krizmanike: većina ne razumije veličinu sakramenta za koji se priprema, nema unutarnje radosti što će postati pravi Isusovi učenici, ispunjeni Duhom, nego se sve svodi na materijalno: slavlje, poklone, dotjerivanje. Oni su možda suviše mladi da bi sami shvatili bit, krivi smo mi stariji što u nama nisu vidjeli radosne suradnike Duha već borce za materijalno. Ipak, Duh Sveti nas ne napušta i strpljivo čeka da odlučimo suradivati.

Novo prijateljstvo s vršnjacima

Dругu godinu zaredom učenici šestih razreda koji nastavu pohađaju na hrvatskom jeziku ili izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture posjetili su svoje vršnjake u OŠ *Žrnovnica* u Žrnovnici kraj Splita. Njih 24-ero boravilo je u obiteljima šestaka iz spomenute škole koji su ih ugostili i primili u svoj dom od 29. svibnja do 3. lipnja. Tijekom ovoga boravka imali su ispunjen i zanimljiv program.

Na razmjeni učenika gostovala su djeca iz osnovnih škola *Ivan Milutinović* i *Matko Vuković* iz Subotice, *Matija Gubec* iz Tavankuta, *Vladimir Nazor* iz Đurđina i učenici koji izučavaju predmet Hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture iz OŠ *Ivan Goran Kovačić* iz Sonte.

Djeca su prisustvovala i nastavi u spomenutoj školi, a osim toga imali su organizirane izlete, te su posjetili Split, Trogir, Solin, Klis i Omiš.

Iako ih vrijeme nije poslužilo, te se nisu uspjeli kupati, kako je planirano, imali su druge zanimljivosti i aktivnosti, te su bez obzira na kišu uživali u zajedništvu i druženju, kako s prijateljima iz razreda tako i s učenicima kod kojih su bili u posjetu.

Rodila su se nova prijateljstva, koje je na rastanku popratila i

po koja suza. Zahvaljujući društvenim mrežama ovi će vršnjaci i dalje ostati u kontaktu, a nadaju se tijekom sljedeće školske godine i uzvratnom posjetu učenika iz Žrnovnice.

Prije samo mjesec dana učenici iz Žrnovnice bili su na ekskurziji po Slavoniji, te su jedan dan odvojili i došli u Đurđin i Suboticu, gdje su se susreli s prijateljima koji su prošle godine gostovali kod njih.

S djecom iz Vojvodine išli su ravnateljica OŠ *Vladimir Nazor* u Đurđinu **Ljiljana Dulić**, nastavnice iz Đurđina i Sonte **Terezija Vidaković Mukić** i **Tamara Kokai**, te predstavnik roditelja **Ksenija Horvatski**.

Po riječima Ljiljane Dulić, škola u Žrnovnici spada u jednu od ekoloških škola, te je ovih dana dobila i dijamantski certifikat eko škole, a svoj doprinos darovali su i gosti. Naime, iz dvorišta škole u Đurđinu izvađena je mlada sadnica bagrema i učenici su je darovali i zasadili u dvorištu škole *Žrnovnica*, kao mali doprinos ekologiji.

Po riječima Ljiljane Dulić, sva djeca su došla svojim domovima ispunjena i zadovoljna, te stoga zahvala ide ravnateljici škole *Žrnovnica* **Matiji Šitum**, kao i roditeljima koji su ugostili djecu iz Vojvodine.

Bilo je ovo jedno pozitivno iskustvo za sve učenike, a ovu generaciju sljedeće godine očekuje program profesionalne orijentacije u Benkovcu, te u osmom razredu mali maturalac. Dakle, tri godine uzastopce će imati priliku družiti se na putovanjima i još bolje upoznati i zbližiti.

Ž. V.

Republika Srbija
Autonomna Pokrajina Vojvodina
Grad Subotica
GRADSKA UPRAVA
Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu okoliša
Služba za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište
broj: IV-08/II-320-3/2019
dana: 4. 6. 2019. godine
Subotica, Trg slobode 1
Tel: 024/626-871

JAVNI POZIV ZA PRIJAVU ŠTETE NA POLJOPRIVREDNIM USJEVIMA I VIŠEGODIŠNJIM ZASADIMA PROUZROKOVANE 29. 5. 2019. GODINE NA PODRUČJU GRADA SUBOTICE

Pozivaju se poljoprivrednici Grada Subotice koji su dana 29. 5. 2019. godine pretrpjeli štetu prouzrokovane tučom (gradom), da nastalu štetu prijave.

Oštećeni se mogu prijaviti u Gradskoj upravi u uredu broj 200 svakog radnog dana od 8 do 14 sati.

Rok za prijavu štete je 10 radnih dana od objavljivanja ovog poziva i ističe 21. 6. 2019. godine.

Prilikom prijavljivanja, uz obrazac prijave koja se dobiva u Gradskoj upravi, neophodno je dostaviti i izvadak iz registra poljoprivrednog gospodarstva – struktura biljne proizvodnje.

Sva dodatna pojašnjenja i pitanja u svezi s ovim pozivom mogu se dobiti neposredno u Službi za poljoprivredu i poljoprivredno zemljište, ili pozivom na broj 024/626-871.

Šef Službe, Grgur Stipić

Obitelj

RECEPT NA TACNI

Pekarski krumpir s kobasicom

Ljudi oko mene, a najviše moji ukućani obožavaju pomfrit u tolikoj mjeri da počinjem razmišljati napisati odu u njegove ime. Bilo bi nešto u stilu »O, ti presvijetli pomfritu, što mi okus plijeniš, misli zavodiš i na nezasitost navodiš...«. Činjenice koje dokazuju obožavanje su da je obavezan uz pečeno meso, roštilj, ribu, salatu, a još malo i uz juhu. Dobro, možda sam sada pretjerala ali je obožavanje ogromno. I ne bi tu bilo problema kad bih i ja osjetila toliku ljubav, ali koliko god se trudila, ne događa se. Volim pomfrit ali nekada. Način na koji sam pomirila sve naše ljubavi u svezi s krumpirom je pekarski krumpir. Malo je reći da smo sada svi sretni. Danas na tacnu ide s kobasicom.

Potrebno: krumpir 1kg / 1 glavica crnog luka / 2 žlice ulja / 1 žlica brašna / 1 žlica paprike / kobasica 500 g / malo soli i vegete.

Postupak: Zapršku pripremiti u tavi i to prvo propržiti sitno sjeckani luk, pa dodati žlicu brašna i žlicu paprike. Pripremljenu zapršku staviti u pleh i na nju redati oljušten i izrezan krumpir, začinen solju, a preko njega staviti svježu ili kratko dimljenu kobasicu. Naliti malo vode i staviti u pećnicu zagrijanu na 220 stupnjeva i peći 45 minuta do sat vremena. Na polovini pečenja okrenuti kobasicu kako bi se ravnomjerno ispekla s obje strane.

Dodatak: Ovo jelo savršeno ide uz kiselu ili sezonsku salatu. Mi najviše volimo uz rajčicu, luk i fetu. Dobar tek!

Gorana Koporan

Idemo li večeras u kazalište (166)

Dvije različite inscenacije – istoga djela

Među ostvarenjima koja su nakon najavljenih značajnih iskoraka dospjela na scenu KPGT-a našle su se i dvije postavke istoga djela, različito urađene premijere prema identičnom tekstu iz dramskog opusa subotičkog spisatelja **Petka Vojnića Purčara** *Hram i njegovi čuvari*. Prva inscenacija ovoga, uvjetno rečeno, možda samo dvojca s malo problematičnim kormilarom, naprosto se otela **Istvánu Laliću** jednog ljetnog dana u okviru YU FEST-a '88., a druga se zbila 15. listopada 1988. i čini se imala ambiciju biti izrazito kritična prema stvarnosti u kojoj živimo. A još i više prema onoj koja joj je prethodila. No, ipak nije tako, na djelu je i ponešto dobrodošle varke.

Ova je zgoda – ili bi možda bilo prikladnije reći precedens, što ga se može razumjeti i smjerokazom za eventualne slične slučajeve – u središte pozornosti postavila višeslojan tekst univerzalnih poruka, koji zahtijeva i zaslužuje pomni redateljski prinos da bi i glumištu i gledateljstvu omogućio očekivanu spoznaju, zadovoljstvo i moguće poruke. Pokazujući istodobno do koje je mjere eventualno odustajanje od teatra primjerenog stvaralačkog principa rizično za rezultat na sceni. Budući da se prva izvedba, ipak, svela na nedopustivo bučnu barutnu besmislicu, koja svaku, ma i priglupu, pomisao odvrća od kazališta, druga je premijera, skepticima unatoč, dupkom napunila razrovanu kazališnu salu. Tijekom prve izvedbe (one ljetošnje) redatelj je Lalić, tragom vlastita isprve mucajućega dijaloga s Purčarevim tekstom, rasprostro *Hram i njegove čuvar* – između nekoliko uvjetno lako prepoznatljivo čitljivih scenskih toponima – usudujemo se reći gotovo doslovce preuzetih iz dramskog opusa svojih, među ostalim i uzora, a onda sve to još žestoko začinio prekomjernom pirotehnikom. Ono što je, uz »smrtonosno ludilo« pušćane paljbe i žestokih detonacija, ponajviše zasmetalo publici – grubo je naguravanje, a navodno i po koja čuška, te je, razumljivo, nezadovoljno pučanstvo gotovo jednodušno odgovorilo napuštanjem gledališta!

Nakon ovoga, okrstimo ga, međusobnim nerazumijevanjem, uprava je subotičkog teatra odlučila se predstavi *Hram i njegovi čuvari*, njenom redatelju, a valjda i sebi samoj, pružiti priliku za »popravni ispit«, objašnjavajući taj korak potrebom prilagodbe djela »izvođenju u zatvorenom prostoru«. Ova je prilagodba pokazala kao prvo višeznačne reference Purčareva teksta, te da

István Lalić baš i nije lišen darovitosti; dapače, oslonivši se na vokabular kazališnog kazivanja načinio je zanimljivu predstavu. Uz kreativnu potporu glumca **Dénese Döbreia** ova se izvedba odmakla od općeg mjesta infantilnog »prijezira prema gomili« – koji uzima kad ovaj kad onaj ideološki predznak – i preobrazila se u složenu dramu ljudskog mravinjaka.

U tom kontekstu gradogradnja na temeljima gradskog kulturnog kapitala stjecanog kroz prostor i vrijeme vraća se svome smislu: pisac, njegov tekst i drammatizacija, s redateljem i izvođačima. A sve zajedno sada gradi novo polazište oko kojega se koncentrično nižu sudbine i psihološki profili moćnika, stvaralaca, zanesenjaka, istraživača, lovaca i mudraca što ih povezuju i sputavaju ambivalentne niti ljubavi i mržnje, potreba i interesa, dobrano natopljenih tugom prolaznosti, koja poput crne munje uništava sve što zovemo našim životima, ostavljajući tek poneke građevine da svjedoče, kao znamenja ili krajputaši, tijekom pretvaranja ničega u ništa; unutar prostora u kojem se pale i gase i naši životi, uvijek nas nanovo iznenađujući svojim brojnim preobrazbama, mimikrijom, jeftinim podvalama, demonskom destrukcijom i vilenjačkim igrama, iznad i ispod ljudske egzistencije. Ukratko, predstava koja bi po svemu trebala imati

Uz Hram i njegove čuvar

publiku, jer je zaslužuje svojim tekstualno-scenskim srazom – o hramu i gradu, koji ga i čini onim što jeste. Najzad, ponavljanjem traženja (i nalaženja) scenske adaptacije unutar pronađenog i suvislog dramskog pisma i s mjerom (od)mjerenih i s razlogom skrivenih ljudskih dubina, ali i hrama i njegova čovjeka. Napose, odlučnim nemirenjem s gubljenjem prava na gledateljstvo zarad pohranjenih vrednota što odonud zrcale.

Svečano u Radojevu: Održano proštenje u čast svetog Urbana i obilježen ljetni sveti Nikola

Dva sveca okupila tri naroda

Točno u podne, u subotu 25. svibnja, održana je sveta misa u crkvi svetog Urbana u Radojevu, selu u Općini Nova Crnja. Misu je predvodio župnik **Tibor Király**, a uoči njezina početka vjernici su sa svećenikom do crkve donijeli križ krajputaš koji je posvećen iza misnoga slavlja. Kako kaže župnik Király, križ treba biti simbol svih onih koji su otišli, koji su ostali ili će doći u ovo selo. »Sveti Urban je u Katoličkoj Crkvi zaštitnik vinograda i vinogradara. Ovaj kraj je ranije bio bogat vinogradima, te su ovdašnji stanovnici odabrali svetog Urbana za patrona svoje crkve. Prije nego je podignuto ovo crkveno zdanje, narod je odlazio u mjesto Keča koje se danas nalazi u Rumunjskoj. Tamo je bila škola u

koj na Paliću svake godine održavaju vinske svečanosti njemu u čast. Nažalost, Radojevo muči muku velikog broja sela diljem Srbije, a to je sve manji broj mladih ljudi, doznajemo iz razgovora s mještanima. Mladež odlazi u potragu za boljim životom, a selo postaje pusto.

Tisuću doseljenika iz Hrvatske

O ovom je problemu govorio i **Goran Kaurić**, predsjednik Udruge banatskih Hrvata i član Hrvatskog nacionalnog vijeća u Republici Srbiji.

»Hrvatska zajednica u Banatu jeste mala, ali je izuzetno povezana. I mi, kao i ostali narodi na ovom prostoru, ostajemo bez mladih, natalitet je mali, a mnogi napuštaju ove krajeve gdje su im preci obitali tražeći bolje uvjete za život. Okupili smo se ovdje kako bismo proslavili svetog Urbana u crkvi, u čijoj gradnji su sudjelovali i članovi moje obitelji na što sam iznimno ponosan. Istodobno sam i tužan, jer je ovaj dragulj crkvene arhitekture u ovakvom stanju. Naravno, mi među našim narodom podižemo svijest o značaju ove crkve i nadam se da će jednog dana zasjati istim sjajem kao 1930. godine«, navodi Kaurić. Hrvatska zajednica u Radojevu ima jako dugu povijest koja je vezana uz promjene u tadašnjoj Vojnoj granici, koja se nalazila na ovim prostorima. Naime, zbog njezina preustroja u doba carice Marije Terezije, donijeta je odluka da se slobodni feudalci rasele sa svojih dotadašnjih imanja i da im se daruju zamjenska. Dogovoreno je da zagrebački Kap-

kojoj su se zimi održavali molitveni susreti. Povlačenjem granice između Rumunjske i tadašnje Kraljevine Srba, Hrvata i Slovenaca, Keča je ostala u Rumunjskoj, a Radojevo bez crkve. Problem je riješen kada je sredstvima uglednih obitelji i ostalih mješтана podignuta crkva u neogotičkom stilu 1930. godine«, objašnjava župnik Király.

Skupljaju sredstva za obnovu crkve

Prema njegovim riječima, skupa s Kečom svake godine apliciraju za sredstva iz fondova Europske unije za obnovu crkve. Do sada nisu uspjeli dobiti novac, ali ih to ne obeshrabruje i nastaviti će boriti se. Tibor Király naglašava da je zahvaljujući pomoći Zrenjaninske biskupije i Općine Nova Crnja u crkvi obnovljen pod koji je propao, kao i vrata.

»Njihova pomoć nam je dragocjena i nadamo se da ćemo i narednih godina nastaviti obnavljati ovu prekrasnu Božju kuću« kaže župnik Király za naš list.

Zanimljiv je podatak da je crkva u Radojevu jedina u Banatu koja za zaštitnika ima svetog Urbana, dok se primjerice u Bač-

tol dobije posjed Bilet u Banatu koji se protezao od Temišvara pa sve do Zrenjanina (tada Velikog Bečkereka). Ovo imanje se nalazilo u Modoškoj županiji, a hrvatsko pučanstvo je počelo doseljavati se 1801. godine. Oni su zadržali titule sitnih plemića. Oko tisuću doseljenika naselilo se u Keči, Klariji (Radojevo), Boki i Neuzini, a na novim posjedima susreli su se sa Srbima, Mađarima i Bugarima. U Radojevu se naselilo 11 obitelji sitnih plemića kao što su Jelačići, Milošići i Pozojevići. Potomak ove stare obitelji Pozojević je baka **Otilija** (1933.), naša domaćica. Ona je bila ljubazna pokazati nam različite predmete koji su pripadali njoj i njezinim precima. Mještani Radojeva su dobar primjer kako različiti narodi i konfesije mogu živjeti u miru i slozi. Kako kažu, tako je i danas kad ih je manje, a tako je bilo i prije. Nakon mise, vjernici su uživali u folklornom koncertu u Domu kulture, u organizaciji MZ Radojevo. Zatim su prisutni mogli degustirati paprikaš kod svojih susjeda Srba, koji su obilježavali ljetnog svetog Nikolu. Njima su se pridružili gosti iz Rumunjske, tako da je iz malog Radojeva poslata lijepa slika – tri naroda i dva sveca koja svi skupa slave.

Izvor: List *Zrenjanin* (tekst: Živojin Mišić; foto: Z. Dedić)

Dužijanica malenih

Zajedništvo u igri, zahvala u srcu

Za sve one koji nisu bili možemo reći kratko: propustili ste sjajno natjecanje * Učenici šest subotičkih osnovnih škola: Széchenyi István, Jovan Jovanović Zmaj, Sveti Sava, Ivan Milutinović, Matko Vuković i Jovan Mikić natjecali su se u kvizu znanja i poligonu spretnosti

Dužijanica je stoljetna svetkovina zahvale Bogu za rod pšenice i kruh svagdašnji. Ovakav način zahvale u Subotici i okolici se obilježava još od davne 1911. godine, kada je svećenik **Blaško Rajić** obiteljske i salašarske dužijance objedinio u jednu.

Dužijanica malenih je manifestacija novijeg datuma, a to nam govori i podatak da je ove godine organizirana 12. puta. Prije tri godine za Dužijancu malenih uvedene su i takozvane *dičije sigre brez granica*, koje su ovoga puta održane 1. lipnja u dvorani OŠ Széchenyi István u Subotici. Ni loše vrijeme niti kiša nisu mogli spriječiti da se više od stotinu djece, natjecatelja, okupi i da se održe ovogodišnje *dičije sigre brez granica*, koje su umjesto na gradskom trgu u Subotici održane u spomenutoj školi.

Kroz igre učimo o tradiciji

Za sve one koji nisu bili možemo reći kratko: propustili ste sjajno natjecanje.

Naime, učenici šest subotičkih osnovnih škola: Széchenyi István, Jovan Jovanović Zmaj, Sveti Sava, Ivan Milutinović, Matko Vuković i Jovan Mikić natjecali su se u kvizu znanja i poligonu spretnosti. Svaka škola imala je svoju ekipu natjecatelja, a sve igre i pitanja bili su usko vezani za Dužijancu i ris. Tako su djeca »oblačila risara i risarušu«, pripremala risarski ručak, gađala frač-

kom, pravila lakumiće... I kao i u svakoj natjecateljskoj igri samo jedna ekipa pobjeđuje, a ove godine pobjedu su odnijeli učenici OŠ Jovan Jovanović Zmaj, koji su za svoju školu osvojili računallo. Drugo mjesto pripalo je učenicima OŠ Széchenyi István, dok su treći bili učenici OŠ Matko Vuković. Kao što je na otvorenju ovih igara rekla članica Gradskog vijeća Subotice zadužena za obrazovanje **Nataša Aleksić**, svi koji su sudjelovali su zapravo i pobjednici. Bilo je ovo pravo bogatstvo različitosti, ujedinjeno oko Dužijance malenih.

Kreativne radionice i predstavljanje

Dok su natjecatelji sudjelovali u kvizu i igrama, posjetitelji su se mogli uključiti u likovnu, decupaz i slamarsku radionicu, a na raspolaganju je bio i takozvani *dičiji vašar* na kom su oni spretni mogli osvojiti i poneku nagradu. Tijekom programa nastupile su i dječje folklorne skupine, i to članovi OKUD-a Mladost iz Subotice, HKPD-a Matija Gubec iz Tavankuta, HKPD-a Đurđin iz Đurđina

Petra Ivković Ivandekić i Matija Matković

i članovi HKC-a *Bunjevačko kolo* iz Subotice, pripremna i mlada skupina.

Tako su se od 16 do 20 sati smjenjivala pitanja, plesovi, igre i veselje. Prije samoga proglašenja pobjednika katedralni župnik mons. **Stjepan Beretić** predstavio je ovogodišnju malu bandašicu **Petru Ivković Ivandekić** i malog bandaša **Matiju Matkovića**. Oboje su učenici hrvatskog odjela, III. razreda OŠ *Matko Vuković*. Petra dolazi iz župe Uskrsnuća Isusova, a Matija iz župe sv. Roka.

Nakon što je predsjednik OO *Dužijance malenih* **Denis Lipozenčić** svim natjecateljima uručio zahvalnice i darove, djeci je na sudjelovanju čestitala i članica Gradskog vijeća zadužena za kulturu **Miroslava Babić**, koja je pobjednicima uručila nagradu. Nisu praznih ruku otišli ni mali bandaš i bandašica, njima je *Venera bike* darovala rolere.

Zajedništvo, dječji osmjesi i veseli glasovi bili su nagrada organizatorima – HKC-u *Bunjevačko kolo* iz Subotice.

Zahvala Bogu

Lijepo je bilo i u nedjelju, kada su se okupila djeca i zahvalila Bogu na zajedništvu i kruhu svagdanjem. Kada iskreno dječje srce moli, onda je to najjača molitva. Tako je 2. lipnja u subotičkoj katedrali sv. Terezije Avilske slavljena svečana misa, koju je predvodio mons. Beretić u zajedništvu s predsjednikom Katoličkog društva *Ivan Antunović* vlč. dr. **Ivicom Ivankovićem Radakom**. Osim gradskog malog bandaša i bandašice, ovome slavlju nazočili su i mali bandaši i male bandašice okolnih mjesta, koje tek čeka njihova *Dužijanca*. Isto tako u nošnji su bila i druga djeca, a pjevanje pod misom je predvodio Katedralni dječji zbor *Zlatni klasovi*.

Ž. V.

KOD GLAVNE POŠTE

Subotica
551-045

*Srebrna
akcija!*

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com	Prodajem očuvan kauč i dvije fotelje. Tel.: 061 815 2239.
Prodajem u Donjem Tavankutu 1 ha 6 ari pijeska kod groblja, odlična lokacija. Vlasnik. Tel.: 0638560635.	Prodaje se kamionska prikolica registrirana za traktor s atestom 14 t, »Regent« trobojni plug, obrtač i sijačica »Olt Gama 18« s lulama 2,25. Tel.: 024/532-570.
Mijenjam stan u Pančevu, jednosoban od 30 m ² , III. kat bez grijanja blizu centra za sličan uz morsku obalu ISTRE. Tel: 065/689-35-47.	Prodajem salaš na Mirgeškom putu, 4 km od grada, nova gradnja, sve od čvrstog materijala, trofazna struja, bunar 50 m, dvije kupaonice, tri štale, svinjci, dvije garaže, vlasnik. Tel.: 064 247-09-49.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupaone, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupaona) se prodaje ili mijenja za stan ili kuću u Zagrebu (centar). Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.	Primam u radni odnos zubnog tehničara s iskustvom u Županji, R. Hrvatska. Smještaj osiguran. Informacije na tel.: 00385-95-366-17-67.
Prodajemo lijepu kuću u Subotici, 145 m ² , dvije terase, dvije garaže, svi priključci, bazen, legalizirano, može zamjena za manji dvosoban stan, plus doplata. Tel.: 024-456-12-05.	Prodaje se stambena zgrada u Kertvarošu površine oko 120 m ² . Tel: 024 546800.
Traže se vozači C i E kategorije s hrvatskim ili mađarskim putnim ispravama za posao u Njemačkoj u okolini Stuttgarta i Ludwigsburga. Tel: + 4917621561026 ili 064/1826160.	Prodaje se građevinska parcela površine 844 m ² za gradnju stambenog objekta, Mali Radanovac, Ulica Heroja Pinkija. Tel.: 063/551-871.
Subotica - Bajnat, prodaje se uknjižena dvosobna kuća od miješanog materijala, površine 90 kv m s većim dvorištem i nusprostorijama. Monofazna struja, telefon, kablovska, gradski vodovod i kanalizacija. Cijena 32.000 eura. Interesirati se na 064-2943798 ili 064-1611709.	U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel: 025 544-92-20; 064 280-84-32.
Prodajem frezer marke Gorenje muta 8 ks, s frezom i kosilicom od 105 cm. Ima novi dizel motor – kipor. Cijena 1.650 eura. Tel: 063-351-582.	Prodaje se kuća na kat s dva trosobna stana, 210 m ² , plac 650 m ² , Subotica, Mali Radanovac, s kompletnom infrastrukturom, plinom, dva strujna brojlara legalizirana. Informacije na tel/024-546-061.
Prodaje se kuća na kat, plac 650 m ² , kuća 210 m ² , velika garaža, kotlarnica, 3 prostorije 5x4, ljetna kuhinja i za ogrjev. Dva trosobna stana – 6 soba, 2 kuhinje, 2 kupatila, 2 ostave, etažno grijanje i plin, KDS, telefon, interfon, parket sobe, pločice ostalo, autobus br. 16 Mali Radanovac, Subotica. Može zamjena po dogovoru. Tel.: 061 2323223.	Prodaje se kuća u centru sela Golubinci, Šimanovačka 14, na parceli 796 K. O. Golubinci koja s parcelom 797 čini jednu cjelinu – plac u građevinskom području, ukupne površine 25a i 14m ² . Dragan 063-509-902.
	Prodaje se poljoprivredno zemljište oko 2,5 km južno od sela Golubinci površine 42a i 73m ² , parcela broj 7138 K. O. Golubinci. Dragan 063-509-902.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, temeljem članka 20., 29. i 30. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (*Sl. glasnik RS* br.135/04 i 36/09) objavljuje:

OBAVIJEST O PODNIJETOM ZAHTEJU ZA DAVANJE SUGLASNOSTI NA STUDIJU PROCJENE UTJECAJA ZATEČENOG NA ŽIVOTNI OKOLIŠ

Nositelj projekta VETERINARSKI ZAVOD ad Subotica, Beogradski put 123, podnio je dana 24. 5. 2019. godine pod brojem IV-08/I-501-141/2019, Zahtjev za davanje suglasnosti na Studiju procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Magacin opasnih materija« na katastarskoj parceli 11078/1 KO Donji grad, Subotica, Ulica Beogradski put 123 (46.078257^o, 19.679094^o).

Javni uvid u predmetnu Studiju može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, I. kat, soba 129, svakog radnog dana od 10 do 12 sati, od 10. 6. 2019. do 8. 7. 2019. godine, a javna prezentacija Studije bit će održana 8. 7. 2019. godine u 12 sati u prostorijama Službe.

Uvid u predmetnu studiju možete izvršiti na sajtu grada Subotice (www.subotica.rs) na oglasnoj ploči u odjeljku »životna sredina«.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz Hrvatske riječi koji VAŽI DO 11. 6. 2019.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojima možete objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priložen kupon kojega objavljujemo u svakom broju Hrvatske riječi.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

Hrvatska likovna udruga CroArt prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

HKC Bunjevačko kolo, Likovni odjel, prodaje slike svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, Ul. Preradovićeve 4, radnim danom od 8 do 14 sati. Tel: 024/556-898 ili 555-589.

AKCIJA!
SG
internet

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA KARADORDEV PUT 2 TEL: 024/555785
WWW.TIPPNET.RS

U Tavankutu predstavljena knjiga o životu slavnog hrvatskog nogometaša

Na trnovitu putu od zvijezda do zaborava

Kada sve izgleda kao bezizlazna situacija, vjera u Boga i pozitivno razmišljanje je ono što nas vraća, poruka je knjige *Ivan Gudelj – Hajdučka priča*, autora **Blaža Duplančića**, koja je koncem prošloga tjedna predstavljena u prostorijama Nogometnog kluba Tavankut.

Knjiga, naime, predstavlja životnu ispovijest proslavljenog nogometaša splitskog *Hajduka* i svojedobno najboljeg juniora Europe **Ivana Gudelja** (59), koji je svoju karijeru morao nenadano prekinuti uslijed teške bolesti.

Životna priča sportaša čiji se san raspilnuo u 26. godini ispisana je prije devet godina u knjizi sportskog novinara *Slobodne Dalmacije* Blaža Duplančića *Ivan Gudelj – Hajdučka priča*, u kojoj je iznio presjek Gudeljeva života, počevši od djetinjstva, početka karijere, njezinog vrhunca, te naglog i iznenadnog kraja. Knjigu je pisao dvije godine, a informacije za pisanje pronalazio je u razgovorima s nogometašem, te u arhivskim novinskim člancima. Ivan Gudelj bio je kapetan *Hajduka* i reprezentacije Jugoslavije, s kojom je igrao na Svjetskom prvenstvu u Španjolskoj i Europskom prvenstvu u Francuskoj. Kao mlad igrač dostigao je zvjezdane trenutke u karijeri. Imao je 26 godina kada je trebao ostvariti transfer iz *Hajduka* u *Real Madrid*, ali se teško razbolio i zbog hepatitisa B, odnosno žutice, naglo završio svoju nogometnu karijeru, čime su u jednom trenutku bili srušeni svi njegovi snovi. »Nikada nisam dočekao transfer u *Real Madrid*, već je bolnica *Fran Mihaljević* bila moja realnost. Život mi je bio noćna mora, a izvukla me vjera. U to vrijeme igrači *Dinamo* i *Hajduka* su bili veliki prijatelji i družili smo se, posjećivali. Imao sam sve i u trenutku sam to sve i izgubio kad sam saznao da sam teško bolestan. Još godinama sam razmišljao kao igrač. Noću, kad bih sklopio oči, u mislima su mi se vrtjele slike najdražih utakmica koje sam odigrao u *Hajdukovu* dresu. Karijera mi je trajala dovoljno dugo da shvatim koliko je kratak put od zvijezda do zaborava«, rekao je Gudelj.

Nemojte se predavati, upornost i rad put su za uspjeh

Tri godine Gudelj se na razne načine pokušavao izliječiti, a nakon što je prestala svaka nada u povratak nogometu, morao je krenuti od nule. Upisao je fakultet i počeo novi život.

»Kao 26-ogodišnji mladić nisam mogao raditi ono što sam najviše volio, a to je nogomet. Morao sam se prije svega boriti s

Ivan Gudelj

bolešću, a potom i sam sa sobom. Kako pobijedi, kako pobijediti bolest, kako u tom trenutku naći pravi put, bila je moja misao vodilja. Moja priča na kraju je završila sretno i uspješno. Bolest sam pobijedio i upisao Kineziološki fakultet u Zagrebu, na kojem sam studirao šest godina. Svaki ispit je bio ushićenje koje me je postupno odmicalo od depresije. Diplomirao sam i posvetio se trenerskom poslu. Dakle, moja poruka je da se sve može, pa i završiti fakultet u 40. godini«, prisjetio se slavni nogometaš, te dodao kako se svakome može nešto loše u životu dogoditi, ali da tada ne treba odustati nego se nastojati boriti za bolje sutra.

Promociju knjige vodio je **Ivica Grnja**, legenda osječkog nogometa, koji je tom prigodom podsjetio na Gudeljevo odrastanje u Zmi-javcima pokraj Imotskog, dolasku u *Hajduk* i o životnoj borbi nakon što ga je bolest odvojila od nogometnih terena.

Uz potresnu priču o teškom mirenju s činjenicom da s 26 godina mora u bolnicu umjesto u *Real Madrid*, knjiga ujedno donosi i Gudeljeva sjećanja na najvažnije utakmice *Hajduka* i reprezentacije iz njegova vremena. Tako je uz predstavljanje knjige na promociji prikazan i kratki video uradak, sažet iz nekoliko značajnih Gudeljevih utakmica. Gudelj je u svojoj karijeri odigrao ukupno 362 utakmice za *Hajduk* i postigao 93 pogotka. Za ondašnju reprezentaciju igrao je 33 puta i postigao tri zgoditka.

Na jesen premijera dokumentarnog filma o Gudelju

Ivan Gudelj se u potpunosti posvetio trenerskom poslu, te je donedavno bio dugogodišnji izbornik hrvatske reprezentacije mlađih uzrasta, a trenutačno je regionalni instruktor za Dalmaciju.

Knjiga je u proteklih devet godina promovirana u desetak mjesta na prostoru bivše Jugoslavije, te u Austriji i u Njemačkoj. Novost je da je na temelju knjige snimljen dokumentarni film o Ivanu Gudelju i *Hajdučkoj priči* redatelja **Tomislava Žaje**, a premijera se očekuje u listopadu, u Splitu. »U dokumentarcu se pojavljuju moje bivše kolege, liječnici, kao i sadašnji igrači reprezentacije tako da je film prilično emotivan i, kao i knjiga, također nosi poruku da nema uistinu situacije iz koje čovjek ne može izaći kao pobjednik.«

Za knjigu *Ivan Gudelj – Hajdučka priča* autor Blaž Duplančić dobio je 2010. godine nagradu za izdavaštvo Zbora sportskih novinara Hrvatske.

Marija Matković

Boks žene

Somborskoj boksačici europska bronca

GALATI, RUMUNJSKA – Članica BK *Sombor* **Aleksandra Tepavac** svoj vrlo zapažen nastup na Europskom juniorskom prvenstvu začinila je brončanim odličjem. U polufinalnoj borbi kategorije do 63 kg poražena je od najbolje juniorke Starog kontinenta, Talijanke **Viole Piras**. Meč je okončan odlukom suca u ringu 80 sekundi prije isteka regularnog vremena. Piras je blistala i u finalu, rezultatom 3:2 svladala je neugodnu Irkinju **Christin Vinnie Mc Donough**. Uz Aleksandru Tepavac, brončanu medalju osvojila je i **Annie Manukjan** iz Njemačke. Mlada Somborka je na prvenstvu bila najbolje plasirana članica reprezentaciji Srbije, ujedno i jedina na pobjedničkom postolju. Osvajanje odličja prethodile su pobjede u eliminacijskim mečevima protiv predstavnice Litve **Kardokaite** i **Džihun** iz Ukrajine.

Nogomet

Srpska liga Vojvodina

Mladi opravdali povjerenje

SUBOTICA – Pred svega stotinjak navijača nogometaši *Bačke 1901* u 33. kolu su poraženi rezultatom 0:2 (0:1) od šestoplasiranog *Željezničara*. Ova utakmica ni za Subotičane ni za Pančevce nije imala rezultatski značaj, pa je meč igran bez velikog pritiska. Trener **Savo Pavićević** izveo je na travnjak nogometaše koji su tijekom proljeća bili u drugom planu i tako stekao uvid u njihove mogućnosti u istinskoj, ligaškoj borbi. Dečki su u cijelosti opravdali ukazano povjerenje, a samo neiskustvo, pomalo i nedostatak sreće u odlučnim momentima, onemogućili su ih u postizanju povoljnijeg rezultata. Domaćini su odigrali odlično prvo poluvrijeme, a za promašaje **Orčića** u 4. i 14., te **Lukića** u 27. minuti kažnjeni su pogotkom gostiju nakon brze kontre u posljednjim sekundama prije odlaska na odmor. U nastavku jaka kiša je znatno utjecala na igru, a napadači obiju ekipa zapucali su po nekoliko obećavajućih prigoda. Pavićević je nakon odmora u igru ubacio šesnaestogodišnjeg **Šušnjara** i dvije godine starijeg **Nenadovića**. Iako su domaćini u finišu utakmice opsjedali vrata gostiju, lopta jednostavno nije htjela u mrežu, a nova kazna uslijedila je iz brze kontre na isteku dodanog vremena, pa su tri boda pripala spretnijoj i sretnijoj ekipi. U posljednjem ovosezonskom kolu *Bačka 1901* će gostovati u Zrenjaninu kod ekipe *Radničkog*, a osvojeni bod doveo bi Subotičane na 4. mjesto prvenstvene ljestvice.

Vojvođanska liga Sjever

Preokret u finišu

CRVENKA – Pred četrdesetak gledatelja *Tavankut* je u pretposljednem, 29. kolu, na gostovanju u Crvenki poražen od istomene ekipe rezultatom 2:1 (0:1). Domaćini su u utakmicu ušli nonšalantno, pa im se takva igra osvetila već u 5. minuti. Jedan kontranapad Tavankučana efektno je završio **Pejić Tukuljac**. Skoro neometan ustremio se prema vratima domaćina i loptu iz punog trka poslao pod gredu nemoćnog vratara **Drinčića**. Nakon odmora probudili su se i domaćini, pa su malobrojni gle-

datelji uživali u nadigravanju. Uz podosta propuštenih prigoda, tek u finišu utakmice Crvenčani su uspjeli preokrenuti rezultat. Poravnali su u 76., a šest minuta kasnije, uz pomoć igrača gostujuće obrane, zatresli su mrežu nemoćnog **Saboa**. U narednom, pretposljednem kolu, Tavankučani će ugostiti doprvaka, ekipu *Sloge* iz Čonoplje.

Porazom se oprostili od navijača

SOMBOR – U pretposljednem, 29. kolu, *Radnički* je na svojem travnjaku bio vrlo gostoljubiv. Gostima, petoplasiranoj Bajši, prepustili su puni plijen uz rezultat 2:4. Kako je utakmica bila bez rezultatskog značaja, rivali su igrali obostrano otvoreno, bez kalkulacija, pa su malobrojni gledatelji uživali u dopadljivom nogometu. Treneri su na travnjak izveli dosta mladih igrača, koji su na proljetosnjim utakmicama imali zanemarivu minutažu. Željni igre, upravo ovi mladići su diktirali tempo. Somborci će u posljednjem, 30. kolu, biti gosti sugrađanima, neprikosnovenom lideru prvenstva, *Radničkom 1912*.

Sedmica za poluvrijeme

BAČKI BRESTOVAC – Lider prvenstva, *Radnički 1912*, pred pedesetak gledatelja na igralištu u Bačkom Brestovcu za jedno poluvrijeme je potopio fenjeraša BSK s visokih 0:7 (0:7). Domaćini su se već odavno oprostili od ovog ranga natjecanja, a ovu utakmicu su započeli s devet igrača na travnjaku. Lider je doputovao s bonus nogometašima, koji su do odmora bez ikakvih problema sedam puta zatresli mrežu BSK-a. Strijelci su bili **Radev** u 5., 10. i 41., **Šarenac** u 9., **Mančić** u 27. i **Kovačev** u 22. i 29. minuti. Tijekom odmora domaćini su obavijestili zvaničnike i goste da im trojica igrača zbog ozljeda nisu u stanju nastaviti igru, pa je utakmica završena postignutim rezultatom. U posljednjem kolu prvak će odigrati gradski derbi protiv ekipe *Radničkog*.

Poraz bez značaja

APATIN – U igri bez rezultatskog značaja OFK *Mladost Apa* je pred dvjestotinjak svojih navijača poražena od OFK *Vrbasa* rezultatom 0:2 (0:1). U ravnopravnom nadigravanju obiju ekipa gledatelji su vidjeli niz atraktivnih poteza, odličnih udaraca na vrata, ali i nezaboravnih obrana obojice vratara. Gosti su u oba poluvremena iskoristili po jednu prigodu, u 35. i 82. minuti, i iz Apatina zasluženno odnijeli pun plijen. U narednom kolu OFK *Mladost Apa* će gostovati u Bačkom Petrovcu kod jedanaestoplasirane *Mladosti*.

PFL Sombor

Pobjeda nakon tromjesečnog posta

SOMBOR – Somborski ŽAK je u posljednjem ovosezonskom kolu na svojem travnjaku protiv *Tvrđave* iz Bača rezultatom 2:1 osjetio slast pobjede nakon puna tri mjeseca. Somborci, ekipa koja je u zimskoj pauzi slovila jednim od kandidata za najviši plasman, najveće su razočaranje u proljetnoj polusezoni. Ovom pobjedom otklonili su i teorijsku opasnost od nepredviđenih zbivanja u Vojvođanskoj, odnosno Srpskoj ligi, pa će se i naredne jeseni natjecati u PFL Sombor. Za razliku od *željezničara*, Bačani su proljetos pravodobno pobjegli iz skupine ugroženih ekipa, pa su završnicu prvenstva odigrali bez straha od ispadanja.

NOVI ŽEDNIK – U pretposljednem kolu *Preporod* je na svojem travnjaku, u derbiju začelja, poražen s visokih 2:6 (1:2). Novo-žedničanima ništa nije polazilo za nogom, pa su već na odmoru gosti bili u minimalnoj prednosti. U nastavku je domaćin potpuno pao u igri, a gosti su to iskoristili i napunili im mrežu. U narednom, posljednjem kolu, Novožedničani će gostovati u Feketiću i protiv šestoplasiranog *Jadrana* pokušati iščupati bodove spasa.

Bajmačani pokazali tko je gazda

ĐURĐIN – Đurđinčani su u pretposljednem kolu na svojem travnjaku ostali bez ijednog boda. Porazeni su od objektivno jače ekipe, *Radničkog 1905* iz Bajmaka, rezultatom 1:3 (1:1). U posljednjem kolu Đurđinčani će gostovati u Ravnom Selu kod trećeplasiranog *Proleter*a, a Bajmačani će ugostiti petoplasiranog *Njegoša* iz Lovćenca. I jedna i druga utakmica će biti bez ikakvog rezultatskog značaja.

Općinska liga Bačka Palanka

Za Plavance prvenstvo završeno

PLAVNA – *Sloga* je u pretposljednem ovosezonskom kolu na svojem travnjaku ugostila favoriziranu *Budućnost* iz Gložana. Po očekivanju, Plavanci su poraženi rezultatom 0:3, a kako su u narednom kolu slobodni, za njih je ova sezona i završena. *Sloga* će prvenstvo najvjerojatnije završiti na 6. mjestu, sve ostale kombinacije bile bi nerealne. Fenjeraš *Slavija* iz Bođana, slobodna u ovom kolu, u posljednjem će gostovati u Malom Baču, kod dofenjeraša *Mladosti*.

STAPAR – Nogometaši *Dunava* završili su sezonu porazom. U posljednjem kolu, na gostovanju u Stapar, u utakmici bez ikakvog rezultatskog značaja, viđena je prava goleada. Iako poraženi rezultatom 7:3 od četvrtoplasiranog *Hajduka*, Monoštorci mogu biti zadovoljni. Proljetnu polusezonu odigrali su prilično dobro, a u ekipu su uveli i nekoliko golobradih mladića, na koje će, ukoliko ne bude nepredviđenih odlazaka, moći računati na dulje vrijeme.

Sonćanke ovjerile vizu za Francusku

APATIN – Proteklog vikenda u sportskoj hali OŠ *Žarko Zrenjanin* u Apatinu održano je Prvenstvo Srbije u mažoret plesu. Na natjecanju su sudjelovale mažoretkinje iz Bele Crkve, Soko Banje, Šapca, Sonte i Apatina. Osim predstavnika lokalne uprave, natjecateljice su pozdravili i dopredsjednik i generalni tajnik Europske mažoret asocijacije **Dejan Đurić** i **Alen Ščurić**. Zapažen nastup imale su članice KUD-a *Mažoret* iz Sonte **Sara Butković** u kategoriji solo junior mace, a **Darija Kuruc** i **Anđela Šegrt** bile su neprikosnovene u formaciji duo junior štap. Pobjednice državnog prvenstva u formaciji kadeti pompon bile su Sonćanke. Sve pobjednice Prvenstva Srbije plasirale su se na Europsko prvenstvo u mažoret plesu, koje će biti održano u rujnu ove godine u Francuskoj.

Ivan Andrašić

Košarka

Košarkaški turnir veteranki i veterana

SUBOTICA – Subotica će od 7. do 9. lipnja biti domaćin sada već tradicionalnog, XXII. po redu Međunarodnog turnira veteranki i veterana. Prijavljeno je preko 30 ekipa iz Italije, Slovenije, Hrvatske, Bosne, Crne Gore, Makedonije, Mađarske i Srbije. Utakmice će biti igrane u Dvorani sportova, te osnovnim školama *Žarko Zrenjanin* i *Majšanski put*.

POGLED S TRIBINA

Jubilee

Iako nije odigrao niti minute u finalnom duelu svog *Liverpoola* i *Tottenhama* (2:0), **Dejan Lovren** je postao deseti hrvatski nogometaš koji u svom CV-u može potpisati naslov osvajača Lige prvaka. Neuklapanje u taktičke postavke trenera **Kloppe** za odlučujući duel nimalo ne umanjuje njegove zasluge u prijašnjim susretima koji su vodili do osvajanja najprestižnijeg klupskog trofeja u nogometnom svijetu. Lovren se tako pridružio poznatim hrvatskim perjanicama (**Bokšiću**, **Bobanu**, **Šukeru**, **Šimiću**, **Biščanu**, **Mandžukiću**, **Modriću**, **Rakitiću** i **Kovačiću**) zaokruživši brojku slavodobitnika na impozantnih deset veličanstvenih. Nije mala stvar uzmemo li koliko stanovnika ima mala Hrvatska, a koliko već godina ima stalnog predstavnika (ali i osvajača) u finalu nad finalima.

Rekorder je naravno Luka Modrić s četiri osvojene europske krune (2014., 2016., 2017., 2018.), potom slijedi Mateo Kovačić (2016.-18.), te Dario Šimić (2003., 2007.), dok su ostali imali čast podići »ušati pokal« samo jednom u karijeri. Zanimljivo je istaknuti kako je prvi hrvatski osvajač bio Alen Bokšić, daleke 1993.

godine u prvom izdanju novoformirane Lige prvaka koja je nastala iz nekadašnjeg Kupa prvaka.

Protekli tjedan obilježilo je još jedno veliko nogometno finale, duel za pobjednika Lige Europe, drugog po jakosti natjecanja na Starom kontinentu. U još jednom engleskom finalu pobjedu je slavio *Chelsea* protiv *Arsenala* (4:1), a hrvatski nogomet je u Kovačiću ponovno upisan u povijest. Naime, igrač *Real*a iz Madrida na posudbi u *Chelseu* postao je tek drugi Hrvat kojemu je uspjelo objediniti naslove u oba klupska natjecanja (prvi je Ivan Rakitić, *Sevilla* i *Barcelona*). Za razliku od svog reprezentativnog kolege Dejana, Mateo je odigrao gotovo cijeli finalni susret i značajno pridonio velikom trijumfu svoje momčadi.

Hrvatsku nogometnu reprezentaciju očekuje nastavak kvalifikacija i izuzetno značaj susret protiv Walesa, pa će se priključivanjem dvojice velikih eurolavljnika dobiti na jačanju pobjedničkog ozračja koje je itekako potrebno nakon kiksa protiv Mađarske.

Osobito što će *vatreni* za ovaj susret biti oslabljeni neigranjem Rakitića (osobni razlozi) i nekoliko ozlijeđenih igrača.

Na krilima uspjeha hrvatskih predstavnika u euro kupovima reprezentacija bi trebala ponovno uzletjeti do vrha tablice u kvalifikacijama za sljedeće Europsko prvenstvo.

D. P.

U NEKOLIKO SLIKA

Dužijanica malenih

Iz Ivković šora

Drum...

piše: Branko Ivković

Faljniš, čeljadi moja. Jevo ja ponamirivo. Bio sam i babica jednoj krmači. Fala Bogu, lipo naprasila, a sad nek da Bog da i odrani pa će sve bit kako triba. Nikako već napabirčit na ove poreze i »dadžbine«, otac i prokarto ko i i izmislio. Ne čudim se opšte ovoj mladeži, čeljadi moja, što lipo spakuju bučure i odu u bili svit. Ta tamo i ako se ne provedeš baš kako si zamislio, ni ti kriv barem sav svit. Dobro je divanio moj pokojni bačo, on je uvijek kad je kogod kazo što god na kaku nepravdu »Ta šta se čudiš, ko će koga neg svoj svoga«. Al opet kad čovik gleda tu televiziju, odno je andrak, pa sve nam lipo i medeno, samo što nam ne padaju šećeri s neba. I to ne makar kaki već oni fini zapakovani u šaren papir, pa samo malkoc dignes glavu, zažmiriš pod sunce i vikneš »negro«, jal »svileni, krumpiroški, jal papren« i ono ti napada pun šešir, u dva ne mož ni stat. Doduše, ja bi moro zapovedit kake mekane jel nemam zubi pa ne možem grist, a ne volim sisat šećer. Niki dan padala kiša kugod luda, pa ko velim sam sebi idem malkoc priko dana i ja pogledat televiziju, ni ovako ne mož ništa radit. Kako sam otvorio, ono naš stoji i divani. Nisam oma ni skonto šta je dok nisam vidio da nji par drima, par gleda u telefone, jedan čopor se okreće i divani što god. Velim sam sebi »aha, ovo je kandar kaka skupština«. Glavni divani, pa divani, pa divani, ja sam moro jedno četiri puta ić napolje... on furtom divani. Triba to i izdurat, čeljadi moja. Samo stat i divanit, a ne izač čerez sebe. Niki sam se, borme, i uvirio da nije lako bit političar. Ja, borme, ne bi mogo nikako. Ta puko bi, jal bi ovi oko mene popadali. Ta dosta od divana, ionako nije naminjen nama običnim čeljadima. Od tog što se izdivanilo ja borme polak nisam svatio ni razumio. Neg, jeste i vidili, čeljadi, opet se već po devetnesti put opravila »Lira naiva«, ono skupljanje i druženje narodni pisnika. Sad je bilo u onoj maloj varoši u Surčinu, domaćinskoj, kugod u Ivković šoru. To vam je tamo di uzleću i sleću krilatice. Bio i ja, borme. Još sam se i slikovo da mi ostane za uspomenu. Ha, sad se čudite. Ta, vite da ja svudan imam poznatog svita. Ne kaže zabadavad moj Periša da se već boji otvorit pivo, boji se kaže da i otaleg ne iskočim. A na »Liri« je bilo samo tako. Sve kako triba. Bilo nas sa svi strana. Za to se već, kugod i uvijek, postarala naša snaš Kata i njezin Ervin, a drago mi da je sve više i više mladi, čak i dice. To nam divani da se nećemo tako lako dat utrnit. Ta di bi, pa priživili smo mi i veće majstore; turali su klipove u točkove od naši paorski kola i fajin veći kraljovi i političari od ovi sadašnji pa nas nisu otrli a borme se ni ovima nećemo tako lako pridat. Eto, samo da još uspijem dospit vidit i ono novo Marjanovo pozorište, bilo u Bunjevačkom kolu, al nisam dospio. Pak, kad se ponovo sigralo obavezno idem ako Bog dragi da. E, sad moram ić namirivat. Odavno je već vrime, a ja se zadivanio. Čudi me da naš Jela ne više već di sam. Ajd zbogom, čeljadi moja.

Bać Ivin štodir

Ko ni otpravan bolje će projt

piše: Ivan Andrašić

Bać Iva samo što se latijo fruštuka, čuje niko rda na vraci. Taksa se stvorijo u ganku niotkud, bisno laje, čeljade bi pomislilo da će rastrgnit noga što rda. Izašo, otiro ga u stražnji dvor i odrezijo sokak. Mogo i mislit, kum Tuna. Za poštaša rano, kuršmita već davno nemu, a noga iz komšickoga sela ni zvo. Ni čađar već godina ne ide sokakom, u poslidnje vrime se svačim bavi, al najmanje sonim što bi tribo. Uvik u selu i bijo jedan čađar, pa imo priko cile godine pune ruke posla. Vi godina ne. Vada se već ni po najveće zime ne puši iz više o polak odžaka. Puno mlađi poodlazilo trbuvom za kruvom, a stariji kako odlazu nonaj svit, puno kuća ostane zarezito, pa zote odžake čađar više ni ne triba. Kum Tuna unišo, nusput uzo nikaki busenčić i zaitijo ga na Taksu. Vaj se zatiro, drot da pokida. Bisno laje, zubi samo sivu. »Kume, neka baš tako. Potli se čudiš što ti ne volji. A bome, ni mene ni pravo ka kogod dojde u moj dvor tuć mojega kera«, veli bać Iva i nalje mu polučak dudovače. Ni mu ni pito jal fruštukovo. Narizo šunke, kobasice i slanine, a za dram udarijo u tavicu četveroj jaja. Kum Tuna se oma privatijo, al se i namrgodijo na crni krv. »Ne znam, kume, kako možeš to jist, o prva zalogaja mi sto prisidat«, veli i gucne malo dudovače. Drugoga kruva bać Iva ni imo, ne jide bili, pa i ne kupuje otkako njegova ošla u Švapcku. Jedino ako se nada kakima gostima. »Otkud ti tako rano? Nisi u selu bijo već i Bog zaboravijo otkad, a sad najedamput prija fruštuka?«, pita bać Iva priko zalogaja i gucne malo čaja. »Ta, kume, ne bi ni sad došo, al dite i snaja mi ošli na nikaki seminar, šta li, pa jim male nema ko na lemuzine odnet u škulu. A ko će onda neg ja? Šta je skoknit iz varoši, čoveku ni teško za svoje«, veli kum Tuna i pita jal još ima katarke. Bać Iva donese bocu nastal, a on sam nalje bukaricu. »Pa dobro, kume, jal nisu već dosta veliki da sami zarezu kuću i otidu u škulu? U koji razred idu?«, pita bać Iva i čudi se. »Dite ide u sedmi, cura u osmi. A eto, moji ji tako o prvoga, pa se navadili. A i zašto ne bi, ka su mogućni? Ako baš kadgoda i ne možu, skoknemo ja jal moja, ko i danas. Lemuzina mi službena, ništa mi ne košta, naj što tira ima dobre nadnice, pa nikada ni ne pita zašto i kud i koga nosi. Eto, odno i sad dicu do škole, pa će potli obaviti svojega posla. Ka škula bude gotova, doneće dicu doma. Ja nisam tijo s njim, reko idem malo vidit šta radi moj kum. Ajoj, skoro zaboravijo, dono i curama malo milošće«, veli kum Tuna i metne nastal dvi kesice šareni šećera. »Ta idi, kume, nisi se tribo trošit. A ni jim više ni pristalo, davno se zadivojčile, ošle svaka svojim putim, za svojim poslim. Ritko nam više i dojdju«, veli bać Iva i odgurne šećere prid kuma Tunu. »A znadeš, ta tvoja unučad nikoga ni ne poznaju. Ako kadgoda i projdu sokakom, nuz nas projdu ko nuz turcko groblje. Samo ji nosite, ne brinem se za nji, neotpravni najbolje i projdu u životu«, veli bać Iva. Kum Tuna ni ništa odvratio, popijo još jednu bukaricu i ošo. Ni zbogom ni reko.

NARODNE POSLOVICE

- Pametni ljudi uče se na tuđim greškama, budale na vlastitim.
- Njega može voljeti samo rođena majka.
- Najviše se vole ljudi koji imaju iste vrline, najviše se mrze koji imaju iste mane.
- Najgore je kad padneš u njenim očima.

VICEVI, ŠALE...

Razgovaraju Perica i Ivica:

– Kad ja zakrpih hlače, nitko ne može primijetiti da su krpljene, kaže Perica.

Na to će Ivica:

– Isto je i kod mene, kad ja izglacam hlače nitko ne primijeti da su glačane.

Konobar i gost razgovaraju:

– Što imate u ponudi?

– Danas nudimo zečtinu.

– Uh, to ne volim.

– Zašto? Jako je ukusno.

– Ne, ne, hvala, ne volim brzu hranu.

Čovjek ulazi u kavanu i naručuje s vrata:

– Konobar, molim pet viskija.

Konobar donese i čovjek ih popije jedan za drugim.

– Konobar, molim četiri viskija.

Čovjek također popije jedan za drugim i već diže ruku:

– Konobar, molim tri viskija.

Čovjek popije i kaže konobaru:

– Ništa mi više nije jasno, što manje pijem, sve sam više pijan.

DJEČJI BISERI

- U školu ideš kada napuniš puno godina, sa šest ili sedam, ne znam točno.
- Nekada kad prave reklame za stari proizvod, samo montiraju da bude kao nov.
- Priroda je zeleno područje koje na sebi može imati i malo smeđe boje.

(preuzeto iz emisije Kefalica)

FOTO KUTAK

**PETAK
7.6.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Riječ i život: Dođi k sebi
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:00 Normalan život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:19 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Prkos, američki film
22:20 Dnevnik 3
22:35 Sport
22:55 Donnie Brasco, američki film
01:00 Telenovela, humoristična serija
01:20 Frankie Drake istražuje
02:05 Veterinar Engel
02:50 Dr. Oz
03:30 Susret dviju voda - Tajne portugalske divljine, dokumentarni film
04:20 Velika tura po literaturi: Azurna obala Erike i Klaus Manna, dokumentarni film
05:15 Sve će biti dobro, serija
06:00 Imperij, telenovela

05:24 Kultura s nogu
05:54 Regionalni dnevnik
06:38 Teletubbyji
07:02 Juhuhu
08:32 Gradski heroji
08:43 Naprijed, Go Jetteri!
08:54 Andyjeve divlje pustolovine
09:09 Vlak dinosaura
09:38 Sve o životinjama
10:06 H2O: uz malo vode
10:31 Školski sat: Nova glazba
11:06 Naučite to i mog ljubimca
11:34 Klinika Schwarzwald
12:24 Nećemo reći mladenki
13:11 Tragovima istraživačice: Tajne vikinškog blaga, dokumentarna serija
13:36 Požar, kanadski film

15:00 Velika tura po literaturi: Azurna obala Erike i Klaus Manna, dok. film
16:00 Regionalni dnevnik
16:44 Susret dviju voda - Tajne portugalske divljine, dokumentarni film
17:36 Luda kuća
18:13 Kruške i jabuke
19:00 Vlak dinosaura
19:29 POPROCK.HR
20:05 Luther
20:58 SP u nogometu
23:03 Sherlock
00:35 Velike ljubavi 20. stoljeća: Kraj jednog svijeta, dokumentarna serija
01:31 Igra prijestolja
02:30 Požar, kanadski film
03:52 Noćni glazbeni program

**SUBOTA
8.6.2019.**

07:00 Klasika mundi: Stahuljak - jedna obitelj, dokumentarno-glazbeni film
08:00 Johnny Reno, film
09:30 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
11:10 Kućni ljubimci
12:00 Dnevnik 1
12:25 Veterani mira
13:13 Mijenjamo svijet: Nafta: Trgovina koja smrdi na sumpor, dokumentarni film
14:06 Zajedno u duhu
14:40 Prizma
15:30 Istrage prometnih nesreća
16:00 Zdrav život
16:30 Potrošački kod
17:00 Vijesti u 17
17:20 Manjinski mozaik: Život je glazba
17:40 Lijepom našom: Mostovi kultura - Jajce
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Prestiž, američko-britanski film
22:15 Neslavno slavna Florence, britansko-francuski film
00:05 Dnevnik 3
00:50 White Palace, film
02:30 Johnny Reno, film
03:55 Sve će biti dobro, serija
04:40 Treći format
05:20 Reprizni program
05:25 Veterani mira
06:10 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji, animirana serija
09:25 Ne daj se, Floki, serija za djecu
10:00 Ovo je umjetnost: Junaštvo, dokumentarna serija
10:55 Vrtlarica
11:25 Veliki snovi, a malo prostora
12:30 Špica, riva, korzo
13:35 Auto Market
14:05 Velike ljubavi 20. stoljeća: Kraj jednog svijeta, dokumentarna serija
15:00 Tenis, Roland Garros - finale
18:05 Žene, povjerljivo!
19:00 Inspektor Gadget, crtana serija
19:15 Glazbeni Top20
20:05 Prirodni Meksiko: Gorski svjetovi, dokumentarna serija
20:55 Concorde: Nadzvučna utrka, dokumentarni film
21:45 Preživljavanje u divljini
22:35 Vikinzi
23:20 Fargo
00:10 Noćni glazbeni program

**NEDJELJA
9.6.2019.**

07:17 Gentleman's Agreement, američki film
09:17 Pozitivno
09:47 Biblija
09:57 Gorjani: Svetkovina Duhova - misa, prijenos
12:00 Dnevnik 1
12:30 Plodovi zemlje
13:25 Pula: More
14:00 Nedjeljom u dva
15:05 Mir i dobro
15:35 Zdravo, to sam ja!, američki film
17:00 Vijesti u 17
17:20 Mala ubojstva Agathe Christie - Le miroir se brisa, francuski film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Tri muškarca Melite Žganjer, serija
20:45 Betonski spavači
21:45 Devedesete: Informacijsko doba, dokumentarna serija
22:30 Dnevnik 3
23:10 Gentleman's Agreement, američki film
01:10 Nedjeljom u dva
02:05 Sve će biti dobro, serija

02:50 Mir i dobro
03:15 Toruk - Prvi let, dokumentarni film
04:35 Torukov let, dokumentarni film
04:55 Reprizni program
05:20 Devedesete: Informacijsko doba, dokumentarna serija
06:00 Pula: More

05:15 Ovo je umjetnost: Junaštvo, dokumentarna serija
06:05 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
09:45 Inspektor George Gently
11:15 Shakespeare i Hathaway - privatni istražitelji
12:05 Lidijina kuhinja
12:30 Dobar, bolji, najbolji... britanski slastičar
13:35 Indeks
14:03 Klub 7
15:00 Tenis, Roland Garros - finale
18:05 Magazin LP
19:00 Meritas20Live, Tvornica Kulture 2018., 2. dio
20:05 Tenis, Bol na Braču - finale
22:05 Njemačka 83., serija
23:00 Graham Norton i gosti
23:50 Toruk - Prvi let, film
01:10 Torukov let, film
01:30 Noćni glazbeni program

**PONEDJELJAK
10.6.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Treća dob
11:35 Bonton:
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Plodovi zemlje
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera 41'11
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 Ljubav je jača od

minobacača, dokumentarni film
21:05 Da sam ja netko, serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Romano Bolković - 1 na 1, talk show
00:02 Frankie Drake istražuje
00:47 Veterinar Engel
01:32 Dr. Oz
02:17 Strana dokumentarna serija
03:07 Velika tura po literaturi: Irska Heinricha Bölla, dokumentarni film
04:02 Sve će biti dobro, serija
05:32 Reprizni program
05:42 Imperij, telenovela

05:00 Peti dan
06:00 Riječ i život: Dođi k sebi
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Mađioničarska kemija
11:05 Indeks
11:35 Klinika Schwarzwald
12:30 Nećemo reći mladenki
13:15 Popuna
13:30 Čufte ili dvaput se živi, njemačko-austrijski film
15:00 Velika tura po literaturi: Irska Heinricha Bölla, dokumentarni film
16:00 Regionalni dnevnik
17:35 Auto Market
18:05 Dokumentarna emisija/film - kratka forma
18:20 TV Bingo
19:00 Crtani film/serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Planine - Život iznad oblaka: Himalaja, dokumentarna serija
21:00 Ljubav po mjeri, američki film
22:35 Domovina
23:20 Igra prijestolja
00:10 Čufte ili dvaput se živi, njemačko-austrijski film
01:35 Kraljica noći, telenovela
02:20 Noćni glazbeni program

**UTORAK
11.6.2019.**

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel

11:10 Glas domovine
11:35 Informativka
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Znanstveni krugovi
14:30 Zdrav život
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera 37/52
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:05 U svom filmu
21:03 Velike svjetske rijeke: Mississippi, dok. serija
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:22 Hrvatska za 5
00:12 Frankie Drake istražuje
00:57 Veterinar Engel
01:42 Dr. Oz
03:17 Kraljičini otoci: Šetlandsko otočje
04:12 Sve će biti dobro, serija
04:57 Glas domovine
05:22 Informativka
05:27 Reprizni program
05:42 Imperij, telenovela

05:05 Izvan formata
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
09:41 Sve o životinjama
10:01 Juhuhu
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Grad Rijeka
11:35 Klinika Schwarzwald
12:20 Cesarica - HIT svibnja
12:25 Nećemo reći mladenki
13:25 Ukradeno čudo, kanadski film
14:52 Cesarica - HIT svibnja

15:00 Kraljičini otoci: Šetlandsko otočje
16:00 Regionalni dnevnik
17:28 Cesarica - HIT svibnja
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
19:00 Cesarica - HIT svibnja
19:03 Crtani film/serija
19:30 POPROCK.HR
20:05 Planine - Život iznad oblaka: Ande, dok. serija
21:00 Prodavačica, film
22:45 Domovina
23:30 Igra prijestolja
00:20 Ukradeno čudo, kanadski film
01:50 Kraljica noći, telenovela
02:35 Noćni glazbeni program

SRIJEDA 12.6.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
10:20 Veterinar Engel
11:10 Eko zona
11:35 Bonton
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Potrošački kod
14:30 Pogled preko granice - Hrvati u BiH
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Frankie Drake istražuje
17:00 Vijesti u 17
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
19:59 Loto 7
20:05 Kultura s nogu

20:36 Slušaj kamen, dokumentarni film
21:01 Mijenjamo svijet: Mlada talijanska mafija - Novo lice terora, dokumentarni film
22:00 Otvoreno
22:50 Dnevnik 3
23:25 Telenovela, humoristična serija
23:50 Frankie Drake istražuje
00:35 Veterinar Engel
01:20 Dr. Oz
02:55 Kraljičini otoci: Otok Man, dokumentarna serija
03:50 Sve će biti dobro, serija
04:35 Kultura s nogu
05:05 Eko zona
05:30 Reprizni program
05:45 Imperij, telenovela

05:15 Što je klasik?
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Jezični kviz
11:05 Luka i prijatelji
11:35 Klinika Schwarzwald
12:30 Nećemo reći mladenki
13:17 Cesarica - HIT svibnja
13:25 Priručni zaručnik, američki film
14:54 Cesarica - HIT svibnja
15:00 Kraljičini otoci: Otok Man, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Dokumentarna serija - strana
17:25 Luda kuća
18:00 Game, set, Hrvatska - humanitarni meč Zaklade Marin Čilić, prijenos
19:30 POPROCK.HR

20:05 Autobiografija: Duhovi Mulhollanda, dok. serija
21:00 Nerve, američki film
22:40 Doktor Thorne, serija
23:27 Doktor Thorne, serija
00:15 Priručni zaručnik, američki film
01:45 Kraljica noći, telenovela
02:30 Noćni glazbeni program

ČETVRTAK 13.6.2019.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:10 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:10 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:00 Vijesti
10:10 Dobro jutro, Hrvatska
10:20 Veterinar Engel
11:10 Ako svih nas više nema, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:25 Imperij, telenovela
13:15 Dr. Oz
14:05 Dokumentarna serija - domaća
14:30 Prometej
15:00 Dobar dan, Hrvatska
15:55 Frankie Drake istražuje
17:20 Kod nas doma
18:10 Potjera
18:59 Vrijeme
19:00 Dnevnik 2
19:44 Vrijeme
19:47 Tema dana
20:00 Loto 6/45
20:05 Šifra
21:00 Puls
22:00 Otvoreno

22:50 Dnevnik 3
23:22 Frankie Drake istražuje
00:07 Veterinar Engel
00:52 Dr. Oz
01:37 Strana dokumentarna serija
02:27 Kraljičini otoci: Jersey, dokumentarna serija
03:22 Sve će biti dobro, serija
04:07 Znanstveni krugovi
04:32 Reprizni program
05:22 Prometej
05:47 Imperij, telenovela

05:20 Knjiga ili život
05:50 Regionalni dnevnik
06:34 Juhuhu
06:35 Teletubbyji
10:02 H2O: uz malo vode
10:30 Školski sat: Prava djeteta
11:05 Pozitivno
11:35 Strani igrani film
13:17 Cesarica - HIT svibnja
13:25 Najpoželjniji donor, njemački film
14:55 Cesarica - HIT svibnja
15:00 Kraljičini otoci: Jersey, dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:45 Dokumentarna serija - strana
17:28 Cesarica - HIT svibnja
17:35 Luda kuća
18:15 Kruške i jabuke
18:50 Cesarica - HIT svibnja
19:30 POPROCK.HR
20:05 Klub 7
21:00 Ničiji sin, hrvatski film
22:45 Doktor Thorne, serija
23:35 Najpoželjniji donor, njemački film
01:05 Kraljica noći, telenovela
01:50 Noćni glazbeni program

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 sati na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati, a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati. Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

GLAS DOMOVINE

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasi Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

HRVATSKA PANORAMA NA TV SUBOTICA

Hrvatska panorama u produkciji UN Cro info emitira se na TV Subotica. *Cro info vijesti* mogu se gledati svakim radnim danom, od 15 sati i 30 minuta, 17 sati i 50 minuta, 22 sata i 30 minuta i pola sata nakon ponoći. Emisija *Motrišta* emitira se u premijernom terminu utorkom od 20 sati, te u repriznim terminima srijedom od 10 sati i nedjeljom od 21 sat. Polusatna emisija *Zlatna škatulja* je na programu premijerno petkom od 20 sati, a reprizira se nedjeljom od 17 sati i 30 minuta te utorkom od 13 sati i 30 minuta.

Zapis s terena

Iluzija za sunčan dan

Postala sam kao neka strina i to ne neka moderna, interesantna, nego baš dosadna strina koja samo zanovijeta o vremenu. Ispalo je da me ništa drugo ne muči, ne okupira misli, ne brine kao kiša koja ne prestaje padati i kvariti mi svaki plan. I znam ja da je ona značajna za zemlju, da će sve ljepše roditi ali šesti je mjesec i ja bih da sklonim jaknu u džak, da provedem dan vani, da veslam, upijam sunce i ne ložim peć. No, obećala sam si da ću prihvatiti okolnosti i naći užitak u svakom danu bez obzira na vrijeme.

Posjeti metropolama su dobri, jer nude sadržaje i za kišne dane. Upravo time smo se vodile kada smo pristale voziti kolegicu u Beograd, ona poslom, a mi istraživački. Beograd, kao što sam u nekoliko navrata potvrdila i ne želim se ponavljati, ne volim ali volim skitati, pa je poziv bio primamljiv. Mozak sam ubacila u petu i krenula razmišljati što bismo mogle raditi, što običi. Muzej iluzija me već dugo plijeni fotografijama koje moji prijatelji kače na društvene mreže i brzo je ušao na moju listu »to do« stvari. Kada se nešto treba dogoditi, onda i okolnosti rade da pojednostave realizaciju, pa se ispostavilo da je muzej udaljen od odrednice do koje smo taksirali cijelih 500 metara hodom. Idealno. Super okolnost broj dva je prestanak kiše u momentu kada smo ušle u bijeli grad.

Muzej iluzija

Ideja je da posumnjate u čula, da ih zbunite i upitate se što je stvarno(st), a što iluzija. Muzejska zbirka iluzija podijeljena je na dva kata. Iskreno, meni se čini da nema nekog objašnjenja zašto je koji eksponat baš na tom katu, ali kako bilo svi do jednog će vas na prvom mjestu zabaviti. Internet je pun tih slika iluzija, ali uživo je sasvim druga priča. Gledate u zbirku holograma, osmatrate instalaciju i konstatirate da naše pretpostavke o svijetu jesu zapravo samo pretpostavke.

Gledam i ne vjerujem

Sve eksponate možete podijeliti u tri grupe: instalacije, slike i sobe. Mislim da su sobe najpopularnije, i to iz dva razloga. Varka je očigledna, i to uglavnom osjetite na vlastitoj koži jer postajete subjekt cijele priče, a i najbolje fotke možete upravo u njima napraviti. Osim, ako, kao mi, niste te sreće da zajedno s vama uđe i brojna grupa đaka koji će vam napraviti gužvu i malo skratiti strpljenje. Ali dobro, to je rizik na koji si spreman kada popularna mjesta obilaziš vikendima. Antigraviti soba, obrnuta soba, soba zrcala, *vortex tunel*, ames soba. *Vortex tunel* je nešto što smo mi dobili kao dobrodošlicu jer smo obilazak počeli s drugog kata. Poanta je u rotirajućem cilindru kroz koji trebate proći preko mosta koji prolazi kroz njega. Prilično jednostavno izgleda, ali nitko ne spominje da će vam se rotirati i čula. Bilo je prilično zanimljivo i nasmijani smo stigli u obrnutu sobu. Važno je da čitate objaš-

njenja uz eksponat kako bi vam sve bilo jasno. Obrnuta soba dobiva smisao tek na fotografiji. Čak djeluje jednostavno za napraviti u vlastitoj kući; meni se čini da je dovoljno okačiti saksiju na plafon i napraviti fotografiju. Ali tko zna, možda nije samo do toga. Ukoliko toliko volite sebe da vam nikada nije dosta, ima nekoliko soba sa zrcalima i bit ćete okruženi samim sobom. Ne znam je li to primamljivo ili opasno. Meni je bilo samo zabavno.

Od instalacija me je najviše zbunio varljivi štamp. Gledam štamp, gledam prorez i dajem sve što imam iz uvjerenja da štamp neće proći kroz prorez, jer se to kosi sa svim što vidim. Naravno, štamp je prošao. I baš sve je u fazonu »oči vide ono što mozak ne može razumjeti«.

Zbunjenog mozga i zabavljenog osmjeha otišle smo dalje u veliki grad, prošetale ulicama bijelog grada, uhvatile romantičan smiraj dana na Kalemegdanu i bilo je vrijeme za povratak.

Dobar kišobran za dobar dan. To je bio princip po kojem smo se odvažile i ispostavilo se da je dobitni jer je otjerao kišu. A i da nije, što meni kiša može, što mi može što mi smije, nek mi planove poremeti, eto to je sve.

Gorana Koporan

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Pretplatite se!

Uz popust od 20%

TUZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 1300 dinara
☐ 1 godina = 2600 dinara

* INOZEMSTVO

- ☐ 6 mjeseci = 75 eura
☐ 1 godina = 150 eura

Dostavite nam kopiju uplatnice i popunite adresu na koju želite da Vam stiže »Hrvatska riječ« svakog tjedna.

HRVATSKARIJEČ

Ime i prezime: _____
 Ulica i broj: _____
 Mjesto i zemlja: _____
 Telefon i e-mail: _____

Hrvatska riječ u PDF-u

Pretplata na internetsko izdanje tjednika

- * Tuzemstvo: 1000 dinara godišnje
- * Inozemstvo: 10 eura godišnje

Nalog otvorite na: www.hrvatskarijec.rs/pretplata

SWIFT: VBUBRS 22
 VOJVODANSKA BANKA
 AD MS FIL SUBOTICA
 IBAN: RS353259601600002188
 NIU Hrvatska riječ,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II, 24000 Subotica.

Ovu narudžbenicu i uplatnicu pošaljite na adresu uredništva:
 NIU »Hrvatska riječ«,
 Trg cara Jovana Nenada 15/II,
 24000 Subotica
 Uplatu izvršiti na broj žiro računa
 325950060001449230

*Zbog povećanja troškova dostave novina primorani smo povišiti cijenu pretplate.
 Hvala na razumijevanju.

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
 ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
 DEŽURSTVO 0-24 SATA

ETNOLOGY FEST

NEMATERIJALNO KULTURNO
NASLEDE KAO INSPIRACIJA

INTANGIBLE CULTURAL HERITAGE
AS A FORM OF INSPIRATION

Hrvatska čitaonica "Fischer-Surčin"

